

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK TÜRKÇE TEZLİ PROGRAMI

KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK
SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABI

Yüksek Lisans Tezi

GÖZDE ANKARALI USLU

İSTANBUL, 2024

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK TÜRKÇE TEZLİ PROGRAMI

KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK
SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABI

Yüksek Lisans Tezi
GÖZDE ANKARALI USLU

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. ASLIHAN SEVİNÇ KUYUCU

İSTANBUL, 2024

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

__/__/2024

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	ÖZEL HUKUK TÜRKÇE
Öğrencinin Adı Soyadı:	GÖZDE ANKARALI USLU
Tezin Adı:	KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABI
Tez Savunma Tarihi:	31.05.2024

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Yücel Batu SALMAN

Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurum	İmza
Tez Danışmanı:	Doç. Dr. Aslıhan Sevinç Kuyucu	İstanbul Üni.	
2. Üye (Kurum İçi):	Doç. Dr. Melis Taşpolat Tuğsavul	Bahçeşehir Üniversitesi	
3. Üye (Kurum Dışı):	Doç. Dr. Kübra Yetiş Şamlı	İstanbul Üni.	

ÖZ

KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABI

Gözde Ankaralı Uslu

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan Sevinç Kuyucu

Mayıs 2024, 115 Sayfa

Günlük yaşam, içerisinde bir dizi risk ve tehlike barındıran karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu riskler genellikle karayolu trafiği, hem şehir içi hem de şehirlerarası taşımacılık ve riskli sektörlerde çalışma gibi alanlarda daha yoğun bir şekilde karşımıza çıkar. Karayolu trafiği, her gün milyonlarca insanın tercih ettiği bir ulaşım yöntemi olup, trafik kazaları, ihlalleri ve diğer risklerle doğrudan bağlantılıdır. Araç kullanımı sırasında dikkatsiz sürüş, kötü hava şartları, yolların durumu ve aracın bakımı gibi çeşitli faktörler, karşılaşılan riskleri arttırabilir. Bu tür risklerle başa çıkabilmek için, sigorta şirketleri tarafından bir koruma sistemi sunulmuştur. Bu nedenle, rizikolara karşı koruyabilmek amacıyla sigorta teminatı kapsamında bir güvence sistemi oluşturulmuştur. Bu sistemin temel hedefi, olası risk olayları gerçekleştiğinde, ortaya çıkan zararları belirli bir tutar dahilinde temin ederek, kişilere maddi güvence sağlamaktır. Güvence Hesabının mevzuatlar çerçevesinde tarihsel gelişimi, beraberinde ZMSS bakımından Güvence Hesabı'nın sorumluluk halleri, doktrinsel tartışmalar ile Yargıtay içtihatları incelenerek değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta hukuku, zorunlu sigortalar, bedensel zararlar, tazminat hukuku, teminat kapsamı, zamanaşımı, rücu davası.

ABSTRACT

GUVENCE HESABI IN ROAD COMPULSORY LIABILITY INSURANCES

Gozde Ankarali Uslu

Private Law Master Program with Thesis

Thesis Advisor: Doç. Dr. Aslihan Sevinc Küyücü

May 2024, 115 Pages

Daily life is a complex environment with many potential risks and hazards. These risks are encountered in various fields such as road traffic, transportation and storage of hazardous materials, urban and intercity passenger transportation, and sectors operating in hazardous business lines. Road traffic is a mode of transportation utilized by millions of individuals on a daily basis and is associated with accidents, traffic violations and other hazards. Factors such as driver inattention, weather conditions, road conditions and vehicle maintenance can increase the risks involved. Hence, a new assurance system has been created within the scope of insurance coverage in order to protect against risks. The main objective of this system is to provide financial assurance to individuals by covering the losses incurred within a certain amount when possible risk events occur. Its objective is to assess the historical evolution of the Güvence Hesabı within the framework of the legislation, the liability of the Güvence Hesabı in terms of compulsory financial liability insurance, doctrinal discussions and the case law of the Court of Cassation.

Key Words: Insurance law, compulsory insurances, bodily damages, compensation law, coverage, statute of limitations, subrogation.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	I
ABSTRACT.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
GİRİŞ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABININ İŞLEVİ

I. GENEL OLARAK GÜVENCE HESABI VE KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU'NDA SORUMLULUK SİSTEMİ	1
A. ÜLKEMİZDE GÜVENCE HESABI'NIN GELİŞİMİ	1
B. MEVZUATTA GÜVENCE HESABI.....	2
1. 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'na Göre Güvence Hesabı.....	2
2. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanun'da Göre Güvence Hesabı	2
3. 6085 Sayılı Karayolları Trafik Kanun'da Güvence Hesabı	4
4. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Güvence Hesabı	6
C. GÜVENCE HESABI ÖZELLİKLERİ.....	7
D. GÜVENCE HESABI'NIN İŞLEVİ.....	8
II. GENEL OLARAK KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTASI	9
A. Mali Sorumluluk Sigortası Yaptırma Zorunluluğu.....	11
B. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Dışında Kalan Hususlar	13
1. İşletenin, KTK Uyarınca Eylemlerinden Sorumlu Tutulduğu Kişilere Karşı Yöneltebileceği Talepler	13

2. İşletenin; Eşinin, Usul ve Furuunun, Kendisine Evlat Edinme İlişkisi İle Bağlı Olanların Ve Birlikte Yaşadığı Kardeşlerinin Mallarına Gelen Zararlar Nedeniyle İleri Sürebilecekleri Talepler	13
3. İşletenin; KTK Uyarınca Sorumlu Tutulmadığı Şeye Gelen Zararlara İlişkin Talepler ..	14
4. KTK m. 105/3. Uyarınca Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının Teminatı Altında Yapılacak Motorlu Araç Yarışlarındaki veya Yarış Denemelerindeki Kazalardan Doğan Talepler	14
5. Motorlu Araçta Taşınan Eşyanın Uğrayacağı Zararlar	15
6. Manevi Tazminata İlişkin Talepler	16
7. Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri ile Destekten Yoksun Kalan Hak Sahibinin, Destek Şahsının Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri,	17
8. Gelir Kaybı, Kar Kaybı, İş Durması ve Kira Mahrumiyeti Gibi Dolaylı Zararlar	18
9. Hasar Sebebiyle Trafikten Çekme veya Hurdaya Çıkarılma İşlemi Görmüş Araçların Değer Kaybı Tazminatı Talepleri	19
10. Terörle Mücadele Kanunu Kapsamındaki Terör Eylemlerinde ve Bu Eylemlerden Doğan Sabotajda Kullanılan Araçların Neden Olduğu ve Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Tazminat Talepleri İle Aracın Terör Eylemlerinde Kullanıldığını veya Kullanılacağını Bilerek Binen Kişilerin ve Terör Ve Sabotaj Eyleminde Yer Alan Kişilerin Uğradıkları Zararlara İlişkin Talepler.....	22
C. En Az Sigorta Tutarları	22
D. Sigorta Sözleşmesinin Verilmesi ve İşletenin Değişmesi Halinde Yapılacak İşlemler	23

İKİNCİ BÖLÜM

GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI

I. GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNU DOĞURAN HALLER.....	27
A. KAZAYA SEBEP OLAN MOTORLU ARACIN TESPİT EDİLEMEMESİ.....	27

B. Çalınmış veya Gasp Edilmiş Bir Aracın Karıştığı Kazada İşletenin Sorumlu Tutulmaması	29
C. Kazanın Meydana Geldiği Tarihte Geçerli Zorunlu Sigortaların Bulunmaması ...	31
D. Zorunlu Sigorta Teminat Limitleri ile Sigorta Poliçesinde Belirtilen Limit Arasında Fark Olması	34
E. Sigorta Şirketinin Mali Bünye Zaafiyeti Nedeniyle Sürekli Olarak Bütün Branşlarda Ruhsatlarının İptal Edilmesi ya da İflas Hali	36
F. Yeşil Kart Sigortası İle Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca Yapılacak Ödemeler	38
G. Bakanlar Kurulunun Gerekli Gördüğü Hallerde Eşyaya Gelecek Zararların Hesaptan Karşılanması	40
II. GÜVENCE HESABININ SORUMLU OLDUĞU ZARAR TÜRLERİ	41
A. Genel Olarak	41
B. Ölüm Sebebiyle Meydana Gelen Zararlar	43
1. Destekten Yoksun Kalma (Ölüm) Tazminatı	44
a. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hukuki Niteliği ve Özellikleri	44
b. Destek Sayılan Kişiler, Destekten Yoksun Kalanlar ve Destek süreleri.....	47
c. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Belirlenmesi	51
2. Cenaze ve Defin Giderleri	53
C. BEDENSEL ZARARLAR.....	54
1. Bedensel Zarar Kavramı	54
2. Tedavi ve Bakım Giderleri.....	55
a. Tedavi Giderleri.....	55
b. Bakım Giderleri.....	60
3. Sürekli İş Göremezlik (Sürekli Sakatlık Hali)	63
4. Geçici İş Göremezlik	68

III. GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNUN BULUNMADIĞI HALLER ...	73
A. GENEL OLARAK.....	73
1. Zarar Görenin Tam ve Ağır Kusuru İle Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Zararları (sürücü zararı)	73
2. Üçüncü Kişilerin Tam ve Ağır Kusuru	78
B. HATIR TAŞIMASI.....	78
1. Hatır Taşımaları Kavramı	78
3. Hatır Taşımaları Sayılmayacak Haller	81
a. Taşınanın Ekonomik Yararının Bulunması	81
b. Aile Bireylerinin Taşınması	82
C. MÜTERAFİK KUSUR (Ortak/Birlikte Kusur).....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜVENCE HESABINA BAŞVURU, GÜVENCE HESABI'NIN RÜCU ve ZAMANAŞIMI

I. GÜVENCE HESABI'NA BAŞVURU.....	86
B. BAŞVURU USULÜ	86
C. BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	92
D. BAŞVURUNUN SONUÇLARI.....	93
II. GÜVENCE HESABI'NIN RÜCU HAKKI.....	96
A. GENEL OLARAK.....	96
B. GÜVENCE HESABI'NIN RÜCU HAKKININ DURUMLARI	99
1. Motorlu Aracına ZMSS Yaptırmayan Kişilere Rücu Hakkı	99
2. Teminat Limit Tutarı Üzerinden ZMSS Yaptırmayan Kişilere Rücu Hakkı	100
3. Sorumlunun Sonradan Belli Olması Halinde Rücu Hakkı	101

4. Sigorta Şirketinin Mali Bünye Zaafiyeti Nedeniyle Sürekli Olarak Bütün Branşlarda Ruhsatının İptali veya İflası Halinde Rücu Hakkı	103
5. Yeşil Kart Sigortası Kapsamında Hesap Tarafından Yapılacak Ödemeler Nedeniyle Büroya Rücu Hakkı	104
6. Kazaya Sebep Olan Diğer Motorlu Araçların İşleteni ile Sürücü ve İşletenin Eylemlerinden Sorumlu Olduğu Yardımcı Kişilere Karşı Rücu Hakkı.....	104
7. İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortacısına Karşı Rücu Hakkı	105
8. İşletenin Bağlı Bulunduğu Teşebbüs Sahibine Karşı Rücu Hakkı.....	105
9. Motorlu Araçlarla İlgili Mesleki Faaliyette Bulunan Teşebbüs Sahipleri ve Onların Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortacısına Karşı Rücu Hakkı	106
III. ZAMANAŞIMI.....	106
A. Genel Olarak İlgili Zamanaşımı Süreleri	106
B. Güvence Hesabı'na Karşı açılan Davalarda.....	108
C. Güvence Hesabı'nın Açacağı Rücu Davalarında.....	110
SONUÇ	112
KAYNAKÇA	115

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
C.	: Cilt
E.T.	: Erişim Tarihi
E.	: Esas
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
G.Ş.	: Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
KTK	: 6047 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu
KTGSH	: Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı
ZMSS	: Karayolu Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası
m.	: Madde
R.G	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.a	: Sayfa aralığı
SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
SK.	: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu
SGK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
STK	: Sigorta Tahkim Komisyonu
T.	: Tarih

TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
Yargıtay	: Y.
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Türkiye'de sigortacılık, son yıllarda önemli ölçüde gelişme göstermiştir ve bu durum, sosyal yaşam ve ülke ekonomisine de olumlu yansımalar sağlamaktadır. Sigortacılık, bireylerin ve işletmelerin finansal güvenliğini artırarak, beklenmedik zararlar ve mali yükümlülükler karşısında bir güvence sunar. Ülkemizde en yaygın kullanılan sigorta türlerinden biri olan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, halk arasında bilinen ismiyle Trafik Sigortası, motorlu araç sahipleri için zorunlu tutulan bir sigortadır. Bu sigorta, bir kaza durumunda karşı tarafa verilen zararların karşılanmasını garanti altına alır. Güvence Hesabı ise, bu tarz zorunlu sigortalarla ilgili olarak, zararların karşılanamaz hale gelmesi durumunda devreye girer.

Güvence Hesabı, Türkiye'de sigorta sektörünün sağlam bir temel üzerine oturtulması ve özellikle trafik kazalarında meydana gelen mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla önemli bir işlev görür. 4684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 14. maddesi ile kurulan bu hesap, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin çatısı altında ayrı bir tüzel kişilik olarak faaliyet göstermektedir. Güvence Hesabı'nın asıl amacı, zorunlu sigortalar kapsamında giderilemeyen veya karşılanamayan zararları telafi etmektir. Bu sistem sayesinde, özellikle trafik sigortası yüksek primler nedeniyle yeterince yaygınlaşmamış veya bazı vatandaşlar tarafından yaptırılamamış olsa bile, trafik kazaları sonucunda zarar gören kişilerin hakları koruma altına alınmaktadır. Örneğin, bir kaza sonucunda karşı tarafın sigortasının olmaması veya yetersiz kalması durumlarında, mağdur olan kişiler Güvence Hesabı tarafından karşılanan tazminatlarla desteklenebilmektedir. Aynı zamanda, plakası belirlenemeyen araçlar yüzünden meydana gelen kazalarda da bu hesap devreye girer.

Güvence Hesabı'nın kurulması, aynı zamanda sosyal devlet ilkesinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Devlet, bu mekanizmayla vatandaşlarının mağdur olmaması için bir güvenlik ağı oluşturmuş ve kamu düzeninin korunması adına adımlar atmıştır. Bu durum, sigorta sektörüne olan güveni artırırken, toplumda finansal koruma bilincinin ve sigortanın öneminin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Güvence Hesabı'nın daha geniş kitlelerce bilinir hale gelmesi için yapılan çalışmalar ve bilgilendirme kampanyaları devam etmektedir. Bu bilgilendirmeler, vatandaşların hem haklarını daha iyi anlamalarına hem de olası bir kaza anında ne gibi adımlar atabileceklerini bilmelerine olanak tanır. Böylece, Güvence Hesabı, Türkiye'deki sigorta ekosistemini daha da güçlendirerek, herkes için daha adil ve erişilebilir bir yapı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Geleneksel toplumun teknolojinin gelişmesiyle endüstriyel topluma geçiş sürecinde olabilecek zararlar, nedeniyle üçüncü kişilerin zararlarının tazmin edilmesi garanti altına alınmıştır. Örneğin, trafik kazası sonucunda bir kişinin yaralanmasına veya ölümüne sebep olan sürücünün, oluşan zarardan tek başına sorumlu olması zordur. Bu açıdan, yapılacak sorumluluk sigortası ile hem sigortacı hem de sürücünün kendisi sorumlulukları paylaşmaktadırlar. Böyle, kamu yararı da korunmuş olacak ve toplumda güven artacaktır. Bakanlar Kurulu gelişen durumları göz önüne alarak kamu yararı doğrultusunda Güvence Hesabı'nı kurmuştur.

Ülkemizde Karayolu Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, en yaygın sigorta türü olup, bu nedenle Güvence Hesabı açısından da önemli bir konuma sahiptir. Trafik sigortasının zorunlu olması ve her araç sahibinin yaptırmakla yükümlü olması, Güvence Hesabı'nın toplumun geniş kesimlerinde etkili olmasına neden olmuştur. Bu sebeplerle, çalışmamda Karayolu Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarında Güvence Hesabı Konusu seçilmiştir.

Çalışmanız, Güvence Hesabı'nın yasal çerçevesi, Türkiye'de Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortaları kapsamında Güvence Hesabı'nın işleyişi ve uygulamaları hakkında bir inceleme sunmaktadır. Bu çalışma, üç ana bölümden oluşmakta ve her bir bölüm, Güvence Hesabı'nın farklı yönlerini detaylandırmaktadır.

Birinci bölümde, Güvence Hesabı'nın temellerini oluşturan yasal düzenlemeler ile hesabın genel işlevselliği, kuruluş amacı ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bünyesindeki yerinin detaylarıyla ele alınacaktır.

İkinci bölüm, Güvence Hesabı'nın hangi durumlarda devreye girdiğini ve hangi zarar türlerini kapsadığını ayrıntılı bir şekilde inceleyecektir. Bu kapsamda, trafik sigortası kapsamında yeterli güvence sunulamayan durumlar, plakası tespit edilemeyen araçlarla ilgili kazalar ve sigorta şirketlerinin iflası gibi özel durumlar örneklerle açıklanacaktır. Ayrıca, Güvence Hesabı'nın zararların türüne göre nasıl bir maliyet yönetimi yaptığı ve bu zararların hangi şartlar altında telafi edildiği üzerinde durulacaktır.

Son bölüm, Güvence Hesabı'ndan tazminat talep etme sürecini, başvuru koşullarını ve gereken belgeleri ele alacaktır. Bu sürecin hukuki yönleri, başvurulardaki zaman aşımı süreleri ve olası gecikmelerin sonuçları üzerinde durulacaktır. Ayrıca, Güvence Hesabı'nın, ödediği tazminatlar sonrası ilgili taraflara rücu hakkı kullanma durumları ve bu hakkın yasal temelleri açıklanacaktır. Bu rücu süreçlerinin nasıl işlediği, hangi durumlarda devreye girdiği ve bu süreçlerin etkinliği tartışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTALARINDA GÜVENCE HESABININ İŞLEVİ

I. GENEL OLARAK GÜVENCE HESABI VE KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU'NDA SORUMLULUK SİSTEMİ

A. ÜLKEMİZDE GÜVENCE HESABI'NIN GELİŞİMİ

Ülkemizde Güvence Hesabı kurumu düzenlemesi kabul edilene kadar Garanti Fonu'na ait düzenleme bulunmaktaydı. 18 Ekim 1983 tarihli 18195 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 108. maddenin son fıkrası uyarınca Hesap “Garanti Fonu” ismi ile kurulmuştur. Kanun düzenlemeleri ile birlikte Güvence Hesabı'nın gelişimini incelemeden önce Garanti Fonu Yönetmeliği'ne de değinmekte yarar görmekteyiz. 17.10.1996 tarihli 4199 Sayılı Kanun ile Fonun Ticaret Bakanlığı yerine Türkiye Sigorta Reasürans Şirketleri Birliği'ne bağlı olması kabul edilmiştir. KTK m. 108 son fıkra uyarınca, düzenlenen ilk garanti fonu Yönetmeliği 26.05.1985 tarihli 18793 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Daha sonra 10.08.1990 tarihli 18793 Sayılı RG.'de ikinci Yönetmelik yayımlanmıştır. 03.05.1997 tarihli 22978 Sayılı RG.'de yayımlanan yeni bir yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu son yönetmelikle, fonun işleyişi, fon varlıkları ve fonda yapılacak ödemelere ait temeller Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlık tarafından TSRSB'nin görüşüne uygun olarak hazırlanmıştır¹. Güvence Hesabı Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle beraber Garanti Fonu Yönetmeliği yürürlükten kalkmıştır.

¹ Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2019, s.75; TEPEDELEN, Zekeriya, Zorunlu Sigortalarda Güvence Hesabı, Ankara 2017, s. 14; YILMAZ, Zekeriya, Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları, 3. Bası, Ankara 2014, s. 1512.

B. MEVZUATTA GÜVENCE HESABI

1. 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'na Göre Güvence Hesabı

Kanun genel anlamıyla sigortacılığının geliştirilmesi ve yürütülmesi ile sigorta sektöründe yer alan kişi ve kuruluşların faaliyet göstermelerini ayrıca, sektörde oluşturulacak fonların ekonomiye katkısını sağlamak ve sigorta sözleşmelerinden doğan hak ve alacakları teminat altına almak üzere düzenlenmiştir.

Sigorta Murakabe Kanunu ile birlikte belirli sigortaların zorunlu sigorta ihdas hakkı ortaya çıkmıştır. Bakanlar kurulu tarafından Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası adı altında doğal ve sentetik, katı, sıvı veya gaz halindeki her türlü yanıcı, parlayıcı, patlayıcı maddeler üretmek, satmak, saklamak, için gerekli özel izinleri almak zorunda bulunan kişilerin, söz konusu faaliyetlerin yerine getirilmesi sırasında üçüncü kişilere verecekleri zararlara karşı sigorta yaptırması zorunlu tutulmuştur².

Yine SMK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası ihdas edilmiştir. Bu sigorta ile ulusal veya uluslararası yolcu taşıyan otobüslerin içindeki yolcular, sürücüler ve yardımcıları yolculuğun başlangıcından bitimine kadar oluşacak her türlü kazaya karşı teminat altına alınmıştır.

Sorumluluk sigortaları kişilerin karşılaştıkları zararlar nedeniyle ekonomik olarak bu zararlardan korunmak amacıyla tedbir alma isteği ile ortaya çıkmıştır. Görüldüğü üzere, bazı zorunlu sorumluluk sigortaları SMK ile yürürlüğe girmiş olup, kamu düzeni gereği Güvence Hesabı'nın temellerini atmıştır.

2. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanun'da Göre Güvence Hesabı

KTK'da bulunan zorunlu sigortalarda boşluklar bulunmakta idi. Bu boşlukların doldurulabilmesi için Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı kurulmuştur. KTK'da yer alan bu düzenleme neticesinde 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle Garanti Fonu düzenlemesi kaldırılmış ve bu fon Güvence Hesabı adı altında tekrar düzenlenmiştir.

² ÇELİK, Ahmet Çelik, "Tüm Zorunlu Sigortalar için Yeni Bir Düzenleme Güvence Hesabı", Legal Hukuk Dergisi, Sayı, 58, 01.10.2007, s. 1; TEPEDELEN, s. 21

Garanti Fonu sadece karayolu taşımacılığı ile bağlantılı olan zorunlu sigortalarla sınırlandırılmıştır. Ancak, bu yeni hesap kanun kapsamındaki sigortalar için getirilmiştir³. Güvence Hesabı'nın kapsamına giren sigorta türleri şu şekildedir; ZMSS, Tehlikeli Maddeler Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası, Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası, Motorlu Araçlarla İlgili Mesleki Faaliyette Bulunanlar İçin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Kotuk Ferdi Kaza Sigortası. Bu sayılan sigorta türleri içinden çalışmamız itibariyle Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Güvence Hesabı incelenmektedir.

SK. m. 14. uyarınca, *“Bu Kanunun 13 üncü maddesi, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile ihdas edilen zorunlu sorumluluk sigortaları ile bu Kanunla mülga 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalara ilişkin olarak aşağıdaki koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların bu sigortalarla saptanan geçerli teminat miktarlarına kadar karşılanması amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde Güvence Hesabı oluşturulur.”*

O halde maddede Güvence Hesabına başvurulacak haller tek tek sayılmıştır. KTGSH'den yararlanmak için sadece KTK'da bulunan karayolları zorunlu mali sorumluluk sigortası ile sınırlıydı. Söz konusu düzenleme ile fonun yerini daha geniş zararları kapsayan bir hesap olan Güvence Hesabı almıştır⁴.

Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurum (Kurum) her yıl düzenli olarak denetleyeceği KTGSH'nin TSRŞB'nin görüşü alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı olduğu Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na (Kurul) tarafından düzenlenecek bir yönetmelikle kabul edilmiştir⁵. Bu bilgilerin yanında Güvence

³ TEPEDELEN, s. 30.

⁴ TEPEDELEN, s. 31.

⁵ TEPEDELEN, s. 14; YAZIOĞLU, Emine & ÖĞÜZ, ŞEKER, Zehra, Sigorta Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2022, 13; 09.07.2018 tarihli 703 Sayılı Anayasa'da Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlaması Amacıyla Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname m. 13 gereği, 13.12.1983 tarihli 178 Sayılı Maliye Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır. Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Teşkilat Görevleri

Hesabı Yönetmeliği'ni de kısaca incelemekte yarar görmekteyiz. Sk. m. 14 uyarınca, gerekli şartların oluşması halinde belirli zorunlu sigorta için ön görülen hallerin gerçekleşmesi durumunda zarar gören üçüncü kişilerin zararlarının tazmini amacıyla Güvence Hesabı'na başvuru yapılabilecektir⁶. Söz konusu kanun maddesine istinaden Güvence Hesabı Yönetmeliği düzenlenmiştir. Yönetmelik, hesabın kuruluşu, işleyişi, idari masrafların, fon varlıklarının değerlendirilmesi, hesaptan yapılacak olan ödemeler, rücu işlemleri, hesabın kapsamında bulunan zorunlu sigortaların takibinden ve denetiminden kaynaklanan giderler ile diğer giderlere ait esasları düzenlemektedir⁷.

3. 6085 Sayılı Karayolları Trafik Kanun'da Güvence Hesabı

Motorlu araç işletenin sorumluluğu ve zorunlu mali sorumluluk sigortası mülga olan 6085 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile düzenlenmiştir. 6085 Sayılı KTK'nın 51. maddesi ile motorlu araç işletenlere motorlu araçların kullanımı sırasında üçüncü kişilerde meydana gelen zararları güvence altına almak amacıyla mali sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme kapsamında Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası yapma zorunluluğu yalnızca motorlu taşıt işleten gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri için öngörülmüştür⁸. Ayrıca,

Hakkında Cumhurbaşkanlığı'nın 18.10.2019 tarihli 47. Kararnamesi ile sigortacılık faaliyetlerin yürütülmesi görevi Hazine ve Maliye Bakanlığı'na ait yetkiler Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na (Kurum) verilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanı'na verilen yetkiler Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na (Kurul) verilmiştir. Çalışmada dili Güncellenmiş mevzuatta doğrudan aktarılmış hali ile kullanılmıştır.

⁶ ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sorumluluk Hukuku Sempozyumu Bildiri Kitabı, Güvence Hesabı, 27-28 Nisan 2023, Antalya, S.a. 65-95, s. 65.

⁷ CİCİM ULUĞ, İlknur, "Sigorta Hukukunda Güvence Hesabı Kavramı", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, 2011, Sayfa aralığı, 105-117; ÇELİK, Ahmet Çelik, Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu, Ankara 2017, s. 699; ÇELİK, "Tüm Zorunlu Sigortalar için Yeni Bir Düzenleme Güvence Hesabı, s. 1; TEPEDELEN, s. 32; YILMAZ, s. 1512.

⁸ TEPEDELEN, s. 11; ULAŞ, Işıl, "Sigortacılıkta Güvence Hesabı", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2009, S. 2, S.a 75-94, s. 76; ÜNAN, Samim, Karayolları Trafik Kanunu'ndaki Trafik Sorumluluğu Sigortasına İlişkin Düzenleme Hakkında Bazı Düşünceler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, Ocak 2005, S.a 177-201, s. 178.

motorlu araç maliki olan genel ve katma bütçeli idareler için sorumluluk sigortası yaptırmaya zorunluluğu getirilmemiştir⁹.

Motorlu taşıt maliki kavramının motorlu aracı fiilen elinde bulunduran kişi olarak yorumlanmasına neden olacağından sadece motorlu taşıt malikine söz konusu zorunluluğun getirilmesi öğretide eleştirilmiştir¹⁰. Araç işleten kavramının Karayolları Trafik Yönetmeliği m. 3/a'da tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre, araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir.

İlgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.” Bu tanımdan anlaşılabacağı üzere işleten sıfatının belirlenebilmesi için iki unsur olan şekli ve maddi ölçü göz önüne alınmalıdır.

Şekli unsura göre, trafik sicilinde veya trafik belgesinde motorlu aracın maliki görünen kişi işleten sayılır. Maddi unsura göre ise, motorlu aracı kendi menfaat veya kendi nam ve hesabına işleten ve bundan devamlı olarak ekonomik veya manevi yarar sağlayan kişidir. Dolayısıyla, işleten araç üzerinden fiili hakimiyet sağlayan kişi olarak yorumlanması gerekmektedir¹¹.

6085 S. KTK m. 56/2 uyarınca, “*Umumi Muvazeneye dâhil dairelerle mülhak bütçeli dairelere, hu sus i idare ve belediyeler e ve 3659 sayılı kanun a tabi teşekkül ve müesseselere ait nakil vasıtalarının, üçüncü şahıslara ıka ettiğı zararları, malî mesuliyet sigortasına ait hükümler dahilinde karşılamak üzere bu daireler tarafından bir fon tesis edilebilir.*” Görüldüğü üzere, sorumluluk sigortası yaptırmak seçimlik hak olarak hüküm altına alınmış olup, bazı idareler fon tesis etmeyi, bazı idareler ise fon tesis etmek yerine sorumluluk sigortası yaptırmayı tercih etmiştir.

⁹ NOMER, Esra Yıldız, Trafik Sigortasında Garanti Fonu, 1. Bası, İstanbul 2000, s. 7; Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, “Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor”, 2019, s.75.

¹⁰ TANDOĞAN, Haluk, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk, Ankara 1981, s. 225.; TEPEDELEN, s. 12.

¹¹ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Borçlar Hukuku), C. I, İstanbul 2017, s. 679; HAVUTÇU, Ayşe/ GÖKYAYLA, K. Emre, Uygulamada 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Ankara 1999, s. 40; TEPEDELEN, s. 12.

Yürürlükten kaldırılan 6085 Sayılı KTK düzenlemeleri güvence sistemi içinde olup, bu güvence sistemi ZMSS ile sınırlıdır. ZMSS yalnızca gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerini kapsamakta olup, devlet araçlarına bu zorunluluk getirilmemiştir¹². Güvence sisteminin henüz getirilmediği ancak, temelini oluşturulduğundan söz edilebilir.

4. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Güvence Hesabı

Karayolu Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası'nın bulunmadığı hallerde motorlu araç işletenin sorumluluğunu karşılamasını temin etmek amacıyla 12.10.1983 tarihinde 2918 Sayılı KTK'nın 108. maddesi (mülga) ile bir düzenleme getirilmiştir.

Bu maddeye göre, ZMSS'ye tabi olan motorlu taşıtların sebep olacakları zararların, kanunda yer alan hallerde işletenin sorumluluğuna ilişkin kurallar dahilinde geçerli teminat tutarları ile karşılanması için Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde bir Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı oluşturulur¹³. Böylece, ZMSS'nin olmadığı ya da zararı karşılamadığı durumlarda KTGSŞ'ye başvurularak zararın giderilmesi istenecektir.

Düzenleme uyarınca, kazaya neden olan aracın işleteninin daha sonra tespit edilmesi durumunda KTGSŞ'nin işletene ve sigorta şirketine rücu edebileceği ayrıca, diğer hallerde KTGSŞ'nin sorumlulara başvurma ve sigortacının iflas sürecine katılma haklarının olacağı kabul edilmiştir.

Bununla birlikte KTGSŞ gelirlerinin, ZMSS için öngülenen toplam primlerin yüzde biri oranında sigorta şirketlerince ödenecek katılma payları ile sigorta yaptıranlardan alınacak katılma paylarından oluşacağı da düzenleme altına alınmıştır¹⁴. Dolayısıyla, fonun bütçesi sigorta şirketlerinin düzenledikleri poliçe dahilinde elde edilen primlerden yüzde biri oranında ödenen miktarlardan oluşmaktadır.

¹² TEPEDELEN, s. 12; Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, “Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor”, 2019, s.75.

¹³ TEPEDELEN, s. 13; ÇELİK, Ahmet Çelik, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 697; YILMAZ, s. 1512.

¹⁴ TEPEDELEN, s. 13.

C. GÜVENCE HESABI ÖZELLİKLERİ

Sigortacılık Kanunu m. 14'e göre, *“Bu Kanunun 13 üncü maddesi, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile ihdas edilen zorunlu sorumluluk sigortaları ile bu Kanunla mülga 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalara ilişkin olarak aşağıdaki koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların bu sigortalarla saptanan geçerli teminat miktarlarına kadar karşılanması amacıyla Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği nezdinde Güvence Hesabı oluşturulur.”* Yukarıdaki madde uyarınca, belirli zorunlu sigortalar yönünden Güvence Hesabı oluşturulmuştur.

Hukuki anlamda kişiler gerçek kişiler ve tüzel kişiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Tüzel kişiler de kendi içinde özel hukuk tüzel kişileri ve kamu tüzel kişileri olarak ikiye ayrılmaktadır. Tüzel kişiler, belirli bir amacı sürekli olarak gerçekleştirmek için örgütlenmiş kişi veya mal topluluklarıdır¹⁵. Özel hukuk tüzel kişileri, özel hukuk kuralları altında kurulan ve bu kurallara göre faaliyet gösteren tüzel kişilerdir¹⁶. Kamu hukuku tüzel kişileri, kamu hukuku kurallarına (Anayasa düzenlenen, devlet tüzel kişiliği) uygun olarak kurulan ve bu kurallar doğrultusunda faaliyet gösteren tüzel kişilerdir¹⁷. Çalışmamız itibariyle özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişi kavramlarına ayrıntılı girilmemiş olup, kısaca tanımları yapılmıştır.

Güvence Hesabı esas itibariyle, devlet tarafından kurulmuş bir kurumdur. Ancak, faaliyetleri TSRSB tarafından yürütülmektedir. Güvence Hesabı, kamunun ve özel sektörün birlikte çalıştıkları bir kurumdur.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 4, *“Bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmek üzere Birlik bünyesinde tüzel kişiliği haiz Hesap kurulmuştur.”* Dolayısıyla, yönetmelik ile

¹⁵ KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukukta Tüzel Kişiler, İstanbul 1967, s.2; AKÜNAL, Teoman, Türk Medenî Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995, s.10.

¹⁶ ÇAĞLAYAN, Ramazan, Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı Ve Kısıtları, S.a. 373-398, s. 373, E.T. 05.06.2024 (www.dergipark.org.tr); KÖPRÜLÜ, s. 2; AKÜNAL, s. 10

¹⁷ ÇAĞLAYAN, s. 374 KÖPRÜLÜ, s. 2; AKÜNAL, s. 10; ATEŞ, Hüseyin, “Güvence Hesabı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2013, S.a. 349-361, s. 359; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 698.

birlikte Güvence Hesabına ayrı bir tüzel kişilik verilmiştir¹⁸. Güvence Hesabı hem devlet eliyle kurulmuş hazineye bağlıdır hem de işleyişleri bakımından TSRSB tarafından yürütülmektedir¹⁹.

D. GÜVENCE HESABI'NIN İŞLEVİ

Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm altına alınan sigorta türleri bulunmaktadır. Bu çerçevede Sigorta ettirenin maruz kaldığı zararları telafi etmek amacıyla yapılan mal sigortalarına "zarar veya tazminat sigortaları" denir. Zarar sigortaları aktif sigorta ve pasif sigorta olarak ikiye ayrılmaktadır. Aktif sigortalarda sigorta edilen, eşya olmayıp eşya üzerindeki menfaattir. Pasif sigorta ise sigortalının üçüncü kişiye karşı sorumluluğu sebebiyle mal varlığının pasif kısmında ortaya çıkacak artışa karşı teminat sağlar²⁰.

Zorunlu tutulan ZMSS Türk Ticaret Kanunu madde 1483 ve devam eden hükümlere göre bir sorumluluk sigortasıdır. Ayrıca, 2918 sayılı KTT'nun 91 ile 101. hükümleri ile pasif sigorta niteliğinde yer alan zorunlu sigorta türüdür. ZMSS'nin amacı trafik kazaları nedeniyle üçüncü

¹⁸ KESKİN, Fikri Tunç, Uygulamada Sigorta Hukuku, C. II, 1. Bası, Ankara 2017, s. 2041; CİCİM ULUĞ, s. 106; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sorumluluk Hukuku Sempozyumu Güvence Hesabı, s. 66; TEPEDELEN, s. 31; ULAŞ, Işıl, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, s. 77.

¹⁹ Yönetmelikte her ne kadar Güvence Hesabına ayrı bir tüzel kişilik verilmiş olsa da, bu durum Güvence Hesabının kuruluş amacına aykırı düşmektedir. Nitekim, Güvence Hesabı ilgili yönetmelikte Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği nezdinde kurulan kamusal yararı olan kuruluş olarak belirtilmektedir. Güvence Hesabının hem devlet eliyle kurulmuş, kamu yararı olan, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olması hem de TSRSB'ye bağlı olarak diğer sigorta şirketleri gibi ayrı bir tüzel kişiliğe sahip, hacze tabi olması uygulamada karışıklığa yol açmaktadır. Kanımızca, Güvence Hesabının işleyiş ve kuruluş amacı sebebiyle devlet kamu kuruluşu sıfatında olması gerekmektedir.

²⁰ BOZER, Ali, Sigorta Hukuku, Genel Hükümler - Bazı Sigorta Türleri. Ankara: 2004, s. 44; ÇEKER, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 26. Baskı, Adana 2023, s. 18; KAYIHAN, Şaban, "Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında (ZMMS = Trafik Sigortası) Sigorta Ettirenin Kendi Tam Kusuru ile Vefatı Halinde Mirasçılarının Üçüncü Kişi Sıfatıyla Müteveffanın Sigortacısına Başvurmaları Durumuna İlişkin Hukuki Düşünceler", s. 3; KENDER, Rayegan. Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, 17. Baskı, İstanbul 2021, s. 209; ÜNAN, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku, Zarar Sigortaları, Cilt 2, Kasım 2016, s. 263; YAZIOĞLU&ŞEKER, Sigorta Hukuku, s. 84.

kişilerin uğrayacakları zararların teminat altına alınmasını ve araç işletenin sebep olduğu zararlara karşı ekonomik koruma sağlamaktadır.

Güvence Hesabı bu sigortaların bulunmadığı hallerde devreye girmektedir. Dolayısıyla zorunlu sigortaların hedefini tamamlayan bir rol üstlenmiş olup, mağdur kişileri koruma altına almaktadır.

SK'nun Zorunlu Sigortalar başlığı ile düzenlenen 13. Maddesi uyarınca, *“Cumhurbaşkanı, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde zorunlu sigortalar ihdas edebilir. Sigorta şirketleri, 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi ile üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla faaliyet gösterdiği sigorta branşlarının kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınmaz.”* Kamu düzeni ve kamu menfaatinin gözetilmesi amacıyla belirli sigortaların zorunlu hale getirilmesi düzenlenmiştir. Sorumluluk sigortalarının zorunlu olmasının nedeni, kişileri sorumlu hale getirmekten çok zararı giderme yönündedir. Sorumluluk sigortaları devletin yapmış olduğu düzenlemeler ile ve zamanla zorunlu hale getirilmiştir. Sorumluluk sigortaları hem kişisel olarak hem de kollektif birliktelik ile beraber tehlike sorumluluğunun ağır sonuçlarından korunmaya yardımcı olmuştur. Dolayısıyla, özel sorumluluk hallerinde zorunlu sorumluluk sigortası yapma zorunluluğu getirilmiş ve sorumlu kişiler ile zarar gören kişiler korunmuştur.

Sigorta hukuku alanında ekonomik durumu ve sigorta hakkındaki bilgisi yeterli olmayan kişileri korumak, sigorta ettirenlerin ortak menfaatlerini teminat altına almak amacıyla Güvence Hesabı kurumu düzenlenmiştir.

II. GENEL OLARAK KARAYOLU ZORUNLU MALİ SORUMLULUK SİGORTASI

ZMSS, işletilme halinde bulunan aracın neden olduğu zararlardan sorumlu olan işletenin, zarar gören üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu poliçe teminat limitleriyle sınırlı olarak karşılayan ve yaptırılması kanunen zorunlu olan sorumluluk sigortası türüdür. ZMSS bu yönüyle sigorta ettiren ile zarar gören arasındaki menfaat ilişkisinin uyumunu sağlamaktadır²¹.

²¹ GÖKDEMİR, Sedat, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Güvence Hesabı'na Devredildi, Bursa Barosu Dergisi C. 32, S. 84, Eylül 2008, S.a 92-92, s. 92; SÖNMEZ, M.

Hukuka aykırı eylem ve olay sonucu meydana gelen kaza nedeniyle ölüm ve yaralanmalarda, zarar gören kişilerin korunması amacıyla yasa ve yönetmeliklerde zorunlu sigorta türleri hüküm altına alınmıştır. Karayolu Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası 6085 Sayılı KTK ile hukukumuzda girmiştir. 2918 Sayılı KTK ile değişiklikler yapılarak günümüz halini almıştır²².

Ülkemizde zorunlu kınanan birçok sorumlu kınan zorunlu sigortalar vardır. Bunlar; Karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası, uluslararası motorlu taşıt sigortası (yeşil kart), karayolları taşımacılık zorunlu sorumluluk sigortası, tehlikeli madde sorumluluk sigortası, iş veren sorumluluk sigortası, asansör kazaları sorumluluk sigortası ve otel ve tatil köyü sorumluluk sigortası olarak çeşitli alanlara ayrılmaktadır²³. Sayılan bu sorumluluk sigortalarından çalışma konumuz gereği, sorumluluk sigortalarından karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası incelenmektedir.

KTK m. 85/1 uyarınca, *“Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.”*

Maddenin lafzına göre motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası, bir motorlu taşıtın işletilmesi sırasında kişilerin ölümüne, yaralanmasına veya malına zarar verilmesi halinde, işletenin ve sürücünün üçüncü şahıslara karşı sorumluluğunu belirli limitler dahilinde teminat altına alan,

Furkan, Karayolları Motorlu Taşıtlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Teminatın Kapsamı Dışında Kalan Haller, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 15.

²² ARAZ, Adem, Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğunun Trafik Sigortası Kapsamında Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013, 88; ARSLAN, A. Serkan, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt 23, Sayı: 88, Mayıs 2010, s. 198; GÜLTEKİN, Fatih, İşletilen Motorlu Aracın Sebep Olduğu Zarardan Sorumluluk, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 40.

²³ ATEŞ, Hüseyin, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası, Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 87, Kasım 2013, s., 52; ÇEKER, 260; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 537; TOPALOĞLU, Mustafa, Sigorta Davaları, 3. Baskı, Ankara 2022, s. 1044; ULAŞ, Işıl, Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 2, Haziran 2015, s. 7.

bir sigorta türüdür. Bir diğer değişle, işletilme halinde olmayan araçların neden olduğu kazalarda meydana gelen zararlarda zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamında deęildir²⁴.

G.Ş. m. A 2, ç uyarınca, “İşletilme Hali: Motorlu aracın mekanik aksamının çalışmasını mekanik aksamı çalışmasa bile motorlu aracın kendiliğinden de olsa hareket haline geçmesini” ifade etmektedir. O halde işletilme kavramı, aracın mekanik aksamının çalışması ve kullanılması halinde acın işletildiğı kabul edilmektedir.

KTK m. 85’de kanun koyucu tehlike sorumluluğunu ön görmüştür. Zarardan sorumluluk motorlu aracın işletilmesine bağı kılınmıştır. Madde hükmüne göre, kusur sorumluluğı söz konusu olmayıp, objektif özen yükümlülüğüne dayalı sebep sorumluluğı da değildir. Buna göre, işletenin kazaya neden olacak hiçbir kusuru bulunmasa dahi aracın işletilmesi sebebiyle neden olduğu zararlardan sorumludur²⁵. Dolayısıyla, tehlike sorumluluğı Mali Sorumluluk Sigortası yapma zorunluluğunu getirmektedir.

A. Mali Sorumluluk Sigortası Yaptırma Zorunluluğı

Karayolu zorunlu mali sorumluluk sigortası KTK’nın 91. Maddesinde hüküm altına alınmıştır. KTK m. 91/1 uyarınca, “İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur.” Madde hükmünden de görüleceğı üzere, araç işletenler zorunlu mali

²⁴ ALKAN, O. Nuri, Trafik Sigortalarında Sigortacıların Sorumluluğı, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 196; BULGUR, M. Hayat, Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Tehlike Sorumluluğı, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 48; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 536; EREN, Fikret, Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliğı ve Unsurları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Akit Dışı Sorumluluk), C. 39, Sayı 1, Ocak 1987, s. 167; GÜLTEKİN, s. 419; GÖKCAN, Hasan Tahsin, Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları, 9. Baskı, Ankara 2018, s. 82; SÖNMEZ, s. 16; YILMAZ, s. 90.

²⁵ ALKAN, s. 196; AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 11. Baskı, Ekim 2016, s. 302; ÇELİK, Ahmet Çelik, Karayolu Yolcu Taşıma Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğı, İstanbul 2008, s. 328; ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğı, s. 65; ER, Ömer, Karayolları Trafik Kanunu’nda Kusur, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 117; EREN, Akit Dışı Sorumluluk, s. 160; GÖKCAN, s.77; GÜLTEKİN, s. 402; SÖNMEZ, s. 18; ŞENGÜL, Nezahat, Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğı, Yüksek Lisans Tezi, 2021, s. 7; ÜNAN, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, s. 415.

sorumluluk sigortası yaptırmakla yükümlüdür. Dolayısıyla, işletilme halindeki araçların neden oldukları kazalardan doğan zararların karşılanması sağlanmaktadır²⁶.

Mali Sorumluluk sigortası zarar (pasif zarar) sigortası türüdür. Bu zarar sigortası türüne ait sözleşme SK m. 2 ye göre, Türkiye'de faaliyet göstermeye yetkili sigorta şirketleri tarafından yapılmalıdır. Bu nedenle, sigorta şirketlerinin zorunlu mali sorumluluk sigortası yapması gerekmektedir²⁷. Bu durum Sigorta sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve sigorta yapma zorunluluğunu düzenleyen KTK 101. Maddede hüküm altına alınmıştır. KTK m. 101. uyarınca, *“Bu Kanunda öngörülen zorunlu mali sorumluluk sigortası Türkiye’de kaza sigortası dalında çalışmaya yetkili olan sigorta şirketleri tarafından yapılır. Bu sigorta şirketleri zorunlu mali sorumluluk sigortasını yapmakla yükümlüdürler.”*

Mali sorumluluk sigortası, tazminat sağlayan bir sözleşmedir. Bu nedenle sigortalı, sigorta sözleşmesinin akdedilmesinden menfaat elde edemez. Ayrıca, bir sigorta şirketinin ödediği azami tutar, sigortalının ödemek zorunda olduğu üçüncü bir kişinin uğradığı fiili zararı aşamaz. Bir başka deyişle, meydana gelen zararlardan dolayı, sigorta şirketi ve aracın işleteni/sürücüsü birlikte poliçe teminat limitleri ile sorumludur²⁸.

²⁶ ALKAN, s. 196; ARAZ, s. 90; ATEŞ, Trafik Sigortası, s. 51; BAĞRIAÇIK, S. Nur, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 257; BOZER, s. 175; ÖZDAMAR, Mehmet & DOĞAN, Burak, Sigorta Hukuku, Ankara 2020, s. 127; ŞENOC AK, Kemal, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara 2000, s. 35; SERTKAYA, A.Şahabettin & AKSOY, KARAKAYA, Dilem, “İçtihatlarla Sigorta Hukuku Ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları”, 1. Baskı, Ankara 2022, s. 35; YILMAZ, s. 988.

²⁷ ALKAN, s. 197; ALSANCAK, İ. Muhammed, Trafik Kazası Sonucu Oluşan Bedensel Zararlar, 2. Baskı, Ankara 2022, s. 73; DÜNGÜN, A. Ülgen, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları İle Getirilen Yenilikler ve Değişiklikler, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 7, S. 14, Aralık 2019, s. 155; ATEŞ, Trafik Sigortası, s. 52; Yılmaz, s. 990; ÖZDAMAR, Mehmet & DOĞAN, Burak, s. 127.

²⁸ ALKAN, s. 34; ARSLAN, A. Serkan, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi C. 23, S. 88, Mayıs 2010, S.a. 195-224, s. 197; ATEŞ, Hüseyin, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2012, S.a 343-361, s. 344; EREN, Akit Dış Sorumluluk, s. 180; GÖKCAN, s. 544; RUHİ, Ahmet Cemal & RUHİ, Canan, Trafik Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluk, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 128; TEPEDELEN, s. 542; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 12.

B. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Dışında Kalan Hususlar

Mali sorumluluk sigortası işletilme halinde olan araçların neden olduğu zararların tümünü karşılamaz. Bazı zararlar mali sorumluluk sigortası kapsamında yer almamaktadır.²⁹ Kapsam dışı haller KTK'nın 92. maddesinde ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları madde 6 da sayılmıştır. Bu maddeler tek tek aşağıda incelenmektedir.

1. İşletenin, KTK Uyarınca Eylemlerinden Sorumlu Tutulduğu Kişilere Karşı Yöneltebileceği Talepler

KTK m. 92/a ve G.Ş. m. A.6.g uyarınca, işletenin fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin borç olarak aldığı ve kendisine tahsis edilen aracın ya da araçta yer alan kişilerin bedensel zararları veya mallarına gelen zararlar teminat dışı bırakılmıştır. Mali sorumluluk sigortası aracın işletilme sırasında meydana gelen kaza sebebiyle üçüncü kişilerde oluşan zararları kapsamaktadır.

İşleten üçüncü kişi olarak değerlendirilmeyeceği sebebiyle işletenin uğradığı zararlar bakımından sigortacısından zarar talep edilmesi sorumluluk riski ile örtüşmemektedir³⁰.

2. İşletenin; Eşinin, Usul ve Furuunun, Kendisine Evlat Edinme İlişkisi İle Bağlı Olanların Ve Birlikte Yaşadığı Kardeşlerinin Mallarına Gelen Zararlar Nedeniyle İleri Sürebilecekleri Talepler

KTK m. 92/b ve G.Ş. m..A.6.ç uyarınca, işletenin; eşinin, usul ve furuunun, kendisine evlat edinme ilişkisi ile bağlı olanların ve birlikte yaşadığı kardeşlerinin mallarına gelen zararlar sigorta kapsamı dışında bırakılmıştır. Yukarıda sayılan kişilerin teminat dışı bırakılma nedeni bu kişilerin zararları için zaten araç işletenden tazminat talep etmeyecekleri varsayımdır. Bu görüşün yanı sıra, işletenin ailesi olması sebebiyle işletenden ayrı düşünölemeyeceğidir. Kanun koyucu bu kişileri tek tek saymış olup, hükümde sayılmayan akrabaların (kardeş vs) teminat içerisinde olabilmesi için birlikte yaşaması şartı bulunmaktadır. Bu nedenle, işletenin eşi, üst

²⁹ ATEŞ, Trafik Sigortası, s. 52; EREN, Akit Dışı Sorumluluk, s. 161; GÜLTEKİN, s. 419.

³⁰ ALKAN, s. 323; ALSANCAK, s. 106; ARSLAN, Serkan, s. 205; BAĞRIAÇIK, s. 260; s. 260; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat ve sigorta, s. 536; GÖKCAN, s. 548; TOPALOĞLU, s. 1089; YILMAZ, s. 91.

ve alt soyları, evlat edinme yoluyla bağı olanlar ve birlikte yaşadığı kardeşlerinde meydana gelen bedensel zararlar kapsam dışında tutulmaktadır³¹.

3. İşletenin; KTK Uyarınca Sorumlu Tutulmadığı Şeye Gelen Zararlara İlişkin Talepler

KTK m. 92/c uyarınca, aracın işletilmesi sırasında meydana gelen bir kaza sonucu ortaya çıkan zararlar, ilgili yasalara göre KTK dışındaki bir kanun kapsamında değerlendirilmişse, aracı işleten kişi veya kuruluş KTK hükümlerine göre sorumlu tutulmayabilir. Bu durumda, kaza sonucu ortaya çıkan zararlarla ilgili sorumluluk, ilgili diğer kanunlara dayanarak belirlenecektir. Örneğin, bir aracın işletilmesi sırasında bir iş kazası meydana gelirse, işleten kişi veya kuruluşun sorumluluğu iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili diğer yasal düzenlemelere göre belirlenebilir. Bu durumda, kazaya sebep olan unsurların iş güvenliği önlemlerine uygunluğu, eğitim eksiklikleri veya denetim ihmalinin rolü gibi faktörler değerlendirilebilir³².

4. KTK m. 105/3. Uyarınca Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının Teminatı Altında Yapılacak Motorlu Araç Yarışlarındaki veya Yarış Denemelerindeki Kazalardan Doğan Talepler

KTK m. 92/1-d uyarınca, “105 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre zorunlu mali sorumluluk sigortasının teminatı altında yapılacak motorlu araç yarışlarındaki veya yarış denemelerindeki kazalardan doğan talepler” Kapsam dışı bırakılmıştır.

Bu maddeye göre, zorunlu mali sorumluluk sigortası teminatı kapsamındaki motorlu araç yarışları veya yarış denemelerinde meydana gelen kazalardan doğan talepler sigorta teminatı dışında tutulmuştur. Bu hükümle, yarış düzenleyicileri, katılımcıları ve yardımcı kişiler ile üçüncü kişiler arasındaki zararların trafik sigortası kapsamında olmaması amaçlanmıştır.

³¹ ALKAN, s. 323; ALSANCAK, s. 102; ARSLAN, Serkan, s. 205; BAĞRIAÇIK, s. 263; ÇELİK, s. 550; ERMENEK, İbrahim, Sigorta Hukuku, Ankara 2020, s. 131; GÖKCAN, s. 548; SÖNMEZ, s. 61; TOPALOĞLU, s. 1095; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 12.

³² ALKAN, s. 324; ARSLAN, Serkan, s. 205; ERMENEK, s. 131; GÖKCAN, s. 548; TOPALOĞLU, s. 1080; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 12.

KTK m. 105/3 uyarınca, “Yarış düzenleyicilerinin, yarışa katılanların ve yardımcı kişilerin yarış esnasında üçüncü kişilere karşı olan sorumluluklarını karşılamak üzere bir sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur. Bu gibi yarışlara izin vermeye yetkili olan makamın talebi üzerine Ticaret Bakanlığı durum ve şartlara göre en az sigorta tutarlarını belirlemekle görevlidir. Motorlu araçlar için yapılacak sigortalarda en az sigorta tutarları zorunlu mali sorumluluk sigortasındaki tutarlardan az olamaz. Bu Kanunun zarar görenin doğrudan doğruya sigortacıyı dava edebilmesine ilişkin 97 nci madde-si hükümleri ile zarar görenlerin birden çok olması haline ilişkin 96 ncı maddesi hükümleri burada da uygulanır.”

Bu madde ise yarış düzenleyicilerinin, yarışa katılanların ve yardımcı kişilerin, yarış sırasında üçüncü kişilere karşı sorumluluklarını karşılayacak bir sigorta yaptırmalarını zorunlu kılar. Yarışlara katılan veya düzenleyen kişilerin, yarış esnasında üçüncü kişilere verdikleri zararlar, bu özel sorumluluk sigortası ile karşılanır. Ticaret Bakanlığı, yarışa izin veren makamın talebi doğrultusunda bu sigortanın asgari tutarlarını belirlemekle yükümlüdür. Burada belirtilen asgari sigorta tutarları, zorunlu mali sorumluluk sigortasında belirlenen minimum tutarlardan az olamaz³³.

5. Motorlu Araçta Taşınan Eşyanın Uğrayacağı Zararlar

KTK m. 92/e uyarınca, araçta taşınan eşyanın uğrayacağı zararlar kapsam dışı bırakılmıştır. Ancak, burada KTK m. 87/2’yi açıklamakta yarar görmekteyiz.

KTK m. 87/2 uyarınca, “Zarar görenin beraberinde bulunan bagaj ve benzeri eşya dışında araçta taşınan eşyanın uğradığı zararlardan dolayı işletenin veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu da genel hükümlere tabidir.”

Yukarıdaki maddeler birlikte değerlendirildiğinde, yolcunun yanında bulundurduğu kişisel eşyaların sigorta kapsamında olduğu, ancak söz konusu eşya, bagaj vb. eşyalar dışında kalan mallara gelen zararlar sigorta kapsamında yer almamaktadır. Bu nedenle, sigorta kapsamı dışında kalan malların zarar görmesi halinde, zarar gören kişi sigorta şirketinden tazminat talep edemez. Ancak, bu tür zararlar için işletene veya onun bağlı olduğu teşebbüse karşı genel

³³ ALSANCAK, s. 111; ARSLAN, Serkan, s. 205; BAĞRIAÇIK, s. 264; ÇELİK, s. 546; ERMENEK, s. 131; GÖKCAN, s. 548.

hükümlere dayalı olarak dava açabilir. Taşınan eşyanın işletene ya da üçüncü kişiye ait olup olmağı fark etmeksizin teminat dışı hal olarak değerlendirilmektedir³⁴.

Özetle, bu kanun maddeleriyle, sigorta kapsamının sınırları net olarak belirlenmiş ve sorumluluk alanı tanımlanmıştır.

6. Manevi Tazminata İlişkin Talepler

Manevi zararın tanımında öğretide fikir birliği bulunmamaktadır. Subjektif anlayışa göre, manevi zarar, kişilik değerleri haksız fiil sonucu zarar gören kişinin duyduğu, acı, elem, üzüntüdür³⁵. Objektif anlayışa göre gerçek ve tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın her şahsın kişilik hakkı vardır ve manevi zarar, haksız fiil sebebiyle kişisel değerlerde meydana gelen eksilmedir³⁶.

KTK m. 92/f ve G.Ş. m. A.6/1-f uyarınca, manevi tazminata ilişkin talepler teminat dışı hal olarak düzenlenmiştir. Aracın işletilmesi sırasında meydana gelen kaza sebebiyle sadece maddi, bedensel zararlar oluşmamaktadır. Kaza sebebiyle, üzüntü, elem, acı, psikolojik yıpranma söz konusu olmaktadır. Bu durumlarda manevi zarar oluşmaktadır.

TBK m. 56/2 uyarınca, *”Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.”* Hükmü yer almaktadır. Kanun koyucu vefat eden kişinin destekten yoksun kalanların manevi zararlarının tazminini haksız fiil çerçevesinde genel hükümlere göre düzenlemiştir.

Manevi zararlar KTK gereği sorumluluğun tazmini kapsam dışı olup, TBK genel hükümler çerçevesinde zararın tazmini gerekmektedir³⁷.

³⁴ ALKAN, 325; ALSANCAK, s. 105; ARSLAN, Serkan, s. 205; ERMENEK, s. 131; GÖKCAN, s. 548; SÖNMEZ, s. 67; TOPALOĞLU, s. 1081; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 30.

³⁵ AYAN, s. 279; OĞUZMAN/ÖZ, s. 253; İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 1984.

³⁶ AYAN, s. 280; EREN, Borçlar Genel, s. 531.

³⁷ ALSANCAK, s. 106; ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,2, 2. Baskı, Ankara 2019 s. 152; ARSLAN, Serkan, s. 205; ÇELİK, s. 546; EREN, s. 166; ERMENEK, s. 132; GÜLTEKİN, s. 423; GÖKCAN, s. 549; SÖNMEZ, s. 67; TOPALOĞLU, s. 1096; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 11.

7. Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri ile Destekten Yoksun Kalan Hak Sahibinin, Destek Şahsının Kusuruna Denk Gelen Tazminat Talepleri,

KTk m. 92/g ve G.Ş. m. A.6.b uyarınca, hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminata ilişkin talepler teminat dışı bırakılmıştır. Bu durum kimse kendi kusurundan yararlanamaz ilkesinin kanuna yansımış hali olarak karşımıza çıkmıştır. Kazada hak sahibinin kusuru ile meydana gelmiş ise, kendi kusuruna katlanması benimsenmiştir. Zarar görenin kendi kusuruna denk gelen zarar kısmı toplam tazminattan tenzil edilmektedir³⁸.

Destekten yoksun kalma tazminatı meydana gelen kaza nedeniyle vefat eden kişilerin arkasında bıraktıklarına sağladığı desteği yitirmesi sebebiyle ödenen tazminat türüdür³⁹. Ayrıca, destek tazminatı, mirasçılık ile bağımsız ölüm ile aktarılmayan ölen ile destek ilişkisinin bulunduğu kişiler arasından doğan alacak hakkıdır⁴⁰. Söz konusu tazminat türü Borçlar Kanunu M. 53’de yer almakta olup, “ölüm halinde uğranılan zarar” olarak anılmıştır⁴¹.

Yukarıda açıklanan tazminat türleri ve hükümler, öğretide ve Yargıtay içtihatlarında çokça tartışma konusu olmuştur. Söz konusu hususa şimdi girilmeyecek olup, ilerleyen bölümlerde ayrıntılı incelenecektir.

³⁸ ALKAN, s. 326; ALSANCAK, s. 101; ARSLAN, Serkan, s. 205; ÇELİK, s. 543; ÇELİK, s. 550; ERMENEK, s. 133; GÖKCAN, s. 549; SÖNMEZ, s. 58.

³⁹ ALSANCAK, s. 103; ANTALYA, s. 172; ARSLAN, Serkan, s. 205; GÖKYAYLA, Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara 2004, s. 60; ULAŞ, s. 31; KESKİN, s. 1678.

⁴⁰ ALSANCAK, s. 103; ANTALYA, s. 172; ARSLAN, Serkan, s. 205; GÖKYAYLA, s. 60; KESKİN, s. 1678.

⁴¹ ALSANCAK, s. 103; ANTALYA, s. 172; ARSLAN, Serkan, s. 205; ÇELİK, s. 546; ERMENEK, s. 133; GÖKCAN, s. 549; KESKİN, Fikri Tunç, Uygulamada Sigorta Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2017, s. 1678.

8. Gelir Kaybı, Kar Kaybı, İş Durması ve Kira Mahrumiyeti Gibi Dolaylı Zararlar

Zarar maddi ve manevi zarar olarak ayrılmaktadır. Maddi zarar malvarlığının istem dışı olarak eksilmesidir⁴². Bu tanım itibarıyla maddi zararın iki unsuru bulunmaktadır. Malvarlığının azalması ve bu azalmanın kişinin kendi isteği ile olmaması gerekmektedir⁴³.

Maddi zarar, mahrum kalınan kar, mala ve kişiye verilen zarar, doğrudan ve dolaylı zarar olarak ayrılmaktadır⁴⁴. Mahrum kalınan zarar, malvarlığının artması gerekirken artmayıp, kazancın kaybı anlamına gelmektedir⁴⁵. Mala verilen zarar, haksız fiil sonucu eşyada meydana gelen zararı ifade etmektedir⁴⁶. Kişide meydana gelen zarar, haksız fiil sonucu kişinin bedensel bütünlüğünün bozulmasını ifade etmektedir⁴⁷. Doğrudan zarar, haksız fiil sonucu doğrudan ortaya çıkan zararı ifade etmektedir⁴⁸. Dolaylı zarar ise, haksız fiil sonucu ortaya çıkan zarar değil, haksız fiil vasıtasıyla olan başka bir sebepten kaynaklanan zararı ifade etmektedir⁴⁹. Başka bir deyişle, Dolaylı zarar, zarara bağlı olarak zarar gören üzerinde oluşan ek zarardır⁵⁰. Örnek olarak, Dolaylı zarara, kaza nedeniyle aracın kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle ulaşım masrafları, gelir kaybı ya da aracın kullanılmaması nedeniyle kiralanamamasından kaynaklanan

⁴² ANTALYA, s. 170; AYAN, Genel Hükümler, s. 276; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴³ ANTALYA, s. 170; AYAN, Genel Hükümler, s. 276; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁴ ANTALYA, s. 170; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁵ ANTALYA, s. 171; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁶ ANTALYA, s. 171; ARSLAN, Serkan, s. 206; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁷ ANTALYA, s. 171; ARSLAN, Serkan, s. 206; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁸ ANTALYA, s. 171; ARSLAN, Serkan, s. 206; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁴⁹ ANTALYA, s. 171; ARSLAN, Serkan, s. 206; AYAN, Genel Hükümler, s. 277; EREN, Borçlar Hukuku, 530; OĞUZMAN/ÖZ, s. 100-101.

⁵⁰ ANTALYA, s. 151.

kira geliri kaybı örnek olarak verilebilir. Bu tür zararlar kapsam dışı olarak hüküm altına alınmıştır⁵¹.

Yansıma zarar, hukuka aykırı fiil nedeniyle haksız fiile uğrayan kişi dışında üçüncü kişinin uğradığı zarardır. Burada yoksun bırakılan kar ortaya çıkmaktadır⁵². Söz konusu zararlar, TBK genel hükümlerinin haksız fiil hükümlerine göre tazmin edilmesi gerekmektedir.

KTk m. 92/k ve G.Ş. m. A.6/1-k uyarınca, zarar görenin gelir kaybı, işin durması, kira gelirinden mahrum olmak gibi dolaylı ve yansıma zararlar kapsam dışında bırakılmıştır.

Kaldı ki, TTK m. 1453/2 uyarınca, “*Rizikonun gerçekleşmesi sonucu doğan kazanç kaybı ile sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarlar; aksine sözleşme yoksa, sigorta kapsamında değildir.*” madde hükmü düzenlemesine göre, dolaylı zararlar aksine sözleşme bulunmadıkça sigorta kapsamında yer almamaktadır.

9. Hasar Sebebiyle Trafikten Çekme veya Hurdaya Çıkarılma İşlemi Görmüş Araçların Değer Kaybı Tazminatı Talepleri

Trafik kazası sonucu araçta meydana gelen hasar, araçların çarpışması veya bir kazaya karışması durumunda aracın uğradığı fiziksel zararlardır. Bu tür hasarlar çeşitli şekillerde meydana gelebilir ve aracın kullanım kapasitesini, güvenliğini ve piyasa değerini etkileyebilir. Araç değer kaybı ise, bir kaza veya hasar sonucu aracın tamir edilse bile, kaza öncesi durumuna kıyasla piyasa değerinde meydana gelen düşüştür. Araç değer kaybı, aracın yaşına, modeline, hasarın büyüklüğüne ve aracın genel durumuna bağlı olarak değişkenlik gösterir.

Karayolları Trafik Yönetmeliği m. 28 uyarınca, “*Bütün motorlu araçlar ile bu Yönetmelikte tescilli zorunlu kılınan motorsuz araçların sahipleri, araçlarını yetkili tescil kuruluşuna tescil ettirmek ve tescil belgesi almak mecburiyetindedirler.*” Ancak, bazı durumlarda, araçlar trafik tescil sicilinden silinmektedir.

⁵¹ ALKAN, 325; ARSLAN, Serkan, s. 206; ÇELİK, s. 546; ERMENEK, s. 133; GÖKCAN, s. 549; SÖNMEZ, s. 77; TOPALOĞLU, s. 1132; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 33.

⁵² ANTALYA, s. 151.

Bir aracın hurdaya ayrılması, aracın onarılamayacak kadar büyük hasar görmesi veya ekonomik açıdan onarımının mantıklı olmadığı durumlarda gerçekleşir. Hurdaya ayrılma durumları şunlardır:

- Aracın karıştığı kaza sonucu motor, şasi veya gövde gibi temel bileşenlerinde onarılamayacak kadar büyük hasarlar meydana gelmişse, bu araç ekonomik olarak tamir edilemez olarak değerlendirilebilir.
- Aracın onarım maliyeti, aracın piyasa değerini aştığında, sigorta şirketleri genellikle aracı "toplam kayıp" olarak değerlendirir ve hurdaya ayırır.
- Aracın şasisinin veya gövdesinin bükülmesi, aracın yapısal bütünlüğünü tehlikeye atar ve genellikle tamiri mümkün olmaz. Bu tür bir hasar, aracın güvenliği açısından ciddi riskler taşır ve genellikle hurdaya çıkarılmasını gerektirir.

Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 39. maddesi uyarınca hurdaya ayrılmış araçların yeniden tescil edilmeleri ve dolayısıyla bu tür araçlar için ZMMS trafik poliçesi düzenlenmesi mümkün değildir. Dolayısıyla söz konusu araçlar artık trafikte kullanılmak üzere uygun değildir ve ekonomik bir değeri kalmamıştır. Çalışma konumuz gereği, araç tescil, maddi hasar ve değer kaybı ile hurda araçlar hususu ayrıntılı incelenmeyecektir.

KTk m. 92/1 uyarınca, hasar nedeniyle trafikten çekilmiş veya hurdaya ayrılma işlemleri görmüş araçların değer kaybına ilişkin talepleri kapsam dışı bırakılmıştır.

Yargıtay'ın bu husustaki yerleşik kararları şu şekildedir;

"Davalı Güvence Hesabı'nın yargılamanın tüm aşamalarında, kazayı yapan motosikletin hurdaya ayrılmış motosiklet olduğu, bu tür araç için ZMSS poliçesi düzenlenmesi mümkün olmadığından, kendilerinin sorumluluğuna gidilemeyeceğini savunduğu da dikkate alındığında, kazayı yapan motosikletin ve hukuki statüsünün tespiti önem arz etmektedir⁵³."

Aracın trafikten çekilmesi, bir aracın çeşitli nedenlerle resmi olarak trafik kullanımının durdurulması işlemidir. Aracın trafikten çekilme nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- Aracın geçirdiği kazalar sonucunda onarılamayacak kadar büyük hasar alması durumunda, bu araçlar güvenli olarak trafikte kullanılamaz hale gelir ve trafikten çekilir.
- Aşırı yıpranmış, güvenlik donanımları eksik veya arızalı olan araçlar, trafikte diğer sürücüler için ciddi riskler oluşturduğunda trafikten çekilebilir.

⁵³ Y. 17. H.D. T. 06.02.2017, E. 2016/12321, K. 2017/1008, E.T. 26.03.2024. (www.lexpera.com)

- Çevresel regülasyonlar gereği belirli emisyon standartlarını karşılamayan araçlar, bu standartlara uyum sağlayana kadar trafikten alıkonulabilir.

Tescilsiz araç, Trafik Tescil Müdürlüğü'nde kayıtlı olmayan ve bu nedenle geçerli bir plaka numarasına sahip olmayan araçtır. Bu tür araçlar, yasal olarak trafikte kullanılmaları için gereken resmi belgelere sahip değildir.

Aracın tescilsiz olması durumunda Güvence Hesabı'nın sorumluluğu doğmayacaktır. Araç için trafik sigortası yapılması hukuken ve fiilen imkânsız; bir diğer deyişle sahibi talep etse dahi mevcut statüsü gereği sigorta yaptırılmayacak olup trafik sigortası yapılması mümkün olmayan tescilsiz araçlar için Güvence Hesabı sorumlu tutulamaz.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“Davalı vekili, zarara sebep olan araç tescilsiz ve trafikten çekilmiş olduğundan, sigortanın bulunmadığı gerekçesiyle davalıya husumet yöneltilemeyeceğini belirterek davanın reddini savunmuştur.....Açıklanan vakıalar karşısında; davalı ...'na trafik sigortasız aracın neden olduğu zarar iddiası ile husumet yöneltildiği, ...'nın sorumluluğunun ancak ZMSS yaptırabilecek tescilli bir araç bulunması halinde sözkonusu olabileceği, davalıya husumet düşüp düşmediğinin doğru biçimde tespit edilmesinin gerekliliği ve bu hususun re'sen gözetileceği dikkate alınmak suretiyle; kazaya karışan ... plakalı araca ait trafik tescil dosyasının tamamının (aracın ilk tescil kaydından itibaren) ilgili merciden getirilmesi ile 14.12.2011 tarihinde aracın tescil kaydının silinme sebebinin ve bu tarihten sonra yeniden tescilinin yapılıp yapılmadığının saptanması ile davalının hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, anılan hususlar için yeterli araştırma yapılmadan karar verilmesi ve hukukun yanlış uygulanması nedeniyle Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir⁵⁴. ”

Yargıtay bu kararla, bir aracın tescil durumu ve sigorta kapsamının detaylı bir şekilde araştırılması gerektiğini, özellikle tescil kaydının silinme sebebinin ve sonrasındaki tescil işlemlerinin incelenmesinin önemini vurgulamıştır.

⁵⁴ Y. 17. H.D. T:27.05.2019, E. 2018/5755, K. 2019/6779, E.T. 26.03.2024. (www.lexpera.com)

10. Terörle Mücadele Kanunu Kapsamındaki Terör Eylemlerinde ve Bu Eylemlerden Doğan Sabotajda Kullanılan Araçların Neden Olduğu ve Sigortalının Sorumluluk Riski Kapsamında Olmayan Tazminat Talepleri İle Aracın Terör Eylemlerinde Kullanıldığını veya Kullanılacağını Bilerek Binen Kişilerin ve Terör Ve Sabotaj Eyleminde Yer Alan Kişilerin Uğradıkları Zararlara İlişkin Talepler

KTK 92/m ve G.Ş. A.6/1-i uyarınca, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında bulunan terör eylemlerinde ve bu eylemlerden doğan sabotajda kullanılan araçların sebep olduğu ve aracın terör eylemlerinde kullanıldığını veya kullanılacağını bilerek binen kişilerin zarara uğramaları nedeniyle ileri sürecekları talepler, terör ve buna bağlı sabotaj eylemlerinde yer alan kişilerin uğradıkları zararlara ilişkin tazminat talepleri kapsam dışı bırakılmıştır⁵⁵. Terörle Mücadele Kanunu kapsamında, terör eylemleri ve bu eylemlerden kaynaklanan sabotajlarda kullanılan araçlarla ilgili önemli bir hüküm bulunmaktadır. Bu hüküm, terör eylemlerinde kullanılan veya kullanılacağı bilinen araçlara bilerek binen kişilerin, bu eylemler sonucu uğradıkları zararlar için tazminat talep etmelerini kapsam dışı bırakır. Ayrıca, terör ve sabotaj eylemlerine katılan kişilerin, bu eylemlerden kaynaklanan zararları için tazminat talebinde bulunmaları da yasaklanmıştır⁵⁶.

C. En Az Sigorta Tutarları

Sigortacı tarafından güvence altına alınan teminat tutarları poliçe teminat limitleri ile sınırlıdır. Bu husus KTK m. 93/1 de açıkça hüküm altına alınmıştır.

KTK m. 93/1 uyarınca, “*Zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları, teminat tutarları ile tarife ve talimatları Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlıkça tespit edilir ve Resmi Gazetede yayımlanır.*” Madde hükmü gereğince, sigortacının ödeyeceği tazminat miktarı poliçe limitleri dahilinde olmaktadır. Söz konusu poliçe limitleri Kurum tarafından belirlenir ve R.G’de yayımlanır.

⁵⁵ ALSANCAK, s. 108; ERMENEK, s. 133; GÖKCAN, s. 549; ULAŞ, Teminat Türleri ve Destek Tazminatı, s. 32.

⁵⁶ ALSANCAK, s. 108; ERMENEK, s. 133; GÖKCAN, s. 549.

Uygulamada en çok karşılaşılan sorun, sigorta şirketlerinin Kurum tarafından yükseltile limit ile mi yoksa poliçede belirtilen limit ile mi sorumlu olacaklarıdır.

01.01.2005 yılında Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı yürürlüğe girmiştir. Talimatın B.1 maddesi uyarınca, *”Yönetmelik ile belirlenen teminat tutarları, yürürlükteki bütün sigorta sözleşmelerinde herhangi bir ek prim alınmadan uygulanacaktır.”*

Söz konusu hükümlerle birlikte Kurum tarafından teminat limitleri tespit edilmekte ve belirli süreler içerisinde güncellenmektedir. Poliçe teminat limitlerinin artması halinde sigortacı tarafından sağlanan teminatlar da artacaktır. Ancak, artan teminat sebebiyle sigortacı tarafından ek prim talep edilemez⁵⁷.

D. Sigorta Sözleşmesinin Verilmesi ve İşletenin Değişmesi Halinde Yapılacak İşlemler

KTK m. 94 ile aracın işletme sorumluluğunun başka bir kişiye geçişi ile gerçekleştirilmesi gereken işlemler belirlenmiştir.

KTK 94/1 uyarınca, *“Sigortalı aracı işletenlerin değişmesi halinde, devreden kişi 15 gün içinde sigortacıya durumu bildirmek zorundadır. Sigortacı sigorta sözleşmesini durumun kendisine tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde feshedebilir. Sigorta fesih tarihinden on beş gün sonrasına kadar geçerlidir.”* KTK m. 94/3 uyarınca, *“Sigortacı sigorta sözleşmesini durumun kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde feshedebilir.”* KTK m. 94/4 uyarınca, *“Sigorta fesih tarihinden onbeş gün sonrasına kadar geçerlidir.”*

G.Ş. m. C.4 uyarınca, *“Sigorta sözleşmesi, sözleşmeye taraf olan sigortalıyı takip eder. Sigortalının değiştiği her durumda mevcut sözleşme değişim tarihi itibarıyla kendiliğinden sona erer ve ilgiliye gün esasına göre prim iadesi yapılır. Ancak, mevcut sözleşme sigortalının*

⁵⁷ ANIK, Elif, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortacısının Bedensel Zararları Tazmin Borcu, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 91; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 542; TOPALOĞLU, s. 1142; SÖNMEZ, s. 41; İlgili hususa ilişkin örnek olarak, 32413 S. 28.12.2023 Tarihinde yayımlanan RG. Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ verilebilir. İlgili tebliğ gereği, teminatlar artmış ve Geçici Madde 5 uyarınca, prime ilişkin herhangi bir işlem yapılmaksızın bu Tebliğ kapsamındaki teminatlara tabidir.

değiştirdiği tarihten itibaren on beş gün süresince herhangi bir işleme gerek kalmaksızın ve prim ödenmeksizin yeni işleten için sözleşme yapılana kadar geçerlidir.”

Bu düzenlemeler motorlu aracın işletmecisinin değişikliği durumlarında, belirlenen şartlar altında sigorta kapsamının bir süre daha sürdürüleceğini belirtir. İşleten mülkiyetini yeni edindiği motorlu aracın bilgilerini sigortacıya on beş gün içinde bildirmekle yükümdür. İşleten on beş gün içinde sigortacıya bildirim yapmaz ise, sigorta on beş gün sonrasına kadar geçerli olur. Bir başka deyişle, aracın sigortası on beş gün geçerli olur ve on beş günün sonunda sigorta sözleşmesi sona erer⁵⁸.

Anayasa Mahkemesi, 23 Ocak 2024 tarihli ve 2023/130 Esas, 2024/17 Karar numaralı kararıyla⁵⁹, KTK m. 94'ün üçüncü ve dördüncü fıkralarını, Anayasa'nın 13⁶⁰. ve 48⁶¹. maddeleri ile çeliştiği için iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi iptal kararı ile üçüncü kişilerin zararlarının tazminatının güvence altına alınma amacı taşıdığı, ancak iptal edilen kuralların ölçülülük ilkesini ihlal ettiği sonucuna varılmıştır⁶². Ayrıca, Anayasa Mahkemesi, KTK m. 94 fıkralarının iptali sonucunda meydana gelecek hukuki boşluğun kamu çıkarını zedeleyeceğini öngörerek, iptal kararının RG'de ilan edilmesinden itibaren dokuz ay sonrasında yürürlüğe gireceğine hükmetmiştir⁶³.

⁵⁸ ALSANCAK, s. 113; BAĞRIAÇIK, s. 260; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 565; GÖKCAN, s. 556; TEPEDELEN, s. 1091; TOPALOĞLU, s. 1067.

⁵⁹ Anayasa Mahkemesi T.23.01.2024, E. 2023/130, K. 2024/17, RG. T. 05.03.2024-32480, E.T. 05.03.2024 (www.resmigazete.gov.tr)

⁶⁰ Bkz. Anayasa m. 13, “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*”

⁶¹ Bkz. Anayasa m.48, “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.*”

⁶² SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

⁶³ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının sonuçları ve oluşabilecek hukuki boşluğun ele alınması bağlamında, TTK 1484/2 maddesinin önemine vurgu yapılması gerekmektedir⁶⁴.

TTK m. 1484/2 uyarınca, “*Sigorta ilişkisinin sona ermesi, zarar görene karşı ancak, sigortacının sözleşmenin sona erdiğini veya ereceğini yetkili mercilere bildirmesinden bir ay sonra hüküm doğurur.*” Madde hükmüne göre, sözleşme bitmiş olsa dahi, ilgili mercilere bu durumun bildirilmemesi halinde sigortacı sorumlu tutulur. Sigortanın sona erdiği resmi makamlara iletildiği takdirde, bu bildirimden itibaren bir aylık bir süre boyunca sigortacının sorumluluğu sürer ve bu sürenin sonunda zarara uğrayan kişiye karşı yükümlülükleri son bulur.

ZMSS kapsamında, aracı işletenin değişikliği ve sözleşmenin iptali gibi durumlar, sigorta anlaşmasının sonlandırılmasına yol açar. TTK 1484/2 maddesi ve KTK 94. maddesi bir arada incelendiğinde, TTK'nın 1484/2 maddesinin, zorunlu sorumluluk sigortaları bağlamında sigorta sözleşmesinin sona erme sürecinin genel kurallarını belirleyen daha sonraki bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır⁶⁵. KTK m. 94/3-4 fıkraları yürürlükten kaldırılmış olsa da, aracın işleteninin değişikliği ve sigortacının ZMSS poliçesini iptal etmesi veya sözleşmenin farklı sebeplerle sonlanması, sigortacıyı otomatik olarak yükümlülüklerinden kurtarmaz. TTK m. 1484/2 uyarınca, sigortacının zarar görene karşı olan sorumluluğunun sona ermesi için, söz konusu durumu ilgili makamlara bildirip ardından bir aylık süreyi tamamlaması gerekir⁶⁶. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı uygulamaya konulduğunda, sigortacı, işleten değişikliği ve sözleşmenin sona ermesi durumlarında bir ay süreyle sorumluluk taşımaya devam edecektir, bu da yasal bir boşluğun meydana gelmeyeceğini gösterir⁶⁷.

Kanaatimizce, Anayasa Mahkemesi kararı yerinde olup, TTK 1484/2 ve KTK 94/3-4 hükümlerinin birlikte uygulanması halinde, TTK m. 1484/2'nin genel hüküm olması sebebiyle

⁶⁴ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

⁶⁵ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

⁶⁶ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

⁶⁷ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

kanun koyucunun amacının da gözetilmesiyle, TTK'nın ilgili maddesine öncelik verilerek uygulanmalıdır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının pratikte anlamlı bir boşluk yaratmadığını ve zorunlu trafik sigortasında işleyen değişikliği ve sigorta sözleşmesinin sona ermesi durumlarında TTK m. 1484/2 uygulama alanı bulacaktır⁶⁸.

TTK m. 1470 uyarınca, “*Sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi hâlinde, aksine sözleşme yoksa, sigorta ilişkisi sona erer.*” Her ne kadar sorumluluk sigortalarında menfaat kavramından söz edilmese ve TTK m. 1470 mal sigortalarına ilişkin bir hüküm olsa da, mali mesuliyet sigortasında da sorumluluğu teminat altına alınan kişinin değişmesi halinde sözleşmenin sona ermesi beklenir. G.Ş.’da bu olasılıkta zarar göreni korumak için sözleşmenin bir süre devam etmesi çözümünü benimsemiştir.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur.

“2918 sayılı KTK. ’nun 24. Maddesi hükmüne göre trafik sigortası bulunmayan bir taşıtın trafik belgesi alması ve dolayısıyla trafiğe çıkması mümkün bulunmadığından, kazaya karışan otobüsün davalı şirkete daha önce sigortalı olup olmadığı trafik sicil bürosundan sorularak, böyle bir sigorta akdi mevcut ise, sigorta süresinin bittiği veya akdin yenilenmediği hususlarının üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği göz önünde bulundurularak davalı sigortacının sorumluluğu cihetine gidilmek gerekmektedir.”⁶⁹ “

Söz konusu kararda, sigorta şirketlerinin poliçe süresinin sona ermesi veya yenilenmemesi gibi durumları üçüncü kişilere karşı bir savunma olarak kullanamayacaktır. Zarar gören üçüncü kişilerin korunması için Yargıtay, sigorta şirketlerinin sorumluluğunu devam ettirmesi gerektiği görüşündedir. Bu da sigorta şirketlerinin poliçelerini zamanında yenilemelerini teşvik ederken, poliçe süresi dolmuş bile olsa sigorta kapsamının belirli bir süre boyunca devam edebileceğini belirtir.

Bize göre, sigorta poliçesi araç ile bir bütün düşünülmeli ve araçta olan değişimler fesih sebebi olmamalıdır.

⁶⁸ SEVEN, Vural, Anayasa Mahkemesi’nin Karayolları Trafik Kanunu’nun 94’üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi, T. 19.03.2024, E.T. 28.03.2024 (www.lexpera.com)

⁶⁹ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 565; GÖKCAN, s. 556; TEPEDELEN, s. 1093; Yargıtay 11. HD. T. 27.12.1990, 1989/5136 E., 1990/8436 K.

İKİNCİ BÖLÜM

GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI

I. GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNU DOĞURAN HALLER

Zorunlu sorumluluk sigortaları kapsamında bulunan olaylarda zarar gören üçüncü kişilerin Güvence Hesabına başvuru şartları Sigortacılık Kanunu m. 14/2 ve Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9'da hüküm altına alınmıştır. Güvence Hesabı'nın hangi olaylar kapsamında devreye gireceği ve ne tür zararları karşılayacağı aşağıda tek tek incelenmektedir.

A. Kazaya Sebep Olan Motorlu Aracın Tespit Edilememesi

İşletenin ve motorlu aracın plakasının tespit edilememesi durumunda kişilerde meydana gelen bedensel zararlar için gereğince Güvence Hesabı sorumlu olmaktadır.

SK. m. 14/2-a uyarınca, ” *Sigortalının tespit edilememesi durumunda kişiye gelen bedensel zararlar için ...*” Güvence Hesabı'na başvuru yapılabilecektir.

Motorlu araçların sebep olduğu trafik kazalarında, sigortalının tespit edilememesi halinde zarar gören kişilerde meydana gelen bedensel zararlar için Güvence Hesabı'na başvuru yapılabilecektir⁷⁰. Madde hükmünde anlaşılabileceği üzere Güvence Hesabı sadece kişilerde meydana gelen bedensel (vefat, sakatlık) zararları karşılamaktadır. Bu durumda, ölüm ve yaralanma gibi hallerde zarar görenlerin zararları Güvence Hesabı tarafından karşılanacaktır. Örneğin, karşıdan karşıya geçmek isteyen bir yayaya kırmızı ışıktaki geçen bir aracın çarpması sonucu yayanın yaralanması ve yayaya çarpan aracın plakasının tespit edilememesi durumunda Güvence Hesabı söz konusu yaralanma tazminatını ödeyecektir.

⁷⁰ ATEŞ, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, s. 351; CİCİM ULUĞ, s. 109; ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, s. 490; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 1107; MEMİŞ, Tekin, Güvence Hesabının Taşımanın 100 Km. Altında Olması Nedeniyle Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Kapsamında Ödeme Yapmayı Reddetmesi Hukuka Uygun Mudur?, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, 2012, s. 135; TEPEDELEN, s. 36; ULAŞ, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, s. 78; YILMAZ, s. 1520.

Öğretide, birden çok motorlu taşıtın karıştığı trafik kazalarında motorlu taşıtlardan birinin sigortalının belli olmadığı durumlarda zarar görenlerin bedensel zararlarında Güvence Hesabı'nın sorumlu olacağı kabul edilmiştir⁷¹. Örneğin, üç araçlı trafik kazasında bir aracın kaza yerinden kaçmış, plakasının tespit edilememiş ve dolayısıyla sigortası da belirlenmemiş olması durumunda Güvence Hesabı kaza nedeniyle kişilerde meydana gelen bedensel zararları karşılayacaktır.

Ancak, burada dikkat edilmesi gereken husus tespit edilemeyen aracın varlığıdır. Plakası ve sürücüsü tespit edilemeyen aracın varlığının somut delillerle (kamera görüntüsü, tanık) ispatı gerekmektedir.

Yargıtay bir karında şu şekilde hüküm kurmuştur:

“..... Olayda meçhul bir aracın davacının idaresinde bulunan aracı sıkıştırması sonucu davacı direksiyon hakimiyetini kaybetmiş ve kaza yapmıştır. Davacı ve araçta bulunan davanın arkadaşı kaza sonrasında kolluk kuvvetlerinin düzenlediği tutanakta başka bir aracın sıkıştırdığına yönelik beyanda bulunmadıkları ve kimseden şikayetçi olmadıklarını belirtmişlerdir. Aracın direksiyon hakimiyetini kaybedip kaza yaptıkları sabittir.”⁷²

Yargıtay tarafından verilen bir başka hüküm ise şu şekildedir:

“.....Somut olaya ilişkin olarak, kolluk güçleri tarafından düzenlenen davacı ile onun aracında bulunan arkadaşının imzasının bulunduğu tutanakta kazanın maddi hasarlı olduğu ve kimseden şikayetçi olunmadığından işlem yapılmadığının belirtilmiş olması; olaydan uzun bir süre sonra davacının savcılığa başvurarak, meçhul aracın sıkıştırılmasının ilk kez dile getirilmiş olması, savcılık tarafından da davacının imzasının bulunduğu tutanakta şikayetinin bulunmadığını beyan etmiş olması nedeniyle takipsizlik kararı verilmiş olması hep birlikte gözetildiğinden, davacının araç hakimiyetini kaybetmesi ile kaza yaptığı anlaşılmaktadır.”⁷³

Yine Yargıtay tarafından verilen bir hüküm şu şekildedir:

⁷¹ ÖZ, Büşra, Türk Hukukunda Güvence Hesabı, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 22; ULAŞ, Işıl, Uygulamalı Sigorta Hukuku, s. 711; TEPEDELEN, s. 36; YILMAZ, s. 1521.

⁷² Y. 10. HD. T. 24.05.2013 E. 2012/19738, K. 2013/11402.

⁷³ Y. 17. HD. T. 15.05.2017 E. 2014/23219, K. 2017/5441. E.T. 24.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

“....davalıya husumet yöneltilmesine yol açan, desteğe çarparak ölümüne neden olan plakası ve sürücüsü tespit edilemeyen araç kaza tespit tutanağına ve olay yerindeki güvenlik kamera kayıtlarının incelenmesi sonucu düzenlenen tutanaklara göre Toyota marka otomobil olduğu anlaşılmıştır.”⁷⁴”

Yukarıda yer alan Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere, olay yerinde mevcutsa, güvenlik kameraları, trafik kameraları veya araç içi kameralar gibi çeşitli kaynaklardan elde edilebilecek görüntülerin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca, kazaya tanıklık eden kişilerin ifadeleri büyük önem taşımakta olup, tanıkların beyanlarının tutarlı ve birbirini destekler nitelikte olması, iddiaların doğruluğunu ispatlayabilir. Beyanlar arasında çelişkiler bulunması durumunda, mahkemelerin bu çelişkileri gidermek için ek sorgulamalar yapması gerekmektedir. Sonuç olarak, mahkeme tarafından yargılama sırasında olayın nasıl ve hangi koşullarda meydana geldiği, kamera görüntüleri, tanık beyanları, kolluk kuvvetleri tarafından alınan ifadelerde çelişki olup olmadığı araştırılmalıdır.

B. Çalınmış veya Gasp Edilmiş Bir Aracın Karıştığı Kazada İşletenin Sorumlu Tutulmaması

Aracın çalınması veya gasbedilmesi halinde işletenin ve fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kusuru bulunmuyor ise meydana gelen kaza sonucunda çalınan veya gasbedilen aracın sebep olduğu zararlardan yalnızca aracı çalan veya gasbeden kişi ve/veya kişiler sorumlu olacaktır. Bu durum SK, KTK ve Güvence Hesabı Yönetmeliğinde açıkça hüküm altına alınmıştır.

SK. m. 14/2-ç uyarınca, “*Çalınmış veya gasp edilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar için...*” Güvence Hesabı’na başvuru yapılmaktadır.

KTK m. 107 uyarınca, “*Bir motorlu aracı çalan veya gasbeden kimse işleten gibi sorumlu tutulur.*” ZMSS bir kazada işletenin üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu kapsamaktadır. Ancak, çalınmış veya gasp edilmiş bir motorlu taşıtın karıştığı kazada kişilerde meydana gelen zararlar

⁷⁴ Y. 17. HD. T. 10.06.2019 E. 2016/13782, K. 2019/7203 E.T. 24.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

için ZMSS sigortacısı zarardan sorumlu olmaz. Bu durumda, kişilere verilen zararlardan hırsız veya gasp eden kişi sorumlu olur⁷⁵.

Zarar görenlerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla Güvence Hesabı Yönetmeliği ile motorlu araç işletenin veya sigortacının sorumluluğunun olmaması durumunda zarar görenlerin zararlarının Güvence Hesabı tarafından karşılanması ön görülmüştür.

Ancak, burada, işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurlu olup olmadığı önem arz etmektedir.

KTk m. 107 uyarınca, “*Aracın çalınmış veya gasbedilmiş olduğunu bilen veya gereken özen gösterildiği takdirde öğrenebilecek durumda olan aracın sürücüsü de onunla birlikte müteselsilen sorumludur. İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin, aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurlu olmadığını ispat ederse, sorumlu tutulamaz. İşleten, sorumlu olduğu durumlarda diğer sorumlulara rücu edebilir. Aracın çalındığını veya gasbedildiğini bilerek binen yolculara karşı sorumluluk, genel hükümlere tabidir.*”

Madde hükmünde anlaşılabacağı üzere, işleten kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurunun olmadığını ispatlaması halinde sorumlu tutulmayacaktır. Dolayısıyla, işletenin sorumluluğu tehlike sorumluluğu olmayıp kusura dayalı sorumluluktur. İşleten aracın gözetiminde gerekli özeni gösterdiğini, (anahtarın saklanması, kontağın kapatılması, kapının kilitlenmesi, pençelerin kapatılması vb.) ispatla yükümlüdür⁷⁶.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur:

“.....somut olayda davalının maliki olduğu aracın kapıları açık ve kontak anahtarı üzerinde olarak bulunması nedeniyle, aracın kontak anahtarını kullanarak çalındığı anlaşılmaktadır. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 107/1 maddesi gereğince, davalı araç maliki aracın çalınmasında kusuru bulunmadığını kanıtlamadıkça sorumluluktan kurtulmaz. Bu durumda

⁷⁵ ATEŞ, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, s. 351; ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, s. 490; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 1107; MEMİŞ, s. 135; TEPEDELEN, s. 42; ULAŞ, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, s. 81; YILMAZ, s. 1524.

⁷⁶ ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, s. 115; ÖZ, s. 34; YILMAZ, s. 1524.

mahkemece davalının, aracın kontak anahtarının başkaları tarafından ele geçirilmesinde kusuru bulunmadığını kanıtlaması gerektiği gözetilmeden bilirkişilerin günlük hayatın akışı içinde akşam aracını park eden sürücünün, aracın kapılarının açık kontak anahtarının üzerinde bulunacak şekilde terk etmesinin mümkün görülmeyeceği, hırsız anahtar uydurma veya benzeri bir yöntemle otobüsü park yerinden çalıp söz konusu kazaya sebebiyet verdiği şeklindeki maddi olguyu farklı şekilde değerlendiren ve olayda işletenin sorumlu olmayacağı yönünde görüş bildiren bilirkişi kurulu raporuna göre, davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.⁷⁷

Yine Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur:

“...2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 107.maddesinde aracın çalınması veya gasp edilmesi halinde işletenin kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin aracın çalınmasında veya gasp edilmesinde kusurlu olmadığına ispat edilmesi durumunda sorumlu olmayacakları öngörülmüştür...”⁷⁸

Ayrıca, birden fazla aracın karıştığı bir kazada, kazaya sebebiyet veren araçlardan birinin çalınmış veya gasbedilmiş olması ve işleten veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusurunun bulunmadığının ispatı durumunda Güvence Hesabı sorumlu olmaktadır.

C. Kazanın Meydana Geldiği Tarihte Geçerli Zorunlu Sigortaların Bulunmaması

ZMSS’i bulunmayan motorlu aracın neden olduğu kaza sebebiyle üçüncü kişilerde meydana gelen bedensel zararın tazmini Güvence Hesabı’nın sorumluluğundadır.

SK. m. 14/2-b uyarınca, “Rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dâhilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için” Güvence Hesabı’na başvuru yapılabilecektir.

⁷⁷ Y. 19. HD. T. 13.03.1998 E. 1998/1045, K. 1998/1863. E.T. 24.01.2024 (www.yargitay.gov.tr)

⁷⁸ Y. 17. HD, T. 28.03.2005, E. 2005/4453, K. 2005/2893. E.T. 24.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

Kural olarak, işletenlerin, KTK m. 85/1'deki yükümlülükleri yerine getirmek için mali sorumluluk sigortası yaptırmaları gereklidir⁷⁹. Geçerli teminat tutarları üzerinden ZMSS'i bulunmayan taşıtlar trafikten menedilir⁸⁰ ve yasal ceza uygulanır⁸¹. Ancak, tüm bu hükümlere rağmen, motorlu araç işletenleri tarafından ZMSS yaptırılmamış bu araçların kişilere verdiği bedeni zararlardan Güvence Hesabı sorumludur.

Öğretide, sigortasız olarak trafiğe çıkarılan taşıtlar ile sonradan sigortasız hale gelen araçların neden oldukları zararların Güvence Hesabı'ndan tazmin edilmesi eleştirilmiştir. Bir görüşe göre, sigortası bulunmayan araçlar devlet tarafından trafikten menedilmelidir. Devletin menetmediği araçların neden olduğu zararların sigorta ettirenlerden alınan katkı paylarından oluşturulan Güvence Hesabı'ndan tahsil edilmesi yerinde değildir⁸².

Bir diğer görüşe göre, sigortası bulunmayan motorlu taşıtların sebep olduğu zararların vakit kaybetmeden telafi edilmesi amacıyla Güvence Hesabı'ndan zararlar tazmin edilmelidir⁸³.

Kanaatimizce, Güvence hesabının amacı zarar görenlerin zararlarının bir an önce giderilmesidir. Bu durumda, üçüncü kişilerin zarara uğraması durumunda sigorta korumasından yararlanamayacaklardır. Güvence Hesabı, üçüncü kişilerde meydana gelen bedensel zararları karşılamaktadır. Sorumlu olan kişilerin tespiti halinde yapılan ödemeleri rücu etme hakkına sahiptir. Bu sebeple, üçüncü kişilerin korunması amacıyla ikinci görüşe katılmaktayız. Kaldı ki Güvence Hesabı devlet eliyle kurulmuş TSRŞB bünyesinde bulunan bir kurumdur. Dolayısıyla, sigortası bulunmayan araçların neden olduğu zararlar hakkında Güvence Hesabı sorumlu olmalıdır.

⁷⁹ BOLATOĞLU, Bolat, Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu. Ankara 1988, s. 120; NOMER, Esra, s. 16; TEPEDELEN, s. 36.

⁸⁰ KARAHASAN, Mustafa, Reşit, Sorumluluk Hukuku: Kusura Dayanan Sözleşme Dışı Sorumluluk-Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk, 6. Baskı İstanbul 2003, s. 933.

⁸¹ CİCİM ULUĞ, s. 110; KARAHASAN, s. 933.

⁸² NOMER, Esra, s. 16; ULAŞ, Işıl, "Sigortacılıkta Güvence Hesabı", s. 78; ÖZ, s. 23; TEPEDELEN, s. 38.

⁸³ ARKAN, Sabih, "Yeni Karayolları Trafik Kanununun Sigorta ve Garanti Fonuna İlişkin Hükümleri Üzerine Bir İnceleme", Sigorta Hukuku Dergisi, Ağustos 1982, s. 287; TEPEDELEN, s. 38; ÖZ, s. 24.

Motorlu araçlarda sigortanın bulunmaması durumu üç şekilde karşımıza çıkabilir. Bu hallerden ilki, motorlu araç işleteni tarafından aracın ZMSS'nin yaptırılmamış olması durumudur. Bu durumda araç sahibi aracının bir yıl geçerli olan ZMSS poliçesini hiç yaptırmamış olmasıdır. İkincisi, süresi dolmuş olan ZMSS'nin yenilenmemiş olmasıdır. Bu halde, araç işleteni aracın ZMSS poliçe süresi olan bir yılın sonunda yeniden poliçe yaptırmamış olmasıdır. Üçüncü hal ise, sigorta sözleşmesi içerisinde motorlu araç işletenin değişmesi durumunda biten sözleşmenin yenilenmemiş olmasıdır. Bu sayılan durumlarda trafik kazası sonucunda meydana gelen bedensel zararlar Güvence Hesabı tarafından karşılanacaktır⁸⁴.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur:

“....Davalı sigorta şirketi vekili prim ödenmediğinden poliçenin iptal edildiğini, müvekkillerinin sorumluluklarının bulunmadığı iddiası ile davanın reddini savunmuşlardır. Kazaya neden olan aracın kaza tarihini kapsar geçerli poliçelerinin bulunup bulunmadığı, geçerli poliçenin bulunmaması halinde davalı Güvence hesabının gerçekleşen zarardan sorumlu olup olmadığı hususlarında araştırma yapılarak hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken aksi yönde karar verilmesi doğru görülmemiştir.”⁸⁵

Kaza sonucu üçüncü kişilerde meydana gelen zararın doğmasından sonra ZMSS'nin iptal edilmesi halinde Güvence hesabı sorumlu olmayacaktır.⁸⁶ Bu durumda sigortacının sorumluluğu devam etmekte ve kaza tarihinde geçerli ZMSS poliçesinin bulunduğu kabul edilmektedir.

Birden fazla motorlu taşıtın karıştığı trafik kazalarında motorlu taşıtlardan yalnızca birinin ZMSS'nin bulunmaması halinde zarar gören kişi Güvence hesabına başvurulabilir.

⁸⁴ BOLATOĞLU, s. 120; MEMİŞ, s. 142; NOMER, Esra, s 16; TEPEDELEN, s. 36; YILMAZ, Hamdi, Karayolu Trafik Kanununda İşletme Kavramı, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 5, Temmuz, 2005, s. 67.

⁸⁵ Y. 17. HD. 12.02.2015 E. 2014/21988, K. 2015/2678. E.T. 24.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

⁸⁶ SEVEN, Vural, Sigorta Güvence Hesabı'nın Kapsamı ve Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 157, Eylül 2017, s. 39.

D. Zorunlu Sigorta Teminat Limitleri ile Sigorta Poliçesinde Belirtilen Limit Arasında Fark Olması

Poliçe döneminde yapılan değişiklikler ile poliçede yer alan teminat limiti yasal teminat limiti altında kalabilir. Bu durumda oluşan fark Güvence Hesabı tarafından karşılanır.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9/c uyarınca, “zorunlu sigorta teminat limitleri ile sigorta poliçesinde belirtilen teminat arasındaki fark kadar ödenecek bedensel tazminat tutarları için..” Güvence Hesabı sorumludur. Bu durumda, sigorta süresi içinde ilgili Bakanlık tarafından teminat limitlerinde değişiklik yapılması halinde, sigortalının yükseltilem teminat limiti için ek poliçe yaptırmamış dolayısıyla ek prim ödememiş olması durumunda kişilerde meydana gelen bedensel zararlar Güvence Hesabı tarafından karşılanır⁸⁷. Ancak, SK’da böyle bir düzenleyemeye yer verilmemiştir.

Öğretide KTK m. 95/1’e dayanarak, sorumluluğun azaltılması veya kaldırılması durumlarının zarar görenlere karşı ileri sürülemeyeceği hükmünden bahisle, zeyilname düzenlenmeyerek teminat limitinin arttırılmaması durumunda sorumluluğun eski poliçede yer alan teminat tutarındaki limit üzerinden olması gerektiği yönünde görüş bulunmaktadır⁸⁸.

Öğretideki bir diğer görüşe göre, KTK m. 97 uyarınca, zarar görenler ZMSS kapsamında teminat limiti dahilinde sigorta şirketine başvurabilir. Bu madde hükmüne dayanarak, teminat limitinin arttırılmaması durumunda sigorta şirketi zarar görenlere karşı söz konusu hususu ileri sürebilecektir. Dolayısıyla burada sorumluluğun azaltılması veya kaldırılması durumu bulunmamaktadır⁸⁹.

Kanaatimizce, poliçe teminat limiti miktarı dahilinde ZMSS’si bulunmayan motorlu araçların sebep olduğu kazalarda kişilerden meydana gelen bedensel zararlar tazmin edilecektir. Uyuşmazlık durumunda herhangi bir karışıklık olmaması adına yönetmelik ile düzenleme getirildiği düşüncesindeyiz. Öte yandan, bu hususta boşluk bulunmaktadır. Kanunda

⁸⁷ ATEŞ, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, s. 352; CİCİM, ULUĞ, s. 110; ULAŞ, Işıl, Uygulamalı Sigorta Hukuku, s. 1126; ÖZ, s. 26; YILMAZ, Hamdi, s. 1529; TEPEDELEN, s. 39.

⁸⁸ ULAŞ, Zarar Sigortaları, s. 594.

⁸⁹ NOMER, Esra, s. 19.

düzenlenmeyen bir hüküm yönetmelik ile getirilmiştir. Ayrıca, özel kanun olan KTK’da bu hususta yorum yapılabilmektedir. Bu husus hukuka aykırılık teşkil etmemektedir.

Geçmiş yıllarda enflasyona bağlı olarak ocak ve temmuz aylarında teminat limitleri yılda iki kez arttırılarak belirlenmekteydi. Ancak, sigortalı ek prim yatırmadan poliçeye devam etmesi halinde zarar görenler eksik sigorta limiti nedeniyle teminat limitinin tamamını sigorta şirketinden alamadığından eksik kalan miktar için Güvence Hesabına başvuru yapmak zorunda kalmaktaydılar⁹⁰.

Bu durum, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı 29.12.2005 tarih ve 26038 sayılı RG’de yayımlanarak 01.01.2006 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik ile değiştirilmiştir.

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları hakkında Yönetmeliği m. 24 uyarınca, *“Bu Yönetmelik ile belirlenen teminat tutarları yürürlükteki bütün sigorta sözleşmelerine herhangi bir ek prim alınmaksızın uygulanır. Sigorta şirketleri, düzenledikleri poliçelerin ön yüzüne “Sözleşme süresi içinde Kurul tarafından teminat tutarları artırıldığı takdirde, bu poliçede yazılı teminat tutarları, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın ve ek prim alınmaksızın yeni teminat tutarları üzerinden geçerli olur.” ibaresini yazmak zorundadır.”* Yönetmelik hükmüne göre, yıl içinde yapılan teminat limiti artışları ek prim ödemeye gerek kalmadan poliçede belirtildiği takdirde yeni teminat miktarı üzerinden poliçe devam edecektir.

Sigorta şirketleri tarafından poliçelerin ön yüzüne, sözleşme süresi dahilinde Kurum tarafından, teminat limitleri arttırıldığı takdirde herhangi bir işleme ihtiyaç duyulmadan ve ek prim talep edilmeden, yeni teminat tutarları üzerinden düzenleme yapılmaktadır. Böylece, sigorta şirketleri, yeni teminat tutarları için fark zeyilnamesi düzenlemek zorunda kalmayacaklardır.

⁹⁰ TEPEDELEN; 39; YILMAZ, Hamdi, s. 1530.

E. Sigorta Şirketinin Mali Bünye Zaafiyeti Nedeniyle Sürekli Olarak Bütün Branşlarda Ruhsatlarının İptal Edilmesi ya da İflas Hali

Zorunlu sorumluluk sigortacısının mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi veya iflası halinde, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu maddi ve bedensel zararlar Güvence Hesabı'nın sorumluluğundadır.

Sk. m.14/2-c ve Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9/1-ç uyarınca, “*Sigorta şirketinin mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddî ve bedensel zararlar için..*” Güvence Hesabı sorumludur.

Güvence Hesabı esas itibariyle motorlu taşıtların neden olduğu trafik kazalarında kişilerde meydana gelen bedeni zararları karşılamaktadır. Maddi zararlar, trafik kazası sonucunda motorlu araçlarda meydana gelen hasarlar ile eşyaya gelen zararlar Güvence Hesabı Kapsamında yer almamaktadır.

Ancak, burada istisna söz konusudur. Sigortacının iflası, mali bünye zaafiyeti sebebiyle bütün branşlarda ruhsatının iptali halinde sigorta sözleşmesi sona ereceğinden Güvence Hesabı hem bedensel zararları hem de eşya ve motorlu araçta meydana gelen maddi hasarları karşılamaktadır. Bedensel zararlar, yaralanma halinde tedavi gideri, geçici iş göremezlik, sürekli sakatlık tazminatları; ölüm halinde ise destekten yoksun kalma tazminatlarını kapsamaktadır. Maddi zararlar ise, meydana gelen kaza sonucunda, motorlu aracın değer kaybı, araçta oluşan hasar veya eşyaya gelen hasarları kapsamaktadır. Bu zararların tazmini Güvence Hesabı tarafından teminat limitleri dahilinde karşılanacaktır⁹¹.

Sigortacının iflasını düzenleyen TTK m. 1418/1 uyarınca, “*Sigortacının iflası hâlinde sigorta sözleşmesi sona erer. Sigortacının iflasından önce ödenmeyen tazminatlar, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, önce 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu gereğince sigortacı tarafından ayrılması gereken teminatlardan, sonra iflas masasından karşılanır.*” Madde gereğince, sigorta şirketinin iflas etmesi halinde sigorta sözleşmesi sona

⁹¹ ATEŞ, Güvence Hesabı, s. 353; METEZADE, Zihni, “Sigorta Şirketinin İflasında Garanti Fonu, Sigorta Hukuku Türk Derneği Sigorta Hukuku Dergisi, Özel Sayı, s. 160; NOMER, Esra, s., 23; TEPEDELEN, s. 41; ULAŞ, s. 81; YILMAZ, Hamdi, s. 1526.

ermektedir. Sigortacının iflas etmesinden önce tazmin edilmeyen zararlar, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, öncelikle SK'ya göre sigorta şirketi tarafından ayrılması gereken teminatlardan, ardından iflas masasından karşılanır.

Hayatın akışında ve uygulamada bu iflas işlemleri uzun sürmesi ve zaman alması sebebiyle, zarar görenlerin alacağı kavuşması zor olmaktadır. Zarar gören kişilerin söz konusu işlemleri beklememeleri ve daha fazla zarara uğramamaları amacıyla SK m.14/2-c maddesi getirilmiştir. Böylece, zarar görenler iflas masasına başvuru yapmadan doğrudan Güvence Hesabı'na başvuru yapabilmektedirler⁹².

Dava ehliyeti, kişinin bizzat veya vekili aracılığıyla bir davayı davacı veya davalı olarak takip etme ve usuli işlemleri yapabilme ehliyetidir⁹³. Taraf ehliyeti HMK m. 50'de açıklanmıştır. HMK. M. 50 uyarınca, Medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir. Burada, uygulamada ve uyuşmazlıklarda ihtilaflı olan hususa değinmekte fayda görmekteyiz. Mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatları iptal edilen sigorta şirketlerinin Güvence Hesabı'na devri söz konusu değildir. Mevzuat esasları çerçevesinde Güvence Hesabı ile ilgili sigorta şirketleri arasında hiçbir taraf, halefiyet veya borçlarını tekeffül ilişkisi bulunmamaktadır.

Uygulamada zarar gören kişiler ile ruhsatı iptal edilen şirketler arasında gerçekleşen davalarda ve dava sonucu icra takibi başlatılan durumlarda Güvence Hesabı davalı/borçlu olarak ekletilmektedir. Bu husus uygulamada ve uyuşmazlıklarda karıştırılmakta ve ihtilaf konusu olmaktadır. Güvence Hesabı tarafından, ilgili sigorta şirketlerinin yönetimi devralınmamaktadır. İlgili sigorta şirketlerinin tüzel kişiliği devam etmekte olup dava ehliyeti mevcuttur⁹⁴.

⁹² Bkz. Sigortacılık Kanunu m.14 gerekçesi; SEVEN, s. 41; TEPEDELEN, s. 41; Öz, 30.

⁹³ YHGK. T. 23.06.2004, E. 2004/4-371 E., K. 2004/375 E.T. 01.06.2024 (www.yargitay.gov.tr); ATICI, Cansu, Medeni Usul Hukukunda Dava Ehliyeti, 1. Baskı, 2021 Ankara, s., 41.

⁹⁴ Gri Sigorta A.Ş. ve Mellce Sigorta Kooperatifi'nin 28.11.2023 tarihinde 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 20'nci maddesi ve Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik m.13 kapsamında Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) tarafından mali bünye zaafiyeti nedeniyle tüm branşlarda yeni sigorta sözleşmesi akdetme ve temdit yetkisi kaldırılmıştır. Söz konusu karar çerçevesinde şirketin sigorta portföyünün idaresi Güvence Hesabı'na bırakılmıştır. Şirketlerin tüzel kişilikleri ve dava sıfatları devam etmektedir.

Konuya ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen karar şu şekildedir;

“... Sigorta A.Ş'nin davalı taraf olarak yer aldığı, Güvence Hesabı'nın bu ilamda taraf sıfatının bulunmadığı, Başbakanlık Yardımcılığı Makamının 07/08/2015 tarih ve 24316 sayılı onayları ile mali bünye zaafiyetinden dolayı ... Sigorta AŞ'nin tüm branşlardaki ruhsatlarının Hazine Müsteşarlığınca iptal edildiği ve yönetiminin Güvence Hesabına devredilmiş olduğu bilgisine yer verildiği, bu durum karşısında dosyaya getirtilen İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğü kaydı esas alındığında, takibin dayanağı ilamda davalı (borçlu) olarak yer alan ... Sigorta A.Ş.'nin halen ticari faaliyetinin devam ettiği, infisah veya herhangi bir nedenle bu şirket tüzel kişiliği ve ticari faaliyetinin sonra ermesinin söz konusu olmadığı, sadece mali bünyedeki zaafiyet nedeniyle ruhsatlara ilişkin idare yetkisinin Güvence Hesabı'na devredildiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple ilamda taraf olmayan Güvence Hesabı'nın takip talebi ve icra emrinde borçlu olarak gösterilmesi yerinde olmayıp, sadece borçlu konumunda olan Sigorta şirketine çıkartılacak icra emri tebligatının, temsil ve idarede Güvence Hesabının yetkili olması sebebiyle adı geçen Güvence Hesabı'na çıkartılması gerektiği belirtilmiş olup, olaya uygun bu kararın dayandığı haklı gerekçelere göre yapılan şikâyetin haklılığı nedeniyle kabulü davanın reddine karar vermek gerekmiştir.”⁹⁵

İlgili sigorta şirketlerinin iflas işlemleri tamamlanmamış olması sebebiyle tüzel kişilikleri devam etmekte olup, dava ehliyetleri bulunmaktadır. Zarar gören kişiler, ilgili sigorta şirketlerine karşı, dava açma hakkına sahiptirler. Zarar gören kişilerin zararlarının tazmini amacıyla ilgili sigorta şirketine başvuru yapması ve şirket tarafından tazminat ödemesinin onaylanması halinde ödemeler ancak Güvence Hesabı tarafından yapılmaktadır.

F. Yeşil Kart Sigortası İle Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca Yapılacak Ödemeler

Yeşil Kart Sigortası, Yeşil Kart Sistemi'ne üye olan ülkelerde seyahat ederken kaza durumunda diğer araçlara ve üçüncü şahıslara verebileceği zararları koruyan bir sigorta çeşididir. Bu sigorta, bulunulan ülkenin zorunlu trafik sigortası mevzuatı ve limitleri dahilinde teminat sağlar. Başka bir deyişle kazanın gerçekleştiği ülkede yürürlükte olan trafik sigortası mevzuat, kapsam ve limitleri dahilinde teminat vermektedir. Buradan hareketle, ZMSS'ye

⁹⁵ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. HD. T. 29.1.2017, E.2017/2289, K.2017/3007.

eş belge olduğu söylenebilir. Yeşil Kart Poliçesi yurt içinde geçerli ZMSS poliçesinin, yurt dışında da geçerli olmasını sağlayan bir poliçedir.

Ülkeler arası trafiğin gittikçe artması sonucu oluşan sorunlara çözüm bulmak amacıyla 1948’de Cenevre’de Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (United Nations Economic Commission for Europe E.C.E.) tarafından Karayolu Nakliyat Alt Komitesi (İng. The Sub-Committee for Road Transport for the E.C.E.) kurulmuştur. 1949’da Karayolu Nakliyat Alt Komitesi tarafından sorunun çözümü için 5 No.lu Tavsiye Kararı çıkarılmıştır. Tavsiye kararı ile Yeşil Kart Sistemi’nin temelleri atılmıştır⁹⁶.

Yeşil Kart Sigortası’nı uygulayacak büroların kurulması ve bu bürolar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla 1953 tarihinde üye devlet hükümetleri arasında Londra Anlaşması (Alm. Londoner Abkommen) imzalanmıştır⁹⁷.

Ülkemizde Bakanlar Kurulu’nun 08.05.1963 gün ve 6/1723 sayılı kararı ile Avrupa Sözleşmesi imzalanmadan önce sözleşmeye uygun olarak Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıt Bürosu kurulmuştur. Türkiye Sigorta Reasürans Şirketleri Birliği tarafından 6 Ağustos 1963 Tarihinde gerçekleşen 8 sayılı Olağanüstü Genel Kurul toplantısında “*Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıt Bürosu Yönetmeliği*” kabul edilmiş ve ilgili Yönetmelik 19 Ekim 1963 tarihli ve 11535 sayılı RG’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasına Dair Avrupa Sözleşmesi 26.06.1974 tarihinde ülkemiz tarafından imzalanmış ve TBMM tarafından 04.11.1999 tarih ve 4477 sayılı kanun ile onaylanmıştır⁹⁸.

⁹⁶ ÖZ, s. 37; TUFAN, Yasemin, Uluslararası Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası ve Yeşil Kart Sistemi, Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 8.

⁹⁷ ÖZ, s. 37; TUFAN, s. 9.

⁹⁸ ÖZ, s. 37; TUFAN, s. 9; YILMAZ, Zekeriya, 3/6/2007 Tarihli ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller, Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 13, Eylül 2007, S.a. 31-44, s. 43.

Ülkemizde Yeşil Kart Sigortası ile, zararları teminat altına alınan yabancı plakalı bir aracın ülke sınırlarında neden olduğu kazalardaki bedensel ve maddi zararlarda uluslararası anlaşma hükümleri gereğince Türkiye Sigorta ve reasürans Şirketler Birliği Motorlu Taşıt Bürosu yetkili ve görevlidir.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 3/1-ı uyarınca, “*Yeşil Kart Sigortası: Motorlu araçların Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasına dair Avrupa Sözleşmesi uyarınca düzenlenen sigortayı, ifade eder.*” SK. m. 14/2-d uyarınca, “*Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için,*” Güvence Hesabı sorumlu olacaktır.

Yukarıdaki hükümler gereğince, ülkemiz sınırları içinde yabancı plakalı araçların neden olduğu kazalarda oluşan zararlardan dolayı büro tarafından tekemmül ettirilecek dosyaların tazminat ödemesi için büro tarafından Güvence Hesabı’na başvurulabilecektir. Burada diğer başvuru şartlarında olduğu gibi Güvence Hesabı’nın sorumluluğu sadece bedensel zararlar olmayıp, maddi zararlar bakımından da hesaba başvurulabilmektedir⁹⁹. Güvence Hesabı’nın sorumluluğu kaza yapan araç sahibi veya sürücünün o ülkenin ZMSS limitleri ile sorumludur.

G. Bakanlar Kurulunun Gerekli Gördüğü Hallerde Eşyaya Gelecek Zararların Hesaptan Karşılanması

SK. m. 14/2-d uyarınca, “*Bakanlar Kurulu, gerekli görülen hallerde, eşyaya gelecek zararların kısmen veya tamamen Hesaptan karşılanmasına karar vermeye yetkilidir.*” Bu hüküm, özellikle olağanüstü durumlar veya geniş çaplı hasarların söz konusu olduğu durumlarda devreye girebilir ve Bakanlar Kurulu’nun bu tür zararların Güvence Hesabı tarafından karşılanıp karşılanmayacağına dair karar verme yetkisi bulunmaktadır. SK. m. 13 uyarınca, “*Bakanlar Kurulu, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde zorunlu sigortalar ihdas edebilir. Sigorta şirketleri, 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi ile üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla faaliyet gösterdiği sigorta branşlarının*

⁹⁹ ATEŞ, Güvence Hesabı, s. 351; CİCİM ULUĞ, s. 112; TEPEDELEN, s. 43; SEVEN, s. 46; ULAŞ, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, s. 83; ÖZ, s. 40; YILMAZ, Zekeriya, Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller, 44; YILMAZ, Hamdi, s. 1527.

kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamaz.” Bakanlar Kurulu uygun bulduğu durumlarda Güvence Hesabı’nın sorumluluk alanını genişletebilmektedir¹⁰⁰.

Bakanlar Kurulu'na, sigorta piyasasında mevcut olan riskler ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak, eşyalara yönelik zararların Güvence Hesabı tarafından karşılanabilmesi için gerekli koşulların oluşturulabilmesi konusunda geniş bir yetki ve esneklik sağlar. Bu şekilde, Bakanlar Kurulu, sigortacılık sektörünün karşı karşıya kaldığı yeni ve öngörülemeyen risklere yönelik çözümler geliştirebilir ve bu risklerin sigortalılar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltabilir. Dolayısıyla, kanun kapsamında tanımlanan bu istisna, Güvence Hesabı’nın eşyalara gelecek zararları kapsama alanını belirli durumlar ve koşullar altında genişletebilir.

II. GÜVENCE HESABININ SORUMLU OLDUĞU ZARAR TÜRLERİ

A. Genel Olarak

Güvence Hesabının sorumlu olduğu zarar türlerine girmeden önce zarar kavramını açıklamak gerekmektedir. TBK m. 49 uyarınca, “*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.*” Madde metninde zarardan söz edilse de zararın tanımı yapılmamıştır¹⁰¹. Zarar esas itibariyle geniş ve dar anlam olarak ikiye ayrılmaktadır. Geniş anlamda zarar kişinin hukuki anlamda maddi ve manevi valıklarında istek dışında meydana gelen olumsuz etkiler sonucunda ortaya çıkan eksilmelerdir. Dar anlamda zarar ise, kişilerin malvarlığında iradesi dışında meydana gelen eksilmelerdir¹⁰². Dolayısıyla dar anlamda

¹⁰⁰ TEPEDELEN, s. 44.

¹⁰¹ ANTALYA, s. 458; ASLAN, Düzgün, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı”, *BATİDER*, C. XXIX, S. 3, Ankara (2013), ss. 189-216, s. 190; EREN, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyyet Teorisi Ankara 1975, s. 612; KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Bası, İstanbul 2017, s. 213; ŞENYÜZ, Doğan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Bursa, 2011, s., 100.

¹⁰² AYAN, s. 275; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 108; EREN, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyyet Teorisi, s., 612; HAVUTÇU/GÖKYAYLA, s. 135; AŞÇIOĞLU, Çetin, Trafik Kazalarından Doğan Hukuk Ve Ceza Sorumlulukları, 3. Bası, Ankara 2012, s. 67; TANDOĞAN, s. 63; OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 14. Basım, İstanbul 2018, s. 38; TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 548; TEPEDELEN, s. 188; YILMAZ, s. 342.

zarar maddi zararı, geniş anlamda zarar maddi zararların yanı sıra manevi zararları da içine almaktadır.

Sigorta hukukundaki tazminat hesaplamaları dar anlamda zararları yani maddi zararları karşılamaktadır. Malvarlığında aktifin artması pasifin azalması suretiyle oluşan zararlara fiili zararlar denmektedir¹⁰³. Fiili zararlarda malın yıkılması, tedavi giderlerinin ödenmesi gibi malvarlığında fiili bir eksilme söz konusu olmaktadır. Yoksun kalınan kar ise, malvarlığı aktifinin artmasına engel olunması halinde ortaya çıkabileceği gibi pasifin azalmasına engel olunması halinde de ortaya çıkabilmektedir.

Maddi tazminatın amacı malvarlığının zararın meydana gelmeden önceki hale dönüşmesini sağlamaktır. Bu kapsamda, maddi tazminatın belirlenebilmesi için maddi zararın ne olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Zorunlu sigortayı akdeden sigorta şirketi, belirli bir limite kadar belirli zarar türlerinden işleten gibi sorumlu olması sebebiyle maddi zararları karşılamaktadır.

Güvence Hesabı bütün zarar türlerinden ve zararların tümünden sorumlu değildir. Güvence Hesabı'nın hangi zarar türlerinden ve nasıl sorumlu olacağı kanunda tek tek sayılmıştır. Kanunda sayılan zarar türleri dışında yer alan zararlardan Güvence Hesabı sorumlu tutulmamaktadır. Bu haliyle, zorunlu sigortacının teminat sağladığı zarar türlerinin tümünde Güvence Hesabı'nın sorumluluğu söz konusu olmayacaktır¹⁰⁴.

SK m. 14 ile Güvence Hesabı'na başvuru halleri tek tek sayılmıştır. Güvence Hesabı'nın sorumlu olduğu zarar türleri ölüm zararları, cenaze ve defin zararları, bedensel zararlar olarak ayrılmaktadır¹⁰⁵. Ancak, SK m. 14/2-c ve m. 14/2-d hükümlerinde istisnai durumlar ön görülmüştür. SK m.14/2-c uyarınca *“Sigorta şirketinin mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü*

¹⁰³ EREN, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyyet Teorisi, s., 612; GÜRBÜZ, METİN,” Beden Tamlığının İhlali ve Ölüm halinde Doğan Maddi Zararların Hesaplanması ve Tazminatın Tayini”, Ankara 2001, s. 26; TANDOĞAN, s. 63; AYAN, Genel Hükümler, s., 229; TEPEDELEN, s. 188; YILMAZ, s. 342; ÇEKER, s. 50; ÇAKIRCA, Seda İrem Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı, İstanbul 2012, s. 116.

¹⁰⁴ ÖZ, s. 114; SEVEN, s. 45; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 83.

¹⁰⁵ ARKAN, s. 286-288; ÖZ, s. 115; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 83.

olduğu maddi ve bedensel zararlar” hükmü ile m.14/2-d hükmü uyarınca “Yeşil kart sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için” bedensel zararların yanı sıra maddi zararlarda da Güvence hesabının sorumluluğu doğmaktadır.

B. Ölüm Sebebiyle Meydana Gelen Zararlar

Haksız fiil sonucu meydana gelen zararlar bakımından bedensel bütünlüğün ihlali ve ölüm halleri kapsamında TBK m. 53-56 hükümleri arasında özel düzenlemeler mevcuttur.

TBK m. 53 uyarınca, “*Ölüm hâlinde uğranılan zararlar özellikle şunlardır: 1. Cenaze giderleri. 2. Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar. 3. Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.*” Hükme göre, ölüm halinde uğranılan zararlar üç hal olarak düzenlenmiştir. Cenaze ve defin gideri, ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin uğradıkları zararlar, ölüm derhal gerçekleşmemiş ise tedavi giderleri ile iş gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplardır. O halde, kişinin haksız fiil sonucu vefat etmesi halinde TBK m. 53 hükmünde sayılan zararlardan başka maddi bir zararın tazmini mümkün olmayacaktır¹⁰⁶. Güvence Hesabı kural olarak üçüncü kişilerde meydana gelen bedensel zararlardan sorumlu olması sebebiyle ölüm zararlarından da sorumlu olacaktır. Motorlu aracın işletilmesi sırasında meydana gelen trafik kazası sonucunda üçüncü kişinin vefat etmesi halinde, vefat edenin ardında kalan kişilerin uğrayacakları zararlar TBK m. 53 kapsamında tazmin edilmektedir¹⁰⁷.

¹⁰⁶ ÇETİN, Münevver, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Sigorta Şirketinin Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s. 92; REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Beta, İstanbul 2014, s. 220; GÖKCAN, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 702; TANDOĞAN, Haluk, Türk Mes’uliyet Hukuku, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 297; TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebi ile Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul 1963, s. 6-8.

¹⁰⁷ ALSANCAK, s. 97; GÖKYAYLA, s. 60.

1. Destekten Yoksun Kalma (Ölüm) Tazminatı

Vefat edenin mali yardım ve bakımından yoksun kalan kişilerin uğradıkları zararları gidermeyi amaçlayan tazminata destekten yoksun kalma tazminatı denir. Bu zararlara da destekten yoksun kalma zararları denmektedir¹⁰⁸.

a. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hukuki Niteliği ve Özellikleri

Destekten yoksun kalma zararı hukuki niteliği itibariyle yansıma zarardır¹⁰⁹. Kural olarak zarar gören kişi dışında üçüncü kişinin zararın tazminini talep etme hakkı yoktur. Bu kuralın bir istisnası olarak, kanun koyucu, vefat eden kişinin desteğinden mahrum kalanların uğradığı zararların tazmin edilmesi için bir sistem oluşturmuştur¹¹⁰. Yansıma zarar olan destekten yoksun kalma zararının toplumun sosyal yapısına ilişkin olarak, kanun koyucu madde hükmü ile zararının tazmin edilebilmesine olanak sağlamıştır¹¹¹.

Yargıtay bir kararında destekten yoksun kalma tazminatına konu yansıma zararı şu şekilde tanımlamıştır:

“...zarar verici bir olay sonucu ölen sürücünün ekonomik desteğinden yoksun kalanların uğradıkları zarar ölen sürücünün değil destekten yoksun kalanların bir başka ifadeyle işletene

¹⁰⁸ EREN, Borçlar Hukuku, s. 751; YILMAZ, Zekeriya, s. 367; KESER, Yıldırım, Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Desteğin Tam Kusurlu Olması Halinde Destek Görenlerin Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Talep Edebilmesi Sorunu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 1, Ocak 2021, S.a 170-192, s. 172.

¹⁰⁹ Eren, Borçlar Hukuku, s. 753; GÖKYAYLA, s. 51; GÜVEN, Tuba, Destekten Yoksun Kalma Tazminatında İşletenin Kusurunun Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğuna Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 28; Hatemi, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, İstanbul 1994, s. 100; YAŞAR, Halis, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yüksek Lisans Tezi, 2015, s. 3.

¹¹⁰ EREN, Borçlar Hukuku, s. 753; GÜVEN, s. 28; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 84.

¹¹¹ ALADAĞLI, N. Ayşe/PITIRLI, Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 155, Temmuz 2017, S.a 115-163, s. 115; ÇAKIRCA, s. 165-169; GÜRİSOY, T. Kemal, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, Mart 1972, S.a. 143-197 s. 145; KILIÇOĞLU, Mustafa, Tazminat Hukuku, Legal Yayınları, 2.Baskı 2006, s. 186.

göre 3. kişi konumunda olanların üzerinde doğan dolaylı ve yansıma yoluyla meydana gelen zarardır ve destekten yoksun kalanlar bu zararlarının tazmini için zarar sorumlusundan istemde bulunabilirler...¹¹²”

Yukarıdaki kararda ölen sürücü tarafından ekonomik olarak desteklenen kişilerin, bu destekten mahrum kalması nedeniyle yaşadıkları zarardır. Bu zarar, direkt bir hasar değil, dolaylı ve yansıma yoluyla oluşan bir zarardır¹¹³. Bu, sürücünün ölümü sonucu ortaya çıkan doğrudan bir zarar olmayıp, sürücünün destekçisi olduğu kişilerin ekonomik anlamda zarar görmesi şeklinde gerçekleşir. Yargıtay tarafından, trafik kazaları sonucunda ölen sürücülerin ekonomik olarak desteklediği kişilerin, yaşam standartlarının korunması ve ekonomik kayıplarının tazmin edilmesi gerekmektedir¹¹⁴.

Yine Yargıtay bir kararında, destekten yoksun kalma tazminatını şu şekilde açıklamıştır:

“Destekten yoksun kalma tazminatı borçlar Kanununun 45/2 maddesinde düzenlenmiş olup, “ölüm neticesi olarak, diğer kimseler müteveffanın yardımından mahrum kaldıkları takdirde onların bu zararlarını da tazmin etmek lazım gelir.” Destekten yoksun kalma tazminatının konusu: desteğin yitirilmesi nedeniyle yoksun kalınan zarardır. Buradaki amaç destekten yoksun kalanların desteğin ölümünden önceki yaşamlarındaki sosyal ve ekonomik durumların korunmasıdır. Olaydan sonraki dönemde de destek olmasa bile, onun zamanındaki gibi aynı şekilde yaşayabilmesi için muhtaç olduğu paranın ödetilmesidir.¹¹⁵”

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu destekten yoksun kalma tazminatını şu şekilde açıklamıştır:

“Destekten yoksun kalma tazminatı, desteğini yitiren kimse ile desteğin, yani ölenin, yaşamları muhtemel süre içerisinde, ölen desteğin çalışarak sağlayabileceği gelir ve kazancından ayırmak suretiyle yapabileceği yardımın tutarının, peşin olarak ve toptan ödetilmesinden ibarettir. Çünkü bu tazminat ile güdülen amaç, destek yaşamış olsa idi, yardım ettiği kimseye yapabileceği yardım tutarını sağlamaktır. Bir başka anlatımla, desteğini yitiren

¹¹² Y. 1.HD. T. 07.04.2009, E.2007/14114, K.2009/2971.

¹¹³ ALADAĞLI/PITIRLI, s. 155; ÇAKIRCA, s. 165-169;

¹¹⁴ ALADAĞLI, /PITIRLI, s. 115; ÇAKIRCA, s. 165-169; GÜRSOY, s. 145; KILIÇOĞLU, s. 186

¹¹⁵ Y. 17. HD. T. 12.02.2015, E. 2013/16156, K. 2015/2674.

*kimsenin ölümle sonuçlanan olaydan önceki sosyal ve ekonomik yaşam düzeyinin devamını sağlayacak bir paranın ödettirilmesidir.*¹¹⁶

Destekten yoksun kalma tazminatı esas itibariyle mirasçılık sıfatı ve nafaka hükümlerinden ayrı tutulmuştur. Bu itibarla, bağımsız nitelikte bir tazminat türüdür¹¹⁷. Tazminat talep etme hakkı, vefat nedeniyle doğrudan destek olunanlardan doğan bir hak olup, miras bırakanın terekesinde yer almaz. Destekten yoksun kalanlar uygulamada çoğunlukla mirasçı sıfatındadırlar. Mirasın reddi veya feragati hallerinde destekten yoksun kalma tazminatı talep etme haklarına sahiptirler¹¹⁸. Diğer yandan, mirasta derece sisteminden bağımsız olarak destek ilişkisinin kanıtlanması halinde tazminat hakkı doğacaktır¹¹⁹.

Destekten yoksun kalma tazminatının yasal dayanağının TBK m. 53 olduğunu yukarıda açıklamıştık. G.Ş. 'da kapsama giren teminat türleri arasında destekten yoksun kalma tazminatı sayılmıştır. G.Ş. A.5-ç uyarınca, “*Destekten Yoksun Kalma (Ölüm) Teminatı: Üçüncü kişinin ölümü dolayısıyla ölenin desteğinden yoksun kalanların destek zararlarını karşılamak üzere bu Genel Şartların Ek-3’ünde yer alan esaslara göre belirlenen tazminatları içeren teminattır.*” ZMSS, motorlu bir aracın işletilmesi sırasında üçüncü kişinin vefat etmesi halinde, geride kalan kişilerin uğrayacakları destek zararlarını ölüm teminatı dahilinde teminat altına almaktadır¹²⁰.

¹¹⁶ YHGK. T. 25.05.1984, E.9-301, K. 619.

¹¹⁷ ANTALYA, s. 117; ALADAĞLI/PITIRLI, s. 120; KOCABAŞ, Gediz, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Unsurları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 3, s.a. 273-302, s. 285; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 84.

¹¹⁸ ALADAĞLIU/PITIRLI, s. 155; ÇELİK, Ahmet Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, 3. Baskı, Ankara 2021, s. 27; EREN, Borçlar Hukuku, s. 778; GÖKYAYLA, Destek, s. 32; KOCABAŞ, s. 281; KESER, Destek, s. 182; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 84.

¹¹⁹ KOCABAŞ, s. 281; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 83.

¹²⁰ ALSANCAK, s. 97; ÖZ, s. 130; SOYTÜRK, Merve, Zorunlu Trafik Sigortasında Bedensel Zararlar Yönünden Zenginleşme Yasağı İlkesi ve Gerçek Zararın Belirlenmesi, 1. Baskı, Temmuz 2022, s. 118; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 83.

Destekten yoksun kalma tazminatı bakımından uygulamada Güvence Hesabı aleyhine birçok uyuşmazlık bulunmaktadır. Uygulamada ve öğretide genel olarak Güvence Hesabı'nın destekten yoksun kalma tazminatından sorumlu olduğu kabul edilmektedir¹²¹. Ancak, öğretide bu görüşe aykırı görüşe göre, destekten yoksun kalma tazminatının talep edilip edilmeyeceği konusunda kanunda açık hüküm bulunmamaktadır. İstisnai hususlar ayrı olmak üzere Güvence Hesabı bedensel zararlardan sorumludur ve Güvence Hesabı'nın sorumluluğunu içeren, sigortalının ve kazaya neden olan aracın tespit edilememesi, ZMSS'i bulunmayan araçlar, işletenin sorumlu tutulmadığı durumlarda çalınmış veya gasp edilmiş bir motorlu aracın kazaya sebep olması durumlarında destekten yoksun kalma tazminatı istenemez. Ayrıca, Güvence Hesabı'nın maddi zararlardan sorumlu tutulduğu hallerde destekten yoksun kalma tazminatı istenebilecektir¹²². Kanaatimize göre, insanlar doğdukları andan itibaren sadece insan olmaları itibarıyla yaşam hakkına sahiptirler. Kişinin fiziksel bütünlüğünün ve yaşama hakkının önemi ile hukukumuzda vücut bütünlüğüne ilişkin koruyucu yaptırımlar düzenlenmiştir. Yalnızca doğrudan zarar gören kişinin dışında, zarar görenin desteğinden yoksun kalan üçüncü kişilerin de mağdur olarak zarara uğradıkları durumlar mevcuttur. Buradan hareketle, bedensel bütünlük arz eden zarar olması sebebiyle destekten yoksun kalma zararı kapsamında Güvence Hesabı'nın sorumluluğu bulunmalıdır.

b. Destek Sayılan Kişiler, Destekten Yoksun Kalanlar ve Destek süreleri

Ölüm olayının vuku bulmadığı durumda bir başkasının geçimini sürekli olarak sağlayan kişiye destek denmektedir¹²³. Destek kavramı hukuki ilişkiden çok fiili ilişkiyi ifade etmektedir¹²⁴. Dolayısıyla, burada önemli olan geride kalan kişinin sürekli ve devamlı olarak geçimini sağlamaktır. Destek mali olabileceği gibi bedensel olarak da olabilir. Örneğin, ev işlerinin görülmesi, emeklilerin ev alışverişinin üstlenilmesi, çocukların anne ve babasına ev işlerinde yardımcı olmaları vs.

¹²¹ CİCİM ULUĞ, s. 114; ÇELİK, Destek, s. 3157; TEPEDELEN, s. 190.

¹²² SEVEN, s. 57-58.

¹²³ ÇELİK, Destek, s. 16; EREN, Borçlar Hukuku, s. 755; GÜRSOY, s. 146; GÖKCAN, s. 705; GÖKYAYLA, s. 156; KILIÇOĞLU, Mustafa, s. 30, 31; KOCABAŞ, s. 289; OĞUZMAN/ÖZ, Turgut, s. 103.

¹²⁴ EREN, Borçlar Hukuku, s. 755; OĞUZMAN/ÖZ, s. 103.

İki çeşit destek hali söz konusudur. Birincisi gerçek destek, ikincisi varsayımsal destekliktir. Gerçek destek, vefat edilen güne kadar devamlı ve düzenli olarak bakan, yardımda bulunan kişidir. Trafik kazası sonucunda vefat eden kişiler yaşları ne olursa olsun, kazançları ve malvarlıkları bulunmasa da beden güçleriyle yakınlarına destek olabilirler¹²⁵. Örneğin, ev kadınlarının ev işlerine katkıları maddi destek olarak kabul edildiğinden, kadın-erkek, genç/çocuk-yaşlı ayrımı yapılmaksızın en az asgari ücret düzeyinde destek tazminatı hesaplanır. Ayrıca, ileri yaşta veya emeklilik çağındaki kişiler, gelirleri ya da malvarlıkları olmasa bile bedensel varlıkları, birikimleri ve deneyimleriyle yakınlarını destekledikleri kabul edilir. Varsayımsal destek ise, vefat durumu olmasaydı, hayatın ve olayların olağan akışı çerçevesinde ilerde kurulacak bakım ilişkisi ile destek olması beklenen kişilerdir. Çocukların ebeveynlerine gelecekte destek olmaları buna bir örnektir. Benzer şekilde, nişanlıların ileride birbirlerine destek olacakları genel olarak kabul edilmekte ve imam nikâhlı eşler de birbirlerine destek sayılmaktadır.¹²⁶

Türk Medeni Kanunu m. 185 uyarınca, “*Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.*” Eşlerin birbirleri ile destek ilişkisi içerisinde olduğu durum hüküm altına alınmıştır. Destek olan eşin veya sağ kalan eşin maddi durumu burada önem arz etmemektedir.

Nikahsız eşler de birbirinin desteği sayılacaktır. Ancak, burada birlikteliğin kalıcı olduğu ispatlanmalıdır. Evlilik birliğinin sona ermesi halinde eşlerin destek ilişkisi bittiği için kural olarak birbirlerinin desteği sayılamazlar. Ancak boşanmış olmalarına rağmen birlikte yaşamaları veya birbirlerine destek olmaları durumlarında sağ kalan kişinin tazminat talep etme hakkı olacaktır¹²⁷.

¹²⁵ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 568; GÖKCAN, s. 36; GÖKYAYLA, s. 140; KESER, Destek, s. 177; OĞUZMAN/ÖZ, s. 105.

¹²⁶ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 568; GÖKCAN, s. 706; GÖKYAYLA, s. 156; OĞUZMAN/ÖZ, s. 105; YILMAZ, Hamdi, Karayolları Trafik Kanununda Zararın Paylaştırılması, 1. Bası, Ankara 1995, s. 67.

¹²⁷ NARTER, Sami, Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 5. Bası, 2017. s. 348; GÖKYAYLA, s., 142; GÜRBÜZ, s. 57; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 347; ÇELİK, Destek, s. 78; YILMAZ, Hamdi, Zararın paylaştırılması, s. 78.

TMK m. 328 uyarınca, “Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler.” Madde hükmü ile ana babanın çocuklarına karşı bakım, eğitim ve gözetim borcu bulunmaktadır. Dolayısıyla, ana ve baba çocuklarının desteği olarak sayılmaktadır.

Burada destek süresi ömür boyu değildir. Ana ve baba belirli bir yaşa kadar çocuklarına destek olurlar. Kural olarak erkek çocuklar 18 yaşına kadar, kız çocuklar 22 yaşına kadar; yüksek öğrenim görüyorlarsa kız erkek ayrımı yapılmaksızın 25 yaşına kadar destek süresi bulunmaktadır¹²⁸.

Çocuklar da ana ve babaya destektirler. Çocuğun küçük olması ya da çalışmamasından dolayı bir maddi gelirinin bulunmaması, hayatı boyunca ana ve babasına destek olmayacağı anlamına gelmemektedir. Burada desteklik süresi çocuğun küçük ya da yetişkin olmasına göre değişmektedir. Küçük çocukların belirli bir yaşa gelene kadar destek görecekları ve bu yüzden destek olamayacakları kabul edilmektedir.

Ayrıca, aralarında kan bağı veya akrabalık ilişkisi olmasa dahi birbirlerinin desteği olduğunu kanıtlamak şartı ile aynı çatı altında yaşayanlar da birbirlerinin desteği sayılabilirler. O halde, destekten yoksunluk kişiler arasında kan bağının olup olmadığına ve akrabalık ilişkisine bakılmaksızın ölen kişinin gelir ve yardımlarından yoksun kalınması nedeniyle uğranılan zarar olup, mirasçılık sıfatından ayrı bir haktır¹²⁹. Dolayısıyla, bir kişinin destek sayılabilmesi için yardım edeceği kişiye sürekli ve ölüm olayı gerçekleşmeseydi düzenli olarak yardımının devam edeceği anlaşılmalıdır¹³⁰.

¹²⁸ ÇELİK, Destek, s. 82; GÖKYAYLA, s. 108; NOMER, Esra, s. 245; YILDIRIM, H. Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s. 33.

¹²⁹ NARTER, s. 430; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 346; ÇELİK, Destek, s. 67.

¹³⁰ NARTER, s. 356; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 348; GÜRBÜZ, s. 75; ÇEKER, s. 55; ÇELİK, Destek, s. 89; YILMAZ, Hamdi, Zararın Paylaştırılması, s. 98.

Yargıtay'ın ölenin öz evlat olmaması durumundaki destek tazminatına ilişkin içtihatı şu şekildedir.

“Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, davacı üvey anne yönünden ölen destek (üvey evlat) tarafından eylemli ve düzenli olarak bakıldığıının kanıtlanması yeterli olup, desteğin üvey evlat olması durumunun fiili destek durumunu ortadan kaldırmayacağıının anlaşılmasına göre, davalı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.”¹³¹

Yargıtay'ın evlat edinme hallerinde destek tazminatına ilişkin içtihatı şu şekildedir.

“...Somut uyuşmazlıkta, davacı desteğin üvey babasıdır. Desteğin babası küçük yaşlarda ölmüş, destek 7 yaşında iken annesi ile üvey babası evlenmiş olup, desteğin bu evlilikten de anne bir baba ayrı 3 kardeşi bulunmaktadır. Tanık beyanlarından davacının gelirinin kısıtlı olduğu, müteveffa Handan'ın da eylemli biçimde üvey babasına destek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda davacının de destek payının değerlendirilmesi gerekirken, hatalı gerekçe ile bu talebin tümünden reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.”¹³²

Yargıtay'ın kardeşlere ilişkin destek tazminatı kapsamındaki bir kararı şu şekildedir;

“Kardeşlerin birbirlerine karşı kural olarak bakım görevi yoktur. Ancak, bir kardeşin diğer kardeşe eylemli ve düzenli olarak yardım etmesi halinde bu kardeş diğerinin desteği sayılır. Bu halde, davacı kardeşin refah halinde buluma şartı aranmaz.”¹³³

¹³¹ Y. 17. HD. T. 22.12.2014, E.2013/10966, K.2014/19080, E.T. 17.10.2023. (www.lexpera.com.tr)

¹³² Y. 17. HD. T. 30.06.2015, E. 2013/21070, K. 2015/9326. E.T. 17.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

¹³³ Y. 17. HD. T. 30.03.2016, E.2016/385, K. 2016/3995. E.T. 17.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

c. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Belirlenmesi

Destekten yoksun kalma tazminatının miktarı zararın oluştuğu anda belirlenebilir durumda değildir. Bu tazminattaki zarar farazi, gelecekte oluşacak olan zarardır¹³⁴. TBK. m. 50/2 uyarınca, “Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır. Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.” Buna göre, somut olayların akışına göre belirlenen zararların soyut olması sebebiyle destekten yoksun kalma tazminatının doğru bir şekilde tayin edilmesi için bazı unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Çalışma konusu itibari ile bu bölüm ayrıntılı incelenmeyecektir. Güvence Hesabı’nın sorumlu olduğu zarar türüne bağlı olarak tazminat miktarının belirlenmesi için kullanılan yöntemlere aşağıda kısaca değinilmiştir.

Desteğin geliri ve diğer gelir değerlerinin belirlenmesi: Destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken, destek sağlayan kişinin gelir durumu ve ekonomik imkânları göz önünde bulundurulur. Bu unsurlar, tazminatın doğru bir şekilde hesaplanması için önemlidir. Tazminat hesabında kullanılan gelirlerin sürekli bir şekilde devam etmesi gerekmektedir¹³⁵. Zarar görenin, tazminat yoluyla elde edemeyeceği yararlar hukuk düzeni içinde tazminat hesaplanırken dikkate alınmaz. Bu nedenle, tazminat hesaplamasında desteğin hukuka uygun elde ettiği gelirler esas alınır¹³⁶. Desteğin yıllık toplam geliri üzerinden hesaplama yapılır. Ancak hukuka, ahlaka aykırı veya suç teşkil eden yollarla elde edilen gelirler dikkate alınmaz. Destek kişinin başka geliri tespit edilemezse, tazminat hesaplamasında asgari ücret temel alınır¹³⁷.

¹³⁴ ANTALYA, s. 128; GÖKYAYLA, s. 136; KARAHASAN, s. 708; NARTER, Trafik, s. 56; TAN, Fahri, Destekten Yoksun Kalma Tazminat Hesaplamalarında Aktüaryel Yöntem, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 3, Mayıs 2016, S.a 106-110, s. 106.

¹³⁵ AŞÇIOĞLU, s. 68; GÖKYAYLA, s. 138; KILIÇOĞLU, s. 295.

¹³⁶ ANTALYA, s. 481; NARTER, Trafik, s. 520.

¹³⁷ ÇELİK, Destek, s. 194.

Destek görene desteğin gelirinden ayrılacak olan payın belirlenmesi: Desteğin net geliri tespit edildikten sonra destek görene ayrılacak payın belirlenmesi gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus destek görene vefat eden kişiden düşecek payın belirlenmesinde miras payının esas alınmayacağıdır. Birden çok destek gören var ise, her destek gören için, diğerlerinin alacağı paylar dikkate alınarak, payların belirlenmesi gerekmektedir¹³⁸.

Destek ihtiyaç süresinin belirlenmesi, Gerçek destekte ölüm tarihinden farazi destekte ise bakım ihtiyacının olduğu tarihten başlayarak destek süreleri işler. Destek ihtiyacının süresi, en çok destekten yoksun kalanın muhtemel yaşam süresine eşittir¹³⁹. Eğer destek gören daha önceki bir tarihte destek ihtiyacını sonlandırır, destek süresi gerçek yaşam süresi yerine destek ihtiyacının sonlandığı süreye göre belirlenir. Destek süresi, destek sağlanabilecek süre ile destek ihtiyacının sonlandığı süre arasından hangisi daha önce gelirse, o tarihte sona erer¹⁴⁰.

Geride kalan eşin evlenme olasılığı indirimi: Geride kalan eş hüküm anında evlenmemiş ise ileride evleneceği göz önüne alınarak uygulamada indirim yapılmaktadır. İndirimin ne kadar olacağına ilişkin Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) tablosu esas alınmaktadır. Bu tabloya göre, geride kalan eşin evlenme olasılığı tespit edildikten sonra 18 yaş altındaki her bir çocuk için % 5 indirim yapılmaktadır. Genel şartlar ekinde de destekten yoksun kalma tazminatı hesabı ile ilgili ek olarak tablo bulunmaktadır. Söz konusu tablo AYİM tablosu ile aynıdır¹⁴¹.

Yargıtay bir kararında, eşin yeniden evlenmesi ve paylar hususunda şu şekilde karar vermiştir:

“Davacıların desteği kaza tarihinde 28 yaşında, evli ve çocuksuzdur. Desteğin çocuğunun olma ihtimali göz önünde bulundurulmadan davacılar için destek payları aşamalı ve yıllara göre azalan oranda hesaplama yapılmadan hüküm kurulmuştur. Geride kalan eşin rapor

¹³⁸ ANTALYA, s. 483; NARTER, Sami, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları, 3. Basım, Ankara 2018 s. 91; NARTER, Trafik, s. 527; YILDIRIM, s. 66.

¹³⁹ ANTALYA, s., 483; KABA, Gizem, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, 1. Baskı, Ankara 2017, s. 99; YILDIRIM, s. 68.

¹⁴⁰ GÖKYAYLA, Destek, s. 174; KABA, s. 99; NARTER, Destek, s. 95; OĞUZMAN/ÖZ, s. 109; YILDIRIM, s. 68.

¹⁴¹ YILDIRIM, s. 84; KABA, s. 134; YILDIRIM, s. 87.

tarihinde 31 yaşında olmasına göre AYİM tablosuna göre %17 indirim yapılmıştır. Ancak, geride kalan eşin kaza tarihindeki yaşına göre değerlendirme yapılması gerekmektedir¹⁴².”

2. Cenaze ve Defin Giderleri

Cenaze ve defin giderleri, vefat eden kişinin yıkanması, taşınması, dini görevlerin yerine getirilmesi, gömülmesi kapsamındaki giderlerdir. Bu giderlerin bir kısmının belgelenmesi mümkün iken bir kısım giderler belgelendirilememektedir.

Cenaze ve defin giderlerinden Güvence Hesabının sorumlu olup olmadığı hususunda SK, KTK, Genel Şartlar maddelerinde açık hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle cenaze giderinden Güvence Hesabı'nın sorumlu olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Öğreti ve Yargıtay içtihatları ile sonuca ulaşılmaktadır. Ölüm halinde uğranılan zararları düzenleyen TBK m. 53'de cenaze giderleri sayılmıştır. Söz konusu hüküm gereğince, cenaze giderlerinden ZMSS sigortacısı ölüm teminatı nedeniyle sorumludur. Öğretide sigortacının sorumlu olduğu zarar türlerinden Güvence Hesabı'nın da sorumlu olduğu görüşü benimsenmiştir¹⁴³. Nitekim, Yargıtay belgelenabilir cenaze giderlerinin tazmininin gerektiği, belgelenemeyen giderler bakımından tazminin mümkün olmadığı yönünde içtihat kurmaktadır.

Kanaatimize göre, Güvence Hesabı TBK m. 53'de sayılan ölüm halinde uğranan zararlar bakımından cenaze ve defin giderlerinden sorumlu tutulmalıdır. Her ne kadar, Güvence Hesabı'nın sorumluluğu yönetmelik ile belirlenmiş olsa da zorunlu sigortası bulunmayan araçların neden olduğu kazalar bakımından sigorta şirketinin yerine geçerek zararları tazmin etmesi Güvence Hesabı'nın amaçlarındadır. Bu amaca göre, Güvence Hesabı belgelenabilir cenaze ve defin giderlerinden sorumlu tutulmalıdır. Aksinin kabulü, Güvence Hesabı'nın hukukumuzda getiriliş amacına uygun düşmemektedir.

Yargıtay tarafından cenaze giderlerinin belgelenebilir olması hususu benimsenmiş olup, ilgili bir kararı şu şekildedir:

“....dava trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma ile cenaze ve defin gideri istemine ilişkindir. Yargıtayın yerleşik uygulamaları gereği davalı taraf davacıların meydana

¹⁴² Y. 17. HD. T. 25.06.2015, E. 2014/4057, K. 2015/9134.

¹⁴³ ÖZ, s. 133; TEPEDELEN, s. 193.

gelen trafik kazası sonucu oluşan gerçek ve zorunlu defin gideri zararını tazmini ile sorumlu olup, davacı tarafın kendi değerlerine, yerel örf ve adetlerine göre yaptığı özel giderlerden sorumlu değildir. Bu bağlamda taziye teşekkür giderleri, yemek giderleri, mevlit giderleri vs zorunlu olmayan cenaze ve merasim giderlerine yönelik istemin reddi gerekmektedir.¹⁴⁴

Yargıtay tarafından verilen bir diğer karar da şu şekildedir;

“.....Somut olayda mahkemece cenaze giderleri yönünden herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Bu durumda mahkemece, müftülükten ölüm nedeniyle yapılan cenaze ve defin giderlerinin ne kadar masraf ile yapılacağı hususu sorularak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile karar verilmiş olması hatalı görülmüştür.¹⁴⁵”

Cenaze ve defin için yapılan masraflar genel olarak belgelendirilmemekte olup, iş bu masrafların nasıl hesaplanıp tazmin edileceği hususunun mahkeme tarafından değerlendirilmesi gerekmekte ve uzman bilirkişinin de gelenekleri ve dinsel töreleri dikkate alarak günün koşullarına göre hesaplama yapması gerekmektedir¹⁴⁶.

C. BEDENSEL ZARARLAR

1. Bedensel Zarar Kavramı

Vücut bütünlüğü veya beden tamlığı, kişinin fiziksel ve ruhsal olarak tam ve sağlıklı bir insan yapısına sahip olması durumunu ifade eder. Bu kavram, bir bireyin tüm yaşam koşullarına uyum sağlayabilmesi için gereklidir. Bir insanın vücut bütünlüğünde ortaya çıkan bir eksiklik veya zedelenme hem fiziksel hem de ruhsal açıdan beden tamlığının bozulmasına yol açabilir. Bedensel bütünlük tanımı, yalnızca fiziksel yapıyı değil, aynı zamanda ruhsal sağlığı da içerir¹⁴⁷. Örneğin, bir trafik kazası neticesinde, bireyin fiziksel yaralanması, örneğin bacağının kırılması gibi somut zararlar meydana gelebilir. Aynı şekilde, kazanın yol açtığı psikolojik

¹⁴⁴ Y. 17. HD. T. 20.10.2016, E. 2014/11021, K. 2016/9191.

¹⁴⁵ Y. 17. HD. T. 17.03.2016, E. 2016/2414, K. 2016/3412.

¹⁴⁶ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 347; ÇELİK, Destek, s.78.

¹⁴⁷ ALSANCAK, s. 120; AKIN, Serbay, Türk Borçlar Hukuku Kapsamında Sürekli İş Göremezlik Zararı ve Tazmini, Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 3; SEVEN, s. 8.

etkiler sonucu, bir kadının yaşadığı şiddetli stres veya travma nedeniyle hamileliğin sonlanması gibi dolaylı fiziksel zararlar da ortaya çıkabilir. Bu tür bir durumda, kazanın neden olduğu duygusal sarsıntı, kadının bedensel sağlığını etkileyerek ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir.

Kanunda, Güvence Hesabı'nın sorumlu tutulduğu zarar türleri ayrıca belirtilmiştir. Dolayısıyla, çalışmamızın önceki bölümünde ayrıntılı olarak anlatıldığı üzere, SK. m. 14/2 kapsamında, sorumluluğu bulunmaktadır. SK. 14/2 maddesinde bulunan bentler uyarınca, Güvence Hesabı, genellikle yalnızca bedensel zararları kapsayan bir teminat sağlar¹⁴⁸.

Bedensel zararlar TBK. m. 54 uyarınca, “1. Tedavi giderleri. 2. Kazanç kaybı. 3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar. 4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.” Olarak sayılmıştır. Madde hükmünde bedensel zarar tanımı yapılmamış ancak, bedensel zararın oluşması halinde tazminat kalemleri sayılmıştır. TBK. m. 54 uyarınca, bir zararın gerçekleşmesi için bir kişinin yalnızca yaralanması veya sakatlanması yeterli değildir. Aynı zamanda, bu yaralanma veya sakatlanmanın sonucunda kişinin malvarlığında belli bir azalma olması gerekmektedir¹⁴⁹.

Aşağıda, TBK m. 54’de sayılmış bedensel zarar türleri ve G.Ş. m. A.5 maddesinde tanımları yapılmış zarar türleri bakımından Güvence Hesabı’nın sorumluluğu incelenmektedir.

2. Tedavi ve Bakım Giderleri

a. Tedavi Giderleri

Tedavi giderleri, kanunda bedensel zararların ilk türü olarak belirtilmekle birlikte, tam olarak tedavi giderlerine dair bir tanım bulunmamaktadır. Bu durumda, tedavi giderlerinin neler olduğu her olay için ayrı ayrı değerlendirilmek üzere hâkime bırakılmıştır¹⁵⁰. Trafik kazası sonucunda işletenin, sigortacının ve Güvence Hesabının sorumluluğunu düzenleyen G.Ş.’da

¹⁴⁸ SEVEN, s. 9.

¹⁴⁹ ULUBAY, Gülşah, Bedensel Zararların Tazmininde Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Yüksek Lisans Tezi, 2018, s., 28; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 603.

¹⁵⁰ ANTALYA, s. 108; ALSANCAK, s. 123; EREN, Borçlar Hukuku, s., 767; TAKAR, Saide Beyza, Trafik Kazalarında Bedensel Zararlar Nedeniyle Oluşan Maddi Tazminat Davası, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s. 29; TANDOĞAN, s. 284; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 603.

teminat kapsamına giren zarar türleri hüküm altına alınmıştır. G.Ş. m. A.5.b’de tedavi gideri tanımı yapılmıştır. İlgili madde gereği “Üçüncü kişinin trafik kazası dolayısıyla bedeneni eski haline dönmesini teminen protez organ bedelleri de dahil olmak üzere yapılan tüm tedavi giderlerini içeren teminattır.”

Tedavi giderleri, zarar görenin sağlığını yeniden kazanması ve iyileşmesi için yaptığı veya yapacağı tüm harcamaları içerir. Bu harcamalar, hastane, doktor, röntgen, tahlil, teşhis, radyoterapi gibi sağlık hizmeti masrafları, tedavi sürecinde sağlık kurumlarına ulaşma masrafları, evde tedavi esnasında bakıcı veya yardımcıya yapılan ödemeler, tedavi amacıyla yapılan seyahat giderleri, ilaçlar ve protez gibi masrafları içerir. Tedavi giderleri, zarar görenin sosyo-ekonomik durumuna uygun şekilde belirlenmelidir. Bu faktörler dikkate alınarak tedavi giderleri hesabı yapılmalıdır¹⁵¹.

Tedavi giderleri kapsamına giren masraflar için harcanan miktarın belgelenebilir olması, oldukça önem taşımaktadır. Zarar gören kişi, pansuman, muayene gibi sebeplerle hastaneye gitmek ve geri dönmek için yaptığı ödemeleri, zarar veren kişiden isteyebilmektedir¹⁵². Tedavi giderlerinin yapılması zorunlu değildir. Burada giderlerin gerekli ve iyi niyetli olması önemlidir. Trafik kazası sonucu kişide meydana gelen vücut bütünlüğünün bozulması halinde başka bir hastalığı tetiklenirse ve zarar ile meydana gelen olay arasında illiyet bağı var ise tetiklenen hastalık için yapılan giderler de talep edilebilmektedir¹⁵³.

25.02.2011 tarihli R.G.’de yayımlanan 6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Torba Yasa’nın 59.

¹⁵¹ ANTALYA, s. 108; ALSANCAK, s. 123; AKIN, s. 7; EREN, Borçlar Hukuku, s., 767; TAKAR, s. 29; TANDOĞAN, s. 284; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 603.

¹⁵² ANTALYA, s. 108; ALSANCAK, s. 124; EREN, Borçlar Hukuku, s. 767; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 603; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 88.

¹⁵³ AVCI, Gökhan, İdarenin Neden Olduğu Bedensel Zararlardan Doğan Tazminat Sorumluluğu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014, s. 71; TAKAR, s. 30; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 88.

maddesi ile yapılan değişiklik, KTK. 98. maddesine etki etmiřtir¹⁵⁴. Bu değişiklikle, hastanelerdeki tedavi giderlerinden sigortacının ve Güvence Hesabı'nın sorumluluğu kaldırılmış ve bu giderler artık Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sorumluluğu altına alınmıştır. Söz konusu yeni düzenlemeye göre, Sigortacılık Kanunu'ndaki şartlar olsa bile Güvence Hesabına başvurulamaz.

Trafik kazaları sonucunda meydana gelen sağlık hizmetlerinin bedelleri, sağlık güvencesi olan veya olmayan herhangi bir kişiye bakılmaksızın genel sağlık hizmeti geri ödeme kuralları çerçevesinde SGK tarafından karřılanır¹⁵⁵. Güvence Hesabı'nın, SK. m. 14. uyarınca teminat sağladığı durumlarda, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanan giderleri için Güvence Hesabı tarafından tahsil edilen katkı payları, ödemenin %15'ini geçmeyecek şekilde Sosyal Güvenlik Kurumu'na aktarılır. Bu şekilde Güvence Hesabı'nın zarar görenlere karşı sorumluluğu, Hazine Müsteşarlığına deme yapılmasıyla son bulur¹⁵⁶. Bu durum öğretide eleştirilmiştir. Olay meydana gelmeden önce Güvence Hesabı'ndan ve sigorta şirketlerinden alınan maktu bir ücret ile sorumluluğun sona erdiği kabul edilmesi sigorta hukuku mantığı ile uyuşmamaktadır. Böylelikle gerçekleşmemiş bir zarar sebebiyle Güvence Hesabı'nın sorumlu tutulması hukuk ilkeleri ile baędařmamaktadır¹⁵⁷.

¹⁵⁴ Değişiklik ncesi düzenleme uyarınca: “Motorlu araçların sebep oldukları kazalarda yaralanan kimselerin ilk yardım, muayene ve kontrol veya bu yaralanmadan ötürü ayakta, klinikte, hastane ve diğer yerlerdeki tedavi giderleri ile tedavinin gerektirdiği diğer giderleri aracın zorunlu mali sorumluluk sigortasını yapan sigortacı başvurma tarihinden itibaren sekiz iş günü içinde ve zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları kapsamında der. Birden çok aracın karıştığı bir trafik kazasında zarar gören kişiler, araçların sigortacılarından herhangi birine veya 108 inci maddede belirtilen durumlarda Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabına başvurarak zararın giderilmesini isteyebilirler. Giderleri ödeyen sigortacı veya Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı, ödediği miktarın sorumluluk oranlarına göre paylaşılmasını talep edebilir.”

¹⁵⁵ Z, s. 135.

¹⁵⁶ Z, s. 135.

¹⁵⁷ KABUKçUOğLU ÖZER, Fatma, Dilek, Sigortacılık Kanunu şerhi, On İki Levha Yayıncılık, Ankara 2012, s. 200; Z, s. 136.

Nitekim, düzenleme ile zarar nedeniyle sorumlular arasında eşitlik bozulmuştur.¹⁵⁸ Meydana gelen zarar nedeniyle zarara neden olan gerçek kişiler tedavi giderlerinden sorumlu tutulmakta olmasına karşın, sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı tedavi giderlerinden doğrudan sorumlu tutulmamaktadır. Bununla birlikte, tedavi giderinin kapsamı “hastane masrafları” olarak sınırlandırılmıştır¹⁵⁹. Yukarıda bahsedildiği üzere tedavi giderleri hastane masraflarının haricinde pek çok gideri de kapsamaktadır.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“...kazazedelerin, bunun dışında kalan bakıcı veya tedaviye bağlı sair harcamaları, sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabı’nın tedavi teminatları kapsamında, yine sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı tarafından karşılanmaya devam edecektir...”¹⁶⁰”

Yargıtay yukarıdaki kararına benzer kararlar ile içtihat oluşturmuş olup, söz konusu içtihat kararları üzerine 01.06.2015 tarihli G.Ş. ile Sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı lehine düzenleme getirilmiştir.

G.Ş. m. A.5/b uyarınca, *“Üçüncü kişinin trafik kazası dolayısıyla bedenen eski haline dönmesini teminen protez organ bedelleri de dahil olmak üzere yapılan tüm tedavi giderlerini içeren teminattır. Kaza nedeniyle mağdurun tedavisine başlanmasından itibaren mağdurun sürekli sakatlık raporu alana kadar tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, tedaviyle ilgili diğer giderler ile trafik kazası nedeniyle çalışma gücünün kısmen veya tamamen azalmasına bağlı giderler sağlık gideri teminatı kapsamındadır. Sağlık giderleri teminatı Sosyal Güvenlik Kurumu’nun sorumluluğuna olup ilgili teminat dolayısıyla sigorta şirketinin ve Güvence Hesabı’nın sorumluluğu 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 98’inci maddesi hükmü gereğince sona ermiştir.”*

¹⁵⁸ KABUKÇUOĞLU, ÖZER, s. 200; ÖZ, s. 136.

¹⁵⁹ ÖZ, s. 136.

¹⁶⁰ Y. 17. HD. T. 11.05.2012, E.2011/7758, K.2012/6081.

Söz konusu madde ile Yargıtay'ın aksi kararlar vermesi amaçlanmış ancak, Yargıtay daha önceki içtihatlarında değişiklik yapmamış olup, SGK'nın sorumlu olduğu masrafların dışında kalan diğer tedavi giderlerinden sigorta şirketlerinin, Güvence Hesabı'nın sorumlu olduğunu kabul etmektedir.

Yargıtay değişiklik sonrası bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur.

"....Sosyal Güvenlik Kurumu, 6111 sayılı Yasa ile değiştirilen 2918 sayılı Yasanın 98. maddesi kapsamında tüm tedavi giderlerinden değil ancak söz konusu madde kapsamında kalan tedavi giderlerinden sorumludur. Somut olayda, davacının yaralanması nedeniyle yapıldığı belirtilen tedavi giderleri (iki ameliyat bedeli, pansuman ücreti vs) belgeli olmayıp, davacı tarafca tedavi giderleri hususunda dosyaya herhangi bir belge, fatura, makbuz vs sunulmamıştır. Belgeye dayanmayan tedavi giderleri 6111 sayılı yasa kapsamına değildir. Belgeli olmayan tedavi giderlerinden SGK sorumlu olmayıp, sigorta şirketi sorumludur. Bu nedenlerle, 6111 sayılı yasa kapsamı dışında kalan, belgelenemeyen tedavi giderlerinden davalı ... şirketinin sorumlu tutulması gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.¹⁶¹"

Yine Yargıtay'ın tedavi giderleri bakımından sorumluluğa dair kararı şu şekildedir;

"...6111 Sayılı Yasa kapsamında kalan dava ve temyiz konusu "tedavi giderine" yönelik talebe ilişkin olarak mahkemece, "Sosyal Güvenlik Kurumu'nun davaya dahil edilmesi, tarafların bu yöndeki delillerinin toplanması, davacı tarafından talep edilen tedavi giderlerinden 2918 sayılı Yasanın 98.maddesi kapsamında kalanların ve Sosyal Güvenlik Kurumunun sorumluluğuna esas olanların belirlenmesi, 2918 Sayılı Yasanın 98 maddesi kapsamında kalan tedavi giderleri yönünden Sosyal Güvenlik Kurumu'nun, yasa kapsamı dışında kalan giderlerden ise davalıların sorumlu tutulması gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.¹⁶²

Yargıtay içtihatları gereği SGK tedavi giderlerinden sorumlu tutulmuş olsa dahi SGK tarafından karşılanmayan diğer tedavi giderlerinde Güvence Hesabı'nın sorumluluğu bulunmaktadır.

¹⁶¹ Y. 17. HD. 01.06.2016 T., E. 2014/8319, K.2016/6695, E.T. 20.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

¹⁶² Y. 17. HD. 18.01.2018 T., E.2015/6803, K.2018/271, E.T. 20.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

Kanaatimize göre, Güvence Hesabı TBK m. 54’de sayılan bedensel zararlar tedavi giderlerinden sorumlu tutulmalıdır. Her ne kadar, Güvence Hesabı’nın sorumluluğu yönetmelik ile belirlenmiş olsa da SK m. 14’de sayılan durumlarda sigorta şirketinin yerine geçerek zararları tazmin etmesi Güvence Hesabı’nın amaçlarındadır. Bu amaca göre, Güvence Hesabı tedavi giderlerinden sorumlu tutulmalıdır. Aksi halde, Güvence Hesabı’nın hukukumıza getiriliş amacına uygun düşmemektedir.

b. Bakım Giderleri

Bakıcı giderleri, geçici bakıcı gideri ve sürekli bakıcı gideri olarak ayrılmaktadır. Geçici bakıcı gideri, G.Ş. m. A.5.b uyarınca, “*Kaza nedeniyle mağdurun tedavisine başlanmasından itibaren mağdurun sürekli sakatlık raporu alana kadar tedavi süresince ortaya çıkan giderlerdir.*” Şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan anlaşılacağı üzere, geçici bakıcı giderleri, bir trafik kazası sonrasındaki tedavi sürecinde ortaya çıkan zarardır. Bu zarar, bireyin kendi başına günlük yaşam aktivitelerini yerine getirememesi, temel bakımını yapamaması ve başka birinin yardımına ihtiyaç duyması durumunda ortaya çıkar¹⁶³.

Sürekli bakıcı gideri ise, iyileşme süresi tamamlandıktan sonra, kişinin vücut tamlığının sürekli olarak bozulması sonucu mağdurun yaşamı boyunca tam zamanlı olarak yardıma ihtiyaç duymasıdır¹⁶⁴.

Trafik kazası sonucunda zarar görenin, yaşamını tek başına idame ettiremeyecek durumda olması sebebiyle sürekli olarak başkasının bakımına ihtiyacı doğmaktadır. Dolayısıyla, geçici bakıcı giderinde zarar görenin tedavisi sırasında yaşamını idame ettirebilmesi için bir başkasına ihtiyaç duyma hali söz konusu iken, sürekli bakıcı giderinde, yaşamı boyunca bakıma ihtiyaç durması hali söz konusudur. Bu durumda aile bireyleri zarar gören kişiye bakım verebileceği gibi hastabakıcı da kişiye bakım verebilmektedir. Böylece, tedavi giderleri kapsamında ayrı gider olarak bakıcı giderleri sorumluluk kapsamına alınmaktadır¹⁶⁵.

¹⁶³ ALSANCAK, s. 125; CEBE, Memet Sinan, Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 159.

¹⁶⁴ ALSANCAK, s. 127; CEBE, s. 159.

¹⁶⁵ ALSANCAK, s. 127; CEBE, s. 159.

KTk m.98 uyarınca sağlık hizmet bedellerinden SGK'nın sorumluluğu G.Ş. A.5.b ile hüküm altına alınmış ise de SGK tarafından karşılanmayan tedavi giderlerinden sigorta şirketleri ile Güvence Hesabı'nın sorumluluğu bulunmaktadır¹⁶⁶. Bu sebeple, bakıcı giderinin tedavi giderleri kapsamında bulunması sebebiyle Güvence Hesabı söz konusu giderlerden sorumlu tutulmaktadır.

Bu bağlamda KTK m. 90. Uyarınca, *“Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir. Söz konusu tazminatlar ve manevi tazminata ilişkin olarak bu Kanun ve genel şartlarda düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.”* Hükmü ile ve ZMSS teminatı kapsamı dışında bulunan hallerin düzenlendiği KTK m. 92/i uyarınca, *“Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler.”* hükmü Anayasa Mahkemesinin 17.7.2020 tarihinde 2019/40 E-2020/40 K. sayılı kararı ile Karayolları Trafik Kanunu'nun 90. maddesinin birinci cümlesinde yer alan *“...ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda...”* ibaresi ile ikinci cümlesindeki *“...ve genel şartlarda...”* ibaresinin ve 92. maddesinin (i) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile ZMSS kapsamında bulunan teminatların G.Ş.'a göre tespit edilebileceğine dair düzenleme iptal edilmiştir. Böylece, zarar ve zararın tespiti haksız fiil hükümleri çerçevesinde belirlenebilecektir.

Nitekim, Yargıtay tarafından iptal kararı doğrultusunda hüküm kurulmuştur. Bu durum G.Ş.'ın uygulama alanını daraltmış olması sebebiyle kanun koyucu tarafından 09.06.2021 tarihli 7327 Sayılı Kanun'un 18. Maddesi ile KTK. m. 90/1'e ek cümle ilave edilmiştir. Madde hükmü uyarınca, *“13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 90'ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kanun” ibareleri “Kanunda” şeklinde değiştirilmiştir.”* Söz konusu değişiklik ile *“KTK m. 90 Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanunda (...) ng r len usul ve esaslara tabidir.”* Hükmü getirilmiştir. Böylelikle, trafik kazası sonucu meydana gelen bedensel zarar taleplerinde tazminatın belirlenmesi hususunda G.Ş.'ın yeniden referans alınması sağlanmaya çalışılmıştır.

¹⁶⁶  Z, s. 127.

Anayasa Kararı sonrası Yargıtay tarafından verilen bir karar şu şekildedir,

“..... Buna göre, Anayasa Mahkemesinin 17.7.2020 tarihinde verdiği KTK.nın 90. maddesine ilişkin iptal kararı da gözetilerek, davacının talep ettiği sürekli bakıcı gideri tazminatının ZMMS poliçesindeki sağlık gideri teminatından karşılanması gerektiği gözetilmeden yanılığlı değerlendirme ile yaşam boyu bakıcı giderinin sakatlık teminatı kapsamında olduğu değerlendirilerek yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.¹⁶⁷”

Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı ile birlikte bakıcı ve tedavi giderlerine ait sorumluluğa ilişkin karışıklık giderilmiştir¹⁶⁸.

Yürürlükte bulunan G.Ş. m. 2/c uyarınca, “bakıcı tutulduğunun belgelendirilememesi halinde bekâr ve çocuksuz kişiler için geçerli AGİ dâhil net asgari ücret üzerinden, bakıcı tutulduğunun belgelendirilmesi durumunda ise brüt asgari ücret üzerinden olmak üzere 20.02.2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çocuklar için Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelikte kısmî bağımlı olarak tanımlanan ve %50 ve üzerinde engel oranına sahip kişiler için %50 oranında, tam bağımlı olarak tanımlanan kişiler için ise %100 oranında hesaplanır”. Buna ek olarak, kaza nedeniyle mağdurun tedavisinin tamamlanması sonrasında yetkili bir hastaneden alınacak sağlık kurulu raporu ile sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan ve tıbben gerekli olan bakıcı giderleri bu teminat limitleri ile sınırlı olmak koşuluyla sürekli sakatlık teminatı kapsamında olacağı kararlaştırılmıştır.”

Nitekim, sağlık hizmet bedellerinin ödenmesine dair düzenlemeyi içeren KTK m. 98 uyarınca, “Trafik kazalarına sağlık teminatı sağlayan zorunlu sigortalarda; sigorta şirketlerince yazılan primlerin ve Güvence Hesabınca tahsil edilen katkı paylarının % 15’ini aşmamak üzere, münhasıran bu teminatın karşılığı olarak Hazine Müsteşarlığınca sigortacılık ilkeleri çerçevesinde maktu veya nispi olarak belirlenen tutarın tamamı sigorta şirketleri ve 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 14 üncü maddesinde düzenlenen durumlar için Güvence Hesabı tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılır. Söz konusu tutar, ilgili sigorta şirketleri için sigortacılık ilkelerine göre ayrı ayrı belirlenebilir. Aktarım ile

¹⁶⁷ Y. 17. HD. T. 16.12.2020, E. 2020/2821, K.2020/8505 E.T. 21.10.2023. (<https://legalbank.net/arama>)

¹⁶⁸ ÇELİK, Çelik Ahmet, Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Uygulanması Etkileri ve Sonuçları, Ankara 2023, s. 117; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 92.

sigorta şirketlerinin ve Güvence Hesabının bu teminat kapsamındaki yükümlülükleri sona erer. Cumhurbaşkanı söz konusu tutarı % 50'sine kadar artırmaya veya azaltmaya yetkilidir. Sigorta şirketleri ve Güvence Hesabından Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılacak meblağın belirlenmesi ve ödenmesi ile sağlık hizmetleri için teminat sağlanan sigortaların tespiti ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumunun görüşü alınarak Hazine Müsteşarlığınca belirlenir. Trafik kazası sebebiyle Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurumlarınca gerçekleştirilen tedavi giderleri bakımından, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Sağlık Bakanlığına yapılacak ödemeye ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı tarafından ayrıca belirlenir.”

01.04.2020 tarihinde yürürlüğe giren G.Ş.'da yapılan değişiklik ile, tedavi gideri kapsamında olan sürekli bakıcı gideri sakatlık teminatı kapsamına alınmıştır. Böylece, zarar gören, yapılan değişiklik ile sürekli sakatlık teminat limiti ile sigorta şirketinden ve Güvence Hesabı'ndan talep edebilmektedir¹⁶⁹.

3. Sürekli İş Göremezlik (Sürekli Sakatlık Hali)

Hukuka aykırı bir olay veya haksız bir eylem neticesinde bedensel zarar gören kişinin hayat boyu sakat kalma durumu "sürekli iş göremezlik" olarak adlandırılır¹⁷⁰. Bu durum, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku tarafından tanımlanan bir durumdur. Uygulamada ve Yargıtay kararlarında ise bu duruma genellikle "beden gücü kaybı", "çalışma gücü kaybı" ya da "meslekte kazanma gücü kaybı" adı verilmektedir¹⁷¹. Burada önemli olan kazancın azalması ya da yitirilmesi olmayıp, çalışma gücünde meydana gelen azalma ya da yitilmedir. Avrupa Sigorta Komitesi tarafından 5-6 Temmuz 1963 tarihinde düzenlenen toplantıda profesör Lean Derobest tarafından sunulan raporda, “sürekli iş göremezlik, bir kişinin bedensel bütünlüğünün ihlali sonucu fiziksel, psiko-duygusal veya entelektüel etkisinin azalması” olarak tanımlanmıştır¹⁷².

¹⁶⁹ ALSANCAK, s., 130; AKIN, s. 15.

¹⁷⁰ EREN, Borçlar Hukuku, s. 772; ALSANCAK, s. 126; AKIN, s. 15.

¹⁷¹ ÇELİK, Çelik Ahmet, Bedensel Zararlar, 2. Baskı, Mayıs 2021, s. 551.

¹⁷² UÇAKHAN GÜLEÇ, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplaması, En Son Gelişmeler ve İçtihatlarla Birlikte, 7. Baskı, Ankara 2014, s. 337.

Trafik kazası veya haksız fiil sonucunda bedensel zarara uğrayan kişi, kalıcı sakatlık veya sürekli iş göremezlik durumuyla karşı karşıya kalabilir. Bu durumda, kişinin muhtemel ömrü boyunca sakat kalması nedeniyle aynı işi yapabilmesi için daha fazla çaba sarf etmesi gerekebilir. Sürekli iş göremezlik oranı, tamamen veya kısmen olabilecektir. Sürekli tam iş göremezlik durumu, kişinin bedensel gücünün tamamen ortadan kalkması anlamına gelirken, sürekli kısmi iş göremezlik durumu ise bedensel gücünün kısmen azalması durumunu tanımlar. Başka bir deyişle, kişinin iş yapabilme kapasitesi tamamen kaybolduğunda sürekli tam iş göremezlik, kısmen azaldığında ise sürekli kısmi iş göremezlik olarak adlandırılır¹⁷³.

Öğretide daha önce, çalışma gücünün azalması veya yitirilmesi yeterli görülmemiş, tüm bu durumlara ek olarak maddi zararın doğduğunun da tespitin gerektiği savunulmuştur¹⁷⁴. Kanaatimizce, bu görüş, sorumluluk ve tazminat hukukumuza ters düşmektedir. Haksız fiil nedeniyle bedensel zarara uğrayan kişinin o dönemde geliri olamayacağı gibi kazancında azalmada meydana gelmemiş olabilir. Böylelikle, aynı durumda olan kişilere oranla daha fazla çaba sarf eden veya tamamen bakıma muhtaç olan zarar görenin salt kazanç kaybına uğramamış olması sebebiyle sürekli iş göremezlik tazminatına hak kazanamamış olması hukukumuzun temel prensiplerine ters düşmektedir.

Öğretideki bir diğer görüş ise güç kaybı görüşüdür. Bu görüşe göre, trafik kazası veya haksız fiil sonucunda zarar gören kişiye, kazancında azalma veya kayıp olmasa dahi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.¹⁷⁵ Böylelikle, Haksız fiil sonucu bedensel zarar gören kişinin, bir geliri olmasa bile “güç (efor) kaybı” nedeniyle tazminat talep edebileceği savunulmuştur. Nitekim, bu görüş günümüzde uygulama alanı bulmakta ve Yargıtay tarafından benimsenmektedir¹⁷⁶.

¹⁷³ ALSANCAK, s., 141.

¹⁷⁴ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 604.

¹⁷⁵ EREN, Borçlar Hukuku, s. 740.

¹⁷⁶ Efor kaybına ilişkin görüşün kaynağı 1970'lere dayanmaktadır. Bkz, Y. 4. HD, T. 18.12.1974, E. 1974/5619, K. 1974/17011, Y. HGK, T. 03.05.1974, E:1972/9-165, K.1974/480 E.T. 21.10.2023 www.sinerjimevzuat.com.tr.

Yargıtay bir kararında sürekli iş göremezlik taleplerinin güç (efor) kaybı olduğunu şu şekilde açıklamıştır,

“....Yaralanmalar nedeniyle kişilerin beden bütünlüğünde kalıcı olarak gerçekleşen sakatlıklar beden gücü kaybına neden olmuş ve bunun sonucu kişinin mal varlığında eylemli olarak eksilme meydana gelmiş ise, bunu tazmin ettirebileceği tartışmasızdır. Sorun, olayımızda olduğu gibi beden gücü kaybına rağmen kişinin gelirinde (mal varlığında) eksilme olmamış ise ortaya çıkmaktadır. Bugün uygulamada kalıcı sakatlıklar nedeniyle oluşan beden gücü kaybı yüzünden, kişinin gelirinde ve dolayısıyla malvarlığında bir eksilme meydana gelmemiş olsa dahi, tazminatın gerekeceği kabul edilmekte ve bu, “güç (efor) kaybı tazminatı” olarak adlandırılmaktadır. Bu kabulün, ilk bakışta sorumluluk hukukunun zarar kavramına ters düştüğü ileri sürülebilir. Ancak, burada beden gücü kaybına uğrayan kişinin aynı işi zarardan önceki durumuna ve diğer kişilere göre daha fazla bir güç (efor) sarfıyla yaptığı gerçeğinden hareket edilerek bir anlamda zararı, bu fazladan sarf edilen gücün oluşturduğu kabul edilmektedir. Bu kabul tarzının ortaya çıkardığı sonuç, tazminat hukuku kavram ve kurallarına uygundur. Bilindiği gibi, hukuka aykırı olarak gerçekleşen zararın, zarar görenin kendi imkanlarıyla giderilmesi, sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Kişinin oluşan beden gücü kaybı sonucu meydana gelmesi kaçınılmaz zararı, bizzat kendisinin “daha fazla bir güç harcayarak” gidermesi sorumluluktan kurtarma aracı olarak kullanılmamalıdır. Aksi görüş, zarar gören yerine, hukuka aykırı eylemle, zarar veren kişinin korunmasını ortaya çıkarır ki, bu da hak ve adalet ölçülerine ters düşer.”¹⁷⁷”

Haksız fiil sonucu benden gücü kaybına uğrayan kişi, mesleği, kazancı veya bir işi olmasa dahi günlük hayatını idame ettirirken sağlıklı olan kişilere nazaran daha fazla efor sarf etmek zorunda kalmaktadır. Bu sebeple, 18 yaşından küçük kişiler, emekliler, ev hanımları, sürekli iş göremezlik tazminatı isteme hakkına sahiptirler¹⁷⁸.

Trafik kazası sonucunda sürekli iş göremezlik halinde olan kişi aktif olarak bir işte çalışmasa da hayatını idame ettirirken daha fazla efor sarf edecektir. Nitekim, emekli olan kişilerde oluşan sürekli sakatlık durumunda hayatlarını idame ettirirken yaşın ve sakatlık oranının getirdiği durum neticesinde daha fazla efor sarf edebilmektedirler.

¹⁷⁷ Y. 4.HD, T. 19.04.1982, E.1982/3059, K.1982/3938 E.T.21.10.2023 (www.sinerjimevzuat.com.tr)

¹⁷⁸ AKIN, s. 17; ÇELİK, Bedensel Zararlar, s. 16-18.

Yargıtay’ın emeklilere ilişkin bir kararı şu şekildedir;

“...Mahkemece her ne kadar davacının emekli olduğu, başkaca işle uğraşmadığından gelir kaybı olmadığı gerekçesiyle iş gücü kaybı tazminatı talebi konusundaki dava reddedilmiş ise de varılan sonuç doğru görülmemiştir. Antalya Eğitim ve araştırma hastanesinden verilen 06.06.2013 tarihli rapora göre, davacının yaralanmasında kaynama gecikmesi oluşmuş, 30 ayda iyileşmemiş, 12 ay çalışmamış ve davacı %4 özürlü kalmıştır. Davacının iş gücü kaybı tazminatına ilişkin talebi, efor kaybı ile ilgilidir. Davacının başkalarına göre daha fazla efor sarf ederek hayatını idame ettireceği ve bu nedenle zarar hesabı yapılacağı Yargıtay'ın yerleşik içtihatları ile kabulündedir. Bu durumda mahkemece, davacının daimi işgücü kaybı nedeniyle tazminat talep edebileceği kabul edilerek, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir¹⁷⁹.

Ev hanımları da gelir elde edecekleri işte çalışmamaktadırlar. Ancak, ev halkının ve evin ihtiyaçlarını karşılayarak ev ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, trafik kazası sonucu zarar gören ev hanımı, ev işlerini yaparken kendi yaşitlarına göre daha fazla efor sarf etmek zorunda kalacaktır.

Yargıtay’ın ev hanımlarına ilişkin kararı şu şekildedir;

“....Ev kadını olan davacının, normal yaşama süresince, ev işlerini ve hizmetlerini yürütürken, beden gücündeki eksilme nedeniyle fazla efor sarf etmesi karşılığı olarak maddi tazminat ödetilmesine hak kazandığı kabul edilmelidir.¹⁸⁰”

18 yaşından küçükler trafik kazası sonucu sürekli malul kalması durumunda, yaşitlarıyla oyun oynarken, öğrenimine devam ederken, yaşamını idame ettirirken, aynı yaştaki çocuklardan daha fazla efor sarf etmek durumunda kalacaktır. Bu durumda sadece malul kalan çocuk değil ailesi de çocuğun bakımı sebebiyle ek ekonomik külfet altına girecektir. Bu halde, sürekli malul kalan çocuğun da sürekli iş göremezlik tazminatı talep etme hakkı doğmaktadır.

¹⁷⁹ Y. 17. H.D. T. 03.03.2015, E.2013/17213, K.2015/3818, E.T. 22.10.2023 (www.yargitay.gov.tr)

¹⁸⁰ Y. 15. H.D. T. 20.10.1975, E.1975/3787, K.1975/4103 E.T. 21.10.2023 (www.kazanci.com.tr)

Yargıtay bu konu ile ilgili şu şekilde bir içtihat kurmuştur;

“İyileşme süresinin 16.11.2010 tarihinden itibaren 9 aya kadar uzayabileceği ve %100 oranında malul sayılması gerektiği bildirildiğinden bu süreye yönelik efor kaybı sebebiyle geçici iş göremezlik zararının hesaplanması gerekirken kaza tarihinde 8 yaşında olan davacının bu süre içinde alışamamasından veya eğitimin aksamasından kaynaklı bir zararı olduğunun davacılar tarafından kanıtlanamamış olduğundan zarar hesabı yapılamayacağı yönünde hatalı görüş bildiren rapora itibar edilerek geçici iş göremezlik zararı yönünden de davanın reddi isabetli bulunmamış ve bozmayı gerektirmiřtir¹⁸¹.

Sürekli iş göremezlik tazminatı ve bu tazminatın belirlenmesi hususu G.ř. A.5.c de hüküm altına alınmıştır.

Madde uyarınca, *“Sürekli sakatlık tazminatına ilişkin sakatlık oranının belirlenmesinde, sakatlık ölçütü sınıflandırılması ve zrllere verilecek sağlık kurulu raporlarına ilişkin mevzuat doğrultusunda hazırlanacak sağlık kurulu raporu dikkate alınır. Tazminat demesinde, ilgili sağlık hizmet sunucularınca tanzim edilecek trafik kazasına ilişkin belgelerde illiyet bağı ile ilgili tespitin yer alması durumunda bu tespitin aksini ispat sigorta şirketine aittir. Sigortacı söz konusu rapor hakkında ilgili mevzuat uyarınca itiraz usulüne başvurduğunda mağdurun itiraz üzerine yaptığı belgelenmiş harcamaları bu teminat kapsamında karşılamakla yükümlüdür.”* Madde hükmüne göre, maluliyet oranı zrllk lt, Sınıflandırılması ve zrllere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik çerçevesinde tespit edilecektir¹⁸². Bu yönetmelik gereğince, zrl sağlık kurulu raporlarını düzenleme yetkisine sahip sağlık kurumları ve hakem hastaneleri Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Özürlü sağlık kurulu oluşturulmayan sağlık kurumları ile yetkisi olmayan sağlık kuruluşlarının düzenlediği maluliyet raporları değerlendirmeye alınmamaktadır.

Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı’nca, Erişkinler İçin Terör, Kaza ve Yaralanmaya Bağlı Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu ve bu raporları düzenleyecek yetkili sağlık kurum ve kuruluşları ile engellilerle ilgili sınıflandırma ve ltleri belirlemek

¹⁸¹ 17. H.D. T. 12.02.2015, E.2013/15515, K.2015/2628, E.T. 21.10.2023 (www.kazanci.com.tr)

¹⁸² R.G. T. 30.03.2013 28603.

amacıyla düzenlenen “Erişkinler için Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” 20.02.2019 tarihli 30692 Sayılı R.G yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁸³.

Yönetmeliğin 2. maddesinde kapsamı belirtilmiştir. Madde uyarınca, “18 yaşını doldurmamış bireylerin engellilik değerlendirilmesi ve 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa tabi sigortalılara bağlanacak sürekli iş göremezlik geliri, malullük aylıkları ile ölüm sigortasından bağlanacak aylıklar için istenecek durum bildirir sağlık kurulu raporları bu yönetmelik kapsamında yer almayacağı” belirtilmiştir. Bu kişiler için Çocuklar İçin Özel Gereksinim (ÇÖZGER) Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelikte terör, kaza ve yaralanmaya bağlı durum bildirir sağlık kurulu raporu verilmesi hakkındaki usul ve esaslar düzenlenmiştir.

İlgili Yönetmelik m. 18 gereğince, Özürlülük Ölçütü Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Zarar görenin hangi yönetmelik çerçevesinde maluliyet durumunun tespit edileceği hususu uygulamada çokça sorun yaratmaktadır.

Sürekli maluliyet durumundaki tazminatta kişide gelecekte oluşması beklenen zararlar farazi olarak hesaplanır. Bu hesaplama teknik ve uzmanlık gerektiren bir konudur ve genellikle bilirkişi incelemesi ile yapılır. Bu durumu farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse: azalan veya çalışma gücünün kaybının neden olduğu olası zararların tahmini ve hesaplaması, uzmanlık gerektiren bir konudur ve genellikle bilirkişiler tarafından yapılır.

4. Geçici İş Göremezlik

Öğretide geçici iş göremezlik zararı, haksız fiil sonucu zarar gören kişinin iyileşme süresince çalışmamasından doğan kazanç kaybı olarak tanımlanmıştır¹⁸⁴. Öğretide yer alan başka tanım ise, haksız fiilden zarar gören kişinin iyileşme süresindeki geçici güç kaybı zararıdır. Burada geçici iş göremezlik zararı kazanç kaybı olarak sınırlı tutulmamıştır. Ayrıca, ölüm haksız fiil sonucunda hemen meydana gelmemiş ise ölüm anına kadar süren tedavi süresi de geçici iş göremezlik zararı kapsamına alınmıştır¹⁸⁵. Yargıtay’a göre, geçici iş göremezlik

¹⁸³ Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkındaki Yönetmelik E.T. 21.10.2023 (www.resmigazete.gov.tr)

¹⁸⁴ EREN, Borçlar Hukuku, s. 63; OĞUZMAN/ÖZ, s. 97; TANDOĞAN, s. 285; UÇAKHAN GÜLEÇ, s. 383.

¹⁸⁵ AKIN, s. 17; ÇELİK, Bedensel Zararlar, s. 223.

zararı, zarar görenin, haksız fiil sonucu iyileşme süresi boyunca tedavi görmesi halinde iyileşinceye kadar çalışamaması ve bu sebeple kazanç kaybına uğraması olarak tanımlanmıştır.

Yargıtay bir kararında geçici iş göremezlik zararını şu şekilde açıklamıştır;

“...Geçici iş göremezlik zararı, zararı görenin yaptığı iş ve gelir durumu itibariyle iyileşme süresinde elde edemediği kazançtan ibarettir¹⁸⁶.”

Yargıtay’ın kazanç kaybı görüşü aksine güç kaybı görüşüne ait kararları da mevcuttur¹⁸⁷.

“...davacı iyileşme süresince % 100 malul sayılması gerektiği ve zarar sebebiyle oluşan iş gücü kaybı sebebiyle normal insana göre daha fazla efor sarf etmek zorunda olup günlük aktiviteleri için daha fazla çaba göstermek zorunda kalacaktır¹⁸⁸.”

Kanaatimize göre, TBK. m. 54’de bedensel zararlar tek tek sayılmıştır. Bu zararlar, tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplardır. Geçici iş göremezlik tazminatı, kişinin geçici bir süre için çalışma yeteneğini kaybetmesi durumunda talep edebileceği tazminattır. Bu tazminatın üç ana bileşeni bulunmaktadır: kazanç kaybı, güç kaybı ve iş gücü kaybı. TBK m. 54/2’e göre, kazancın yitirilmesi halinde geçici iş göremezlik durumu mevcuttur. TBK. m. 54/3’e göre de geçici güç kaybı durumunda geçici iş göremezlik hali karşımıza çıkmaktadır¹⁸⁹.

¹⁸⁶ Y. 4. H.D. T. 25.04.2013, E.2012/8598, K.2013/7796, E.T. 21.10.2023 (www.yargitay.gov.tr)

¹⁸⁷ Y. 17. H.D. T. 15.12.2016, E.2014/14910, K.2016/11553 K, “iyileşme sürecinin 6 ay uzayabileceği belirlenmiş, aktüerya bilirkişi raporunda ise davacının kursiyer olması nedeniyle geçici iş göremezlik hali için zararı bulunmadığı bildirilerek tazminat hesaplaması yapılmamıştır. Kaza tarihinde anılan davacı 19 yaşında olup, kursiyerdir. Yalnızca meslek sahipleri ve çalışıp kazanç elde etmekte olanların değil, uğranılan kaza nedeniyle tedavi ve iyileşme sürecinde günlük işlerini yapamayan diğer kişilerin de maddi tazminat talep edebileceğinin kabulü gerekmekte olup, olay sırasında 19 yaşında olan davacının tedavi ve iyileşme sürecinde maddi tazminat isteyebileceği gözetilerek aktüerya bilirkişisinden bu süre için asgari ücret üzerinden tazminat miktarı hesaplatılıp, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yanılığlı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” E.T. 21.10.2023 (www.yargitay.gov.tr)

¹⁸⁸ Y. 17. H.D. T. 26.03.2015, E.2013/13386, K.2015/4573. E.T. 21.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

¹⁸⁹ KESER, Yıldırım, Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Geçici İş Göremezlik Tazminatı, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, Ocak 2021, S.a 1037-1054, s. 1040.

Geçici iş göremezlik tazminatında kazancı bulunmayan kişilerin ya da kazanç elde etmek için fiilen çalışmayan kişilerin tazminat isteme haklarının olup olmadığı tartışmalıdır. Efor tazminatı görüşüne göre trafik kazası sonucu zarar gören, geçici iş göremez duruma gelmiş ise bunun sonucunda günlük hayatını yaşarken akranlarına göre daha fazla efor sarf edecektir. Bu kabulün temelindeki hukuki sebep, kişilerin kazanç kaybı yaşamamış olsalar bile benzer durumdaki diğerlerine göre daha fazla güç kaybı yaşamalarıdır¹⁹⁰.

Aktif olarak çalışan kişiler yönünden geçici iş göremezlik tazminatı hesaplaması, kazanç kaybı söz konusu olacağından kazançları üzerinden yapılmaktadır. Ancak, fiili çalışma durumu olmayan kişiler yönünden asgari ücretin geçim indirimsiz net tutarı üzerinden hesaplama yapılmaktadır¹⁹¹.

Yargıtay'ın emekliler bakımından geçici iş göremezlik zararının hesaplanmasına ait bir kararı şu şekildedir.

“...Davacı maddi tazminat istemini geçici iş görmezlik süresi için talep etmiş olduğuna göre davacının emeklilik dışında yapmış olduğu balıkçılık ve çiftçilik faaliyeti ile ilgili gelir kaybı tespit edilebildiği takdirde tespit edilen bu gelir üzerinden, bu hususun kanıtlanmadığı takdirde ise asgari ücret baz alınarak geçici iş göremezlik zararının kapsamının belirlenmesi gerekir¹⁹².”

Günlük hayatını gereği gibi yaşayamamasından doğan efor kayıplarının geçici iş göremezlik tazminatının kapsamı içinde olduğu kabul edilse de 18 yaşından küçüklerin bu tazminatı talep edip edemeyeceğine dair Yargıtay kararları görüş birliği içinde değildir.

¹⁹⁰ ÇELİK, Bedensel Zarar, s. 144; KESER, Geçici İş Göremezlik, s. 1043.

¹⁹¹ Diğer emsal kararlar için Bkz. Y. 17. H.D. T. 12.10.2020, E.2019/2627, K.2020/5544; Y. 17. H.D. T. 12.12.2018, E.2016/2650, K.2018/12099; Y. 17. H.D. T. 29.05.2017, E.2015/238, K.2017/6036; Y. 17. H.D. T. 27.01.2020, E: 2018(3873, K. 2020/90, E.T. 21.10.2023. (www.yargitay.gov.tr)

¹⁹² Y. 17. H.D. T. 19.1.2018, E.2018/5781, K.2018/12498, E.T. 21.10.2023. (www.yargitay.gov.tr)

Geçmişteki kararlarda 18 yaşından küçük kişilerin hayatını idame ettirirken daha fazla efor sarf etmek durumunda olacağından bahisle asgari ücret üzerinde geçici iş göremezlik tazminatı hesaplanmaktaydı¹⁹³.

Yargıtay'ın bu husustaki bir kararı şu şekildedir;

“...Somut olayda; mahkemece, hükme esas alınan aktüer bilirkişi raporunda, kaza tarihinde 8 yaşında olan davacı... için beden gücünün belli bir oranda azalması nedeniyle yaşutlarına göre sakatlığı oranında daha fazla güç ve çaba harcayacağından kazanç elde etmiyor olsa bile tazminat isteme hakkının olduğu benimsenmiş ve geçici iş göremezlik zararı, 8 yaşından itibaren doktor raporu ile belirlenen 18 aylık iyileşme dönemi bitimine kadar hesaplanmış, sürekli iş göremezlik zararı da iyileşme döneminin bitim tarihinden itibaren başlayarak hesaplanmıştır. Bu durumda; mahkeme-ce hükme esas alınan bu bilirkişi raporunda belirlenen zarar miktarının efor tazminatına ilişkin olmasına ve davacı tarafından da efor tazminatı istenebileceğine göre hesaplama yönteminin doğru olduğunun kabulü gerekir.”

Daha sonraki yıllarda Yargıtay, 18 yalından küçüklerin, çocukların kazanç elde edecekleri bir işte çalışmadıkları sürece geçici iş göremezlik tazminatı talep edemeyeceklerini kabul etmiştir¹⁹⁴.

Yargıtay'ın bu görüşe ait bir kararı şu şekildedir;

“...Davacının kaza tarihindeki yası itibariyle, kazanç getiren herhangi bir iste çalışması söz konusu olamayacağı (bu konuda davacı tarafın bir iddiası ile sunduğu somut neden ve delil bulunmadığından) ve bu yönden mahrum kalınan bir kazançtan bahsedilemeyeceğine göre; davacı çocuk için hesaplanan geçici iş göremezlik tazminatına hükmedilmemesi gerekirken eksik incelemeyle, yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”

Yargıtay'ın görüş değiştirmesi ile içtihat birliği sağlanamamıştır. Geçici iş göremezlik zararının tazmini açısından emekliler ve fiili çalışmayan kişiler yönünden efor görüşü

¹⁹³ Y. 17. H.D. T. 29.05.2014, E.2014/7328, K.2014/8576 K., E.T. 21.10.2023. (www.yargitay.gov.tr). Diğer emsal kararlar için Bkz., Y. 17. H.D. T. 11.12.2014, E.2013/13253, K.2014/18409 K., Y. 17. H.D. T. 11.12.2014, E.2014/8672, K.2014/18409, E.T. 21.10.2023. (www.yargitay.gov.tr)

¹⁹⁴ Y. 4. H.D. T. 09.06.2022, E.2021/23089, K.2022/8537, diğer emsal kararlar için Bkz. Y. 17. H.D. T. 10.11.2020, E.2020/3100, K.2020/6803 K., Y. 17. H.D. T. 02.03.2020, E.2019/3385, K.2020/2422 K., Y. 17. H.D. T. 17.06.2019, E.2016/17823, K.2019/7660, E.T. 21.10.2023, (www.yargitay.gov.tr)

benimsenmiş iken 18 yaşından küçük kişiler bakımından bu görüşün benimsenmemiş olması kanaatimizce yerinde değildir.

Çalışmamızın yönü itibari ile Güvence Hesabı'nın geçici iş göremezlik zararından sorumlu olup olmadığı hususu önem teşkil etmektedir. TBK. m. 54 gereğince geçici iş göremezlik zararı ayrı bir zarar kalemi olarak hüküm altına alınmıştır¹⁹⁵. G.Ş. A.5/b maddesi gereği, üçüncü kişinin trafik kazası nedeniyle uğradığı geçici iş göremezlik döneminde gerçekleşen zararların sağlık gideri teminatının kapsamında ve SGK'nın sorumluluğu kapsamında yer aldığı belirtilmiştir. Hal böyle olunca, 6704 Sayılı yasa ile KTK m. 90'da yapılan değişiklik ile geçici iş göremezlik zararının kapsamına ilişkin karışıklık meydana gelmiştir. KTK m.90'ın değişiklikten önceki hali: *“Maddi tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevi tazminat konularında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.”* iken 26.04.2016 tarihinde R.G'de yayımlanmış olan 6704 Sayılı Kanun ile madde hükmü; *“Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu kanunda ve bu kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir.”* olarak değiştirilmiştir¹⁹⁶. Durum böyle olunca, geçici iş göremezlik zararının tespiti ve kapsamı G.Ş.'a göre belirlenmektedir. Uygulamada çokça karışıklık bulunması ve fikir birliği olmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası açılmıştır.

Anayasa Mahkemesi T. 17.07.2020, E.2019/40, K.2020/40 sayılı kararı ile KTK m.90'da yer alan “bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda” ibaresini iptal etmiştir. Böylece, uygulama nezdinde G.Ş. varlığını korusa da Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile birlikte zararların kapsamı ve tazminat hesaplamaları sorumluluk hukukunun temel prensipleri gereğince KTK, SK ve TBK hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Normlar hiyerarşisi kapsamında G.Ş.'ın kanunların önüne geçmesi ve kanun ile düzenlenmeyen bir hükmün G.Ş. ile düzenlenmesi beklenemez¹⁹⁷. G.Ş. ilgili kanunların tamamlayıcısı niteliğinde olup, aksi yorum yapılmayacağı kabul edilmelidir.

¹⁹⁵ ÇELİK, Bedensel Zararlar, s. 125, KESER, Geçici İş Göremezlik, s. 1054; TEPEDELEN, s. 196.

¹⁹⁶ ÖZ, s. 125.

¹⁹⁷ KESER, Geçici İş Göremezlik, s. 1054.

III. GÜVENCE HESABININ SORUMLULUĞUNUN BULUNMADIĞI HALLER

A. GENEL OLARAK

Kanun Koyucu, TBK. 86. madde kapsamında, motorlu araç işleteni ile bağlı olduğu teşebbüs sahibine, 85. madde çerçevesinde yüklenen sorumluluktan kurtulma olanağı tanımıştır. Ancak, bu imkânın kullanılabilmesi için belirli şartların varlığının ispatlanması gerekmektedir. KTK. m. 86 uyarınca, *“işleten, kendisinin veya eylemlerin sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.”*

Araç işletenin, sürücünün ve dolayısıyla Güvence Hesabı'nın kusursuz olduğunu TBK m. 86'ya dayanarak ispatlaması tek başına yeterli değildir. İlave olarak, olaylar zincirindeki illiyet bağının kesintiye uğradığını gösteren kurtuluş kanıtı sunması gerekmektedir. Bu bağlamda, Güvence Hesabı'nın sorumluluktan muafiyeti ve hâkimin değerlendirmesine bağlı olan indirim nedenleri, aşağıda detaylı olarak ifade edilmektedir.

1. Zarar Görenin Tam ve Ağır Kusuru İle Hak Sahibinin Kendi Kusuruna Denk Gelen Zararları (sürücü zararı)

Motorlu araçların işletilmesi sırasında üçüncü kişilere verilen zararlar, yaralanma, ölüm, tedavi ve maddi hasar gibi durumlar nedeniyle, ZMSS sigorta poliçesindeki teminat limitleri dahilinde tazmin edilebilir. Bu üçüncü kişiler, maddi zararlarının karşılanmasını talep edebilirler.¹⁹⁸

Türk Borçlar Kanunu gereği, haksız fiil sonucu bir başkasına zarar veren kişi, bu zararı gidermekle sorumludur¹⁹⁹. Tazminatın amacı, zarar verici olay yaşanmamış olsaydı zarar görenin bulunacağı durumu sağlamak suretiyle kaybı telafi etmektir. Tazminat hukukunun

¹⁹⁸ TEPEDELEN, s. 65; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 560.

¹⁹⁹ YAVUZ, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası, s. 10; ŞENYÜZ, s. 79; ANTALYA, s. 409.

temel ilkelerinden biri olan tam tazmin ilkesi doğrultusunda, zarar veren kişi yol açtığı zararın tamamını karşılamalıdır²⁰⁰.

Burada, sorumluluk kavramı ve trafik kazalarında tehlike sorumluluğu devreye girmektedir. Sorumluluk, genel anlamda, oluşan zarardan kimin sorumlu olduğunu belirleyen ve bu nedenle zarar gören mağdurun, zarar verene karşı tazminat talep etme hakkını düzenleyen kurallardır. Bir kişinin tehlike sorumluluğu kapsamında sorumlu tutulabilmesi için, kusurlu olması ya da objektif özen veya gözetim yükümlülüğünü ihlal etmesi şart değildir. Dolayısıyla, tehlike sorumluluğu kusursuz sorumluluk ilkesi içerisinde yer almaktadır. Niteliği gereği tehlike doğuran bir işletme işleten ya da faaliyet gösteren kişi, her ne kadar kurtuluş kanıtı getirmek sureti ile sorumluluktan kurtulmasa da, illiyet bağıını kesen sebeplerin var olduğunu ispatlamak şartıyla sorumluluktan kurtulma imkânı bulmaktadır²⁰¹.

Zarar görenin ağır kusuru, zararlı motorlu taşıtın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağıını keser. İşletenin, KTK madde 86, fıkra 1'e göre, zarar görenin ağır kusurunu gerekçe göstererek sorumluluktan kurtulabilmesi için önce kusursuz olduğunu ve aracın arızasının kazanın meydana gelmesinde rol oynamadığını, ayrıca kurtuluş kanıtı sunarak kazanın tamamen zarar görenin ağır kusurundan kaynaklandığını ispatlaması gerekmektedir²⁰². İşletme tehlikesi, işletmenin karşı karşıya olduğu riskler ve zorluklar göz önüne alındığında, önemini korur. Ancak zarar görenin yalnızca hafif kusurlu davranışları, bu durumda meydana gelen zararın temel ve tek sebebini oluşturmaz; bu tür hafif kusurlar, zararın asıl nedeni olarak kabul edilmez ve diğer etkenlerle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Trafik kazalarında zarar görenin tam kusuru nadir görülmektedir. İşletenin veya araç işleticinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluktan kurtulabilmesi için, zarar görenin tam ve ağır kusurlu olduğu durumlarda, aracın

²⁰⁰ OĞUZMAN/Öz, s. 111; NOMER, Esra, s. 63 EREN, Borçlar Hukuku, s. 763.

²⁰¹ TANDOĞAN, s. 27; YEŞİLOVA, Aras Ecehan, “Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı”, Ankara 2013, s. 24; KORKUSUZ, Halit, “Tehlike Sorumluluğunun Hukukumuzdaki Yeri”, s. 92. (dergipark.org.tr); EREN, Borçlar Hukuku s. 574; ERİŞKİN, Nuri, Tehlike Sorumluluğunda Kıyas, Batider, 2000, C.XX, S. 3, s. 84.

²⁰² TİFTİK, Mustafa, Tehlike Sorumluluklarının Genel kuralları ile Düzenlenmesi sorunu, 12. Bası, Ankara, 2005, s. 28; KILIÇOĞLU, Mustafa, s. 291; NOMER, s. 76; ATEŞ, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, s. 345.

işletilmesi ile zarar arasındaki nedensellik bağının kesilmesi gerekmektedir²⁰³. Her somut olayda ağır kusur farklı değerlendirilmektedir. Örneğin, intihar etmek amacıyla bir kişinin yola atılması ile kazanın gerçekleşmesinde işletenin sorumluluğu bulunmamaktadır²⁰⁴.

G.Ş A.6/b maddesi uyarınca hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri teminat dışı bırakılmıştır. 14.04.2016 tarihli R.G’de yayımlanan 6704 Sayılı torba yasa ile KTK 92/1-g maddesi eklenmiştir. KTK. m. 92/1-g uyarınca, “*Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri zorunlu mali sorumluluk sigortası dışındadır.*” Bu düzenleme “*hiç kimse kendi kusurundan yararlanamaz*” ilkesine de uygun düşmekte ve TBK m. 52²⁰⁵ ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, ilgili düzenleme dürüstlük kuralının bir gereğidir²⁰⁶.

G.Ş. sonrası Yargıtay’ın sürücü vefatı sebebiyle verdiği bir kararı şu şekildedir;

“*Genel Şartların A.6. maddesi (d) bendinde destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber desteğin kusuruna denk gelen destekten yoksun kalma tazminat taleplerini teminat kapsamı dışında tutulması nedeniyle % 100 kusuru ile kendi ölümüne neden olan sürücünün tam kusuruna isabet eden destek tazminatı sigorta teminatı kapsamında değildir. Kaza tarihinde yürürlükte bulunan Karayolları Trafik Kanunu’nun da sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminata talepleri ile, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber desteğin kusuruna denk gelen destekten yoksun kalma tazminatı taleplerinin sigorta teminat kapsamında olduğuna ilişkin bir düzenleme olmadığına göre, davacıların Güvence Hesabı’ndan destek tazminatı talep etme*

²⁰³ TİFTİK, Tehlike Sorumluluğu, s. 40; YILMAZ, Hamdi, Zararın Paylaştırılması, s. 112; ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 99; TEPEDELEN, s. 63; ARAS, Bahattin, “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre İşletenin Kusur Sorumluluğu”, Yargıtay Dergisi, S. 4, Ekim 2008, S.a, 527-578, s. 558; HAVUTÇU/GÖKYAYLA, s. 138; ATAMER, Yeşim, Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları, 1996 s. 126; ATAMER, Yeşim, Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini, Yargıtay Dergisi, S. 1, 1996, s. 120.

²⁰⁴ AŞÇIOĞLU, s., 420.

²⁰⁵ Bkz. TBK m.52/1 “*Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.*”

²⁰⁶ KARASU, Rauf, Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, 1. Baskı, Ankara 2016, s., 37; KILIÇOĞLU, s., 220; TEKİNAY, Destek, s. 204-205.

hakları bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde davanın kabulü yönünde hüküm kurulması doğru görünmemiştir²⁰⁷. ”

Sürücü vefatı ile ilgili Bölge Adliye Mahkemesi’nin bir kararı şu şekildedir;

“Davacılar desteklerinin tek taraflı olarak % 100 oranında kusurlu olarak sebebiyet verdiği kaza sonucunda vefat etmesi nedeniyle tazminat talebinde bulunmuşlarsa da, kazanın 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMMS Genel Şanlarından sonra meydana geldiği gözetilerek, Genel Şartlar A.6/b maddesi uyarınca "Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri" teminat dışı bırakılması karşısında davacıların davalı Güvence Hesabından destekten yoksun kalma tazminatı talebinde bulunamayacakları düşünülmüştür. Bu itibarla destekten yoksun kalma tazminatı talebi yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, davalı vekilinin bu yöndeki istinaf itirazının yerinde olduğu düşünülmüştür²⁰⁸. ”

YHGK tarafından verilen karar şu şekildedir;

"KTK'nın 91. maddesine göre sigortacı, işletenin KTK'nın 85/1. maddesindeki motorlu aracın işletilmesi sırasında üçüncü kişilere vermiş olduğu zararlardan sorumluluğunu üstlenmektedir. Bir başka deyişle sigortacının motorlu bir aracın işletilmesinden doğan zarardan sorumlu tutulabilmesi için öncelikle o zarardan işleten sigortalının sorumlu olması gerekir. İşleten sigortalının sorumlu olmadığı bir zarardan sigortacıyı sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Davacıların kendi desteklerinin tam kusuru ile kendi ölümüne neden olduğu olayda destekten yoksun kalma zararlarını işleten sigortalıya karşı nasıl ileri süremeyeceklerse sigortacıya karşıda ileri süremeyeceklerdir. Bu nedenle zorunlu malî sorumluluk sigortacısının, sigortalı işletenden daha fazla bir sorumluluk altına girmesi mümkün değildir. Ayrıca genel şartlar a.6. (d) maddesinde destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminatı talepleri ile destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı talepleri teminat kapsamı dışında tutulmuş olması karşısında davacıların desteklerinin sorumluluk riski kapsamında olmayan desteğin tam kusuru ile kendi ölümüne neden olmadan kaynaklanan destekten yoksun kalma zararlarından sigortacıda sorumlu

²⁰⁷ Y. 17. H.D. T. 15.06.2017, E.2016/13087, K.2017/6854 E.T. 22.11.2024 (www.yargitay.gov.tr)

²⁰⁸ Gaziantep BAM 17. H.D. T. 07.06.2017, E.2017/732, K.2017/758.

değildir. Hâlde mahkemece; sorumluluk hukukunun genel ilkeleri, karayolları motorlu araçlar zorunlu malî sorumluluk sigortacısının KTK'da sınırları çizilen sorumluluk alanı ve 01.05.2015 tarihinde yürürlüğe giren G.Ş.'in a.2. maddesinin (d) bendi, a.3. maddesi, a.5. maddesinin (ç) bendi ve a.6. maddesinin (d) bendi gereği davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır²⁰⁹."

Anayasa Mahkemesi'nin 2019/40 E., 2020/40 K. Sayılı kararında, yukarıda atfı yapılan KTK madde 92/1-g-h bentlerine ilişkin iptal talepleri reddedilmiştir. AYM gerekçesinde şunları ifade etmiştir: *"hak sahibinin kendi kusurlu davranışı sebebiyle uğradığı zararın sigorta kapsamı dışında tutulmasının Anayasa madde 5, 17 ve 35 maddelerini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır."* *"Sigorta şirketinin sorumluluğunun zorunlu mali sorumluluk sigortası ile teminat altına aldığı riskler ile sınırlandırılması suretiyle ilgililerin, işletenin dahi sorumlu olmadığı tazminat taleplerini sigorta şirketine yöneltmelerinin önüne geçilmesinin ve sigorta şirketinin mülkiyet hakkının korunmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır."*

G.Ş. ve torba kanun sonrası kazalarda kusurlu sürücünün vefat etmesi ile destekten yoksun kalma tazminatının teminat kapsamında olmadığı açıktır. Kusurlu sürücünün vefat etmesi sonucu zarar görenlerin destekten yoksun kalma tazminat talep etme hakkı olup olmadığı tartışma konusudur. Ancak, ilgili hükümlerin yürürlüğü öncesinde meydana gelen kazalarda teminat kapsamı içinde olup olmadığı hususu tartışmalı idi. Konu hakkında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen karar sonucunda G.Ş. ve torba kanun öncesi kazalarda destek tazminat taleplerinin de teminat içinde olmadığı belirtilmiştir.

YHGK kararın bu yöndeki kararı şu şekildedir;

"Somut olayda dava dışı sürücünün davalılar adına işlem gören ve davalı sigorta şirketine zorunlu malî mesuliyet sigortalı olan özel halk otobüsünü kullandığı sırada gerçekleşen trafik iş kazasında vefat ettiği, kazanın meydana gelmesinde %100 kusurlu olduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla özel halk otobüsünün işleteni olan işveren davalılar adına hareket eden ve trafik iş kazasının meydana gelmesinde %100 oranında kendi kusurlu olan dava dışı sürücünün yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler gereğince üçüncü kişi olmadığı, dolayısıyla hak sahiplerinin de üçüncü kişi olarak kabul edilemeyeceği anlaşıldığından özel halk otobüsünün kendi sigorta şirketi olan davalı sigorta şirketi dava dışı sürücünün hak sahiplerine karşı

²⁰⁹ YHGK. T. 20.04.2021, E.2020/191, K. 2021/514. E.T. 24.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

sorumlu tutulamayacağı, bu nedenle davalı sigorta şirketi yönünden davanın reddi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır²¹⁰. ”

2. Üçüncü Kişilerin Tam ve Ağır Kusuru

Zarar görenin ağır kusuru gibi üçüncü kişilerin de ağır kusuru KTK m. 86’da hüküm altına alınmıştır. KTK m. 86 uyarınca, *“İşleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurun-dan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.”* Hükme göre, Üçüncü kişinin ağır kusurunu ispat eden araç işleten zarardan sorumlu tutulmaz. Kanun koyucu üçüncü kişinin ağır kusurunu indirim sebebi olarak görmemiştir.

Üçüncü kişiler, işleten ve fiillerinden sorumlu olduğu kişiler ve zarar gören haricinde olan kişilerdir²¹¹. Kusurun, illiyet bağıni kesecek nitelikte olması gerekmektedir. Hafif kusur yeterli değildir. Bu durumda, beklenmeyen ve kontrol dışı bir olayın kazaya yol açtığı ve bu nedenle sürücü ile işletenin kusursuz olduğu sonucuna varılabilir. Sürücü zararını incelediğimiz yukarıdaki bölümde üçüncü kişinin tanımı ve açıklaması Yargıtay kararı ile yapılmış idi. Söz konusu husus bu bölüm içinde geçerlidir.

B. HATIR TAŞIMASI

1. Hatır Taşınması Kavramı

Hatır taşınması, bir bireyin, hiçbir karşılık beklemeden bir araçta taşınması ya da bir işletenin aracını ücretsiz olarak başka bir kişiye tahsis etmesi durumunu ifade eder²¹².

KTK m.87/1’e göre; *“Yaralanan veya ölen kişi, hatır için karşılıksız taşınmakta ise veya motorlu araç, yaralanan veya ölen kişiye hatır için karşılıksız verilmiş bulunuyorsa, işletenin*

²¹⁰ YHGK T.18.05.2022, E. 2020/124, K.2022/672. E.T. 24.10.2023 (www.lexpera.com.tr)

²¹¹ KILIÇOĞLU, Mustafa, s. 514.

²¹² ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, s. 49; GÜNAY, Erhan, Trafik Kazalarında Hatır Taşınması ve Ortak Kusur, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 22; ÜNAN, Şerh, s., 412.

veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu ve motorlu aracın maliki ile işleteni arasındaki ilişkide araca gelen zararlardan dolayı sorumluluk, genel hükümlere tabidir.” Madde hükmünün atfı ile işletenin ve sürücünün sorumluluğu, haksız fiil hükümleri çerçevesindedir²¹³.

Hatır taşımasının varlığının kabul edilmesi için belirli şartları taşıması gerekmektedir. Hatır taşımasında kişi motorlu bir araçta taşınmalı veya araç kullanılması için bir kişiye verilmelidir. Bu taşıma ve kullanma ücretsiz ve karşılıksız olmalıdır. Araçta sadece yolcu olarak bulunmak hatır taşıması için yeterli değildir. Taşınanın menfaati içinde karşılıksız ve ücretsiz bir taşıma söz konusu olmalıdır²¹⁴. Hatır taşıması, sürücünün veya işletenin değil taşınanın yararına olmalıdır.

Yargıtay kararında hatır taşımasını şu şekilde tanımlamıştır;

“...Öğretide hatır taşıması konusunda bir kavram birliği olmadığı gözlemlenmekte ancak, “hatır için ücretsiz taşıma ve “aracı hatır için ücretsiz kullandırma “ tanımlandırmaların benimsendiği görülmektedir. Hatır taşımaları bir menfaat karşılığı olmadığı cihetle, bu gibi taşımlarda TBK. m. 51 uyarınca tazminattan uygun bir indirim yapılması gerek öğretide gerekse Yargıtay içtihatlarında benimsenmiş ve yerleşmiş bulunmaktadır. Hatır taşıması bir kimseyi ücretsiz olarak ve bir karşılık almadan ve bir yararı olmadan taşıma halidir²¹⁵.”

Yargıtay başka bir kararında hatır taşımasını şu şekilde tanımlamıştır;

“Hatır taşımacılığında yalnız taşınan yolcunun yararı söz konusu olduğu ve taşıyanın karşılıksız olarak onu taşıdığı bu gibi durumlarda Borçlar Yasası’nın 43. Maddesi gereğince zararın bir bölümünün tazminat alacaklısının üzerinde bırakılması gerekir.”²¹⁶

²¹³ KESKİN, s. 1671.

²¹⁴ ÇELİK, Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, s. 49; Eren, Borçlar Hukuku, s. 733; GÜNAY, Erhan, s. 23; İYİMAYA, Ahmet, “Hatır Taşıması”, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, Ankara 1990, s. 254.

²¹⁵ Y. 17. H.D. T. 02.06.2016, E. 2015/3085, K.2016/6757 E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

²¹⁶ Y. 17. H.D. T. 24.03.2014, E.2013/4355, K.2014/4275. E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

2. Hatır taşımasının Güvence Hesabı'nın Kapsamı içinde Olup Olmadığı Hususu

KTK m. 87/1 gereği hatır taşıması kanunen sorumluluk kapsamı içinde bulunmamaktadır. Ancak, Yargıtay kararı, mahkeme içtihatları ile Güvence Hesabı'nın sorumlu tutulduğu kabul edilmiştir.

KTK m. 87/1 uyarınca, hatır taşımalarında sorumluluğun genel hükümlere tabi olduğu belirtilmiş olmasına rağmen, ZMSS G.Ş.'ların yürürlüğe girmemiş olduğu dönemde, hatır taşıması durumlarında gerçekleşen bedensel zararlar ZMSS kapsamında değerlendirilmektedir. Bu anlayışın temeli, KTK m. 92'de belirtilen teminat kapsamı dışında bırakılan durumlar arasında hatır taşımanın yer almamasına dayanmaktaydı. G.Ş. yürürlüğe girmesi ile birlikte bedensel zararların ZMSS kapsamında olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu durumu Samim Ünan eleştirmiştir.

Ünan'a göre, *“Hatır taşıması halinde araç işleteninin sorumluluğunun ‘tehlike esası’ bir yana bırakılarak genel hükümlere (‘kusur esasına’) tabi kılınması tümüyle yanlış bir tercihtir. Motorlu aracın işletilmesinin yarattığı tehlike hiç kuşkusuz hatır taşıması halinde de aynen mevcuttur. Dolayısıyla işletenin sorumluluğunun hatır taşıması durumunda ‘kusur sorumluluğuna dönüşmesi’ (genel hükümlere yollama yapılmış olması bu anlama gelmektedir) doğru bir çözüm oluşturmamaktadır. Asıl olan, hatır taşıması halinde işletenin sorumluluğunun TBK m.51 fk.1 uyarınca yargıç tarafından takdire bağlı olarak (durumun gereği göz önüne alınarak) indirimine tabi tutulabilmesidir. Hatır taşımasına ilişkin bir diğer hatalı düzenleme ZTSGŞ’nda yer almaktadır. ZTSGŞ ile getirilen sigorta koruması ‘genel hükümlere tabi kılınan’ tazminat istemlerini içermemektedir (ZTSGŞ A.6 bent 1). Hemen yukarıda da belirttiğimiz gibi KTK m.87 hatır taşımasından kaynaklanan sorumluluğu genel hükümlere bırakmıştır. O halde genel hükümlere tabi bir sorumluluk olarak hatır taşımasının ZTS kapsamı dışında kalması gerekmektedir²¹⁷.”*

Ünan'a katılmakla birlikte kanaatimizce de, kanun ve genel şart hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi ile ortaya çıkan sonuç, pratikte kabul edilmemekte ve hatır taşımasından doğan sorumluluğun sigorta kapsamına alındığı düşünülmektedir. Ancak, mevcut hukuk kuralları bu duruma izin vermemektedir. Hatır taşımasından kaynaklanan sorumluluğun, genel

²¹⁷ Ünan, Şerh, s., 412.

hükümlere değil, Karayolları Trafik Kanunu (KTK) m.85'te belirtilen tehlike esasına dayanan kusursuz sorumluluğa tabi tutulması gerekmektedir.

Yargıtay da benzer yaklaşım sergileyerek bu yönde karar vermişti.

“Taraflar arasında düzenlenen sigorta poliçesine ekli genel şartlarda hatır taşıması kaynaklı zararlar, sigorta teminatı dışındaki haller arasında gösterilmemiştir. Zorunlu trafik sigortasının hatır taşımasının da dahil bulunduğu aracın işletilmesine bağlı tehlike sorumluluk hallerini sigorta teminatı kapsamına aldığı, tehlike sorumluluğunun bu aracın işletilmesine bağlı olarak taşımanın türüne bakılmaksızın üçüncü kişilere verilen zararları, somut olayda ise işletenin, sigortalı araçta bulunan kişiye olan sorumluluğunu sigorta kuvertürü altına aldığıın kabulü gerekir²¹⁸.”

Hatır taşımasının bulunduğu kazalarda Yargıtay, öncelikle tazminatın miktarının tespit edilmesi daha sonra hatır taşıması nedeniyle uygun bir indirim yapılarak hüküm kurulması gerektiğini benimsenmiştir. TBK m. 114/1-c.3, uyarınca, *“İş özellikle borçlu için bir yarar sağlamıyorsa, sorumluluk daha hafif olarak değerlendirilir.”* Hatır taşımasında, işletenin veya araç sürücüsünün herhangi bir çıkar sağlamaması göz önüne alınarak, tazminat talebinde indirim yapılabileceği belirtilmiştir. Birden fazla aracın karıştığı kazalarda ise bu tazminat indirimi yalnızca hatır taşıması ilişkisine taraf olan işleten için uygulanmalıdır²¹⁹.

3. Hatır Taşınması Sayılmayacak Haller

a. Taşınanın Ekonomik Yararının Bulunması

Sadece taşıma için ücret alınmamış olması taşımanın hatır taşıması olduğunu göstermez. Bir kimsenin taşınmasının hatır taşıması olup olmadığı uygulamada tartışılan bir konudur. Örneğin; evdeki hastaya götürülen bir doktor, hasta bakıcı, hemşire veya inşaatın yapılmasını sağlamak için inşaatı götürülen usta, boyacı hatır için mi taşınmaktadır? Söz konusu örnekte bulunan kişiler bir işi gördürmek amacıyla kendilerinden fayda sağlanması için taşınan kişiler

²¹⁸ Y 11. HD, T. 24.12.1996, E.1996/8642, K.1996/9101 E.T. 30.01.2024 (www.sinerjimevzuat.com)

²¹⁹ KARAHASAN, Mustafa Reşit, s., 975; KARACAN, ÇETİN, Hatice, Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı), 1. Baskı, Ankara 2016, s. 248.

olup, hatır için taşınmazlar²²⁰. Hatır taşımasının kimin arzu ve isteğine göre yapıldığına ve amacının ne olduğuna göre değişkenlik göstereceğinden her olayın kendi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Taşımanın hatır taşıması olduğunun somut delillerle ispatı gerekmektedir.

Nitekim, Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

“Taşımanın hatır için olup olmadığı tarafların yakınlığı varsa hatır için taşımanın kimin arzusu ve ne amaçla yapıldığı gibi olayın özel şartları göz önüne alınarak araştırma ve inceleme yapılması gerekmektedir²²¹.”

Yargıtay bir kararında mahkemece hatır taşımasının kanıtlanması gerektiği kanıtlanamaması halinde indirim yapılmasının usul ve yasaya aykırılık teşkil edeceği yönünde karar vermiştir.

“Davacı yol kenarında yürürken yoldan geçen tanımadığı motosiklet sürücüsüne el kaldırmış ve sürücü de davacıyı motosikletine yolcu olarak almıştır. Seyahat sırasında meydana gelen kaza sonucunda yolcu konumunda bulunan davacı yaralanmıştır. Hatır taşımaları bir kimseyi ücretsiz olarak ve bir karşılık almadan ve bir yararı bulunmadan taşıma halidir. Taşıma, işletenin veya sürücünün değil taşıyanın yararına olması gerekmektedir.²²²”

b. Aile Bireylerinin Taşınması

Aile bireylerinin taşınması esas itibariyle taşınan kişinin değil taşıyanın yararına olan bir durumdur. Aile bireyleri arasında birbirlerine karşı birtakım ödevler vardır²²³. Taşıyan ailesinden birisini taşıdığında ödevini yerine getirmektedir. Şöyle ki, kişiler birbiri için aile bireyleri olmaları sebebiyle bu taşıma taşıyanın yararına olacaktır.

²²⁰ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s. 447; GÜNAY, Erhan, s. 34; YILMAZ, s. 137.

²²¹ Y. 17. HD. T. 26.1.2017, E. 2014/14591, K. 2017/550 E.T. 30.01.2024 (www.kazancihukuk.com)

²²² Y 4. HD. T. 11.11.2002, E. 2002/7658, K. 2002/12716, Y. 17. HD. T. 11.11.2014, E.2013/9812, K. 2014/15631 E.T. 30.01.2024 (www.kazancihukuk.com)

²²³ ÇELİK, Trafik Kazalarında Tazminat, s., 448; DURAK, YASEMİN, Hatır İçin Taşıma, İUFM C. LXX, S.a., 339-362, s. 344.

Yargıtay’ın aile bireylerinin taşınmasının hatır taşınması sayılmayacağı yönündeki bir kararı şu şekildedir;

“...trafik kazasında araç sürücüsünün annesi hayatını kaybetmiş, kardeşi yaralanmıştır. Anne ve kardeşin taşınması aile bireyleri olmaları nedeniyle taşıyanın yararına bir durumdur. Bu sebeple, taşınanın hatır taşınması sayılması ile indirim yapılması usule ve hukuka aykırı bulunmuştur.”²²⁴

Yargıtay’ın nişanlının hatır taşınması sayılmayacağına dair bir kararı şu şekildedir;

“Ölen desteğin, dava dışı sürücünün nişanlısı olduğu anlaşılmaktadır. Yakın aile bireylerinden olduğu gibi nişanlının da ücretsiz taşınması ahlaki bir ödev niteliğinde olduğundan, belirlenen tazminat miktarından hatır taşınması indirimi yapılamaz.”²²⁵

C. MÜTERAFİK KUSUR (Ortak/Birlikte Kusur)

Müterafik kusur, normal şartlar altında makul, dürüst ve ortalama bireyin, zarara uğramamak adına kaçınacağı ve uzak durması gereken bir davranış modelini temsil eder²²⁶. Hiç kimse kendi kusurundan yararlanamayacağı yönündeki genel hukuk ilkesi ile belirli durumlarda tazminattan indirim yapılması gerektiği TBK m. 52’de düzenlenmiştir.

TBK. m. 52 uyarınca, “Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir. Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödemediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.”

Müterafik kusur, kasıtlı olabileceği gibi ihmal şeklinde de ortaya çıkabilir. Eğer zarar görenin ortak kusuru, illiyet bağıını kesecek kadar belirginse, zarar verenin sorumluluğu ortaya çıkmaz. Ancak, illiyet bağıını kesecek derecede olmayan ortak kusurlar, tazminattan indirim

²²⁴ Y. 17. HD. T. 17.05.2012, E. 2011/7422, K.2012/6339 E.T. 30.01.2024 (www.kazancihukuk.com)

²²⁵ Y. 17. HD. T. 29.03.2012, E.2011/4529, K.2012/3844.

²²⁶ GÜNAY, Erhan, s. 99.

sebebi olarak değerlendirilebilir²²⁷. Zarar görenin, zararın meydana gelmesine veya artmasına etkisi olduğu ifade edilse de, bu bağlamdaki "kusur" terimi teknik anlamda bir ahlaki ya da hukuki kusur ifadesi değildir. Burada bahsedilen "kusur," bir kişinin hukuki açıdan ayıplanan bir davranışta bulunması anlamına gelmez. Zarar görenin kusurunda ise zarar, doğrudan zarar görenin aleyhine ortaya çıkmıştır²²⁸.

YHGK bir kararında benzer şekilde hüküm kurmuştur.

“Bu madde daha çok zarar görenle ilgilidir. Hiç kimsenin kendi kusurundan yararlanamayacağı’ yönündeki genel hukuk ilkesinin etkisiyle, maddede sayılan belirli hal ve durumlarda tazminattan indirim yapılması mümkün bulunmaktadır²²⁹.”

Müterafik kusur indirimine tabi olabilmesi için; zarar görenin zararı doğuran eylemi kabul etmesi veya ihmali bulunması, zarar görenin kusuru ile zararın oluşmasında veya artmasında bir illiyet bağının bulunması ve zarar görenin, tazminat yükümlüsünün durumunu daha da kötüleştirmiş olması gerekmektedir.

Trafik kazası sebebiyle oluşan bedensel zararlarda, tazminata yönelik müterafik kusur indirimi uygulanması gereken durumlar şunlardır; alkollü, ehliyetsiz araç kullanma, alkollü ve ehliyetsiz sürücünün aracına bilerek binmek; emniyet kemeri, kask, dizlik, kolluk vs. koruyucu tertibat kullanmamak, güvenli olmayan yerde yolculuk, araçta istiap haddinin aşılması.

Yargıtay’ın alkollü sürücünün aracında yolculuk sebebiyle müterafik kusur indirimi yapılması hususundaki bir kararı şu şekildedir;

“Borçlar Yasası’nın 44. maddesi uyarınca zarara uğrayan, zarar doğuran eyleme razı olmuş veya kendisinin yol açtığı durum ve koşullar zararın meydana gelmesine etki yapmış ise yargıcın tazminatın tutarından uygun bir tutarda indirim yapması gerekir. Dava konusu olayda

²²⁷ EREN, Borçlar Hukuku, s.766.

²²⁸ EREN, İlliyet, s. 198; TİFTİK, s. 107.

²²⁹ YHGK T. 17.03.2012, E.2010/4-130, K.2010/161 K. E.T.31.01.2024 (www.yargitay.gov.tr)

*destek, alkollü olduğunu bildiği sürücünün aracına binmekle zarar doğuran eyleme katkıda bulunmuştur*²³⁰.”

Yargıtay’ın kask, koruyucu tertibat vs. kullanmaksızın seyahat etmesi sırasında meydana gelen zarar sebebiyle müterafik kusur indirimi yapılması gerektiğine dair bir kararı şu şekildedir;

*‘Davacının kazalı motosiklete koruyucu ekipman olan dizlik kullanmaksızın bindiği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Müterafik kusur indiriminde, her somut olayın özelliğine göre olayın meydana geliş tarzı ve zararın artmasında zarar görenin kusurlu davranışının sonuca etkisi değerlendirilerek uygun oranda bir indirim yapılması gerekmektedir*²³¹.”

İstiap haddinin aşılması ve güvenli olmayan yerde yolculuk sebebiyle müterafik kusur indirimi yapılması gerektiğine dair Yargıtay kararı şu şekildedir;

*“Davacı desteğinin traktörde sürücünün yan tarafında yolculuk ettiği ve araç ruhsatına göre araç istiap haddinin bir kişi olduğu dikkate alınmak suretiyle, alınan biçimde yolculuk eden davacı desteğinin bu davranışının uğradığı zararın doğumu ya da artmasına etkili olup olmadığı, olayda müterafik kusur olup olmadığı, TBK 52 uyarınca maddi tazminattan hakkaniyete uygun indirim gerekip gerekmediğinin hükümde irdelenip tartışılması gerekir*²³².”

Müterafik kusur indirim sebepleri yukarıda sayılan haller ile kısıtlanmamalıdır. Her somut olaya göre indirim sebepleri değerlendirilerek, zarar görenin ortak kusuru ile zararın meydana geldiği veyahut zararın arttığı tespit edilmelidir.

²³⁰ Y. 4. HD. T. 20.09.2010, E.2009/13199, K.2010/9126 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr), Benzer kararlar için Bkz, Y. 17. HD. T. 13.11.2019, E.2018/5461, K. 2019/10629 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr), Y. T. 18.03.2013, 11. HD. E.2012/6864, K.2013/5274 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr), Y. T. 15.06.2015, 17. HD. E.2014/2295, K.2015/8711 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr).

²³¹ Y. 4. HD. T. 26.10.2021, E.2021/4212, K.2021/7509 E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr), Benzer kararlar için Bkz. Y. 17. HD. T.04.12.2017, 2015/5792 E., K.2017/11224 E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr), Y. 17. HD. T. 04.01.2019, E.2018/5842, K.2019/72 E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr).

²³² Y. 17. HD. T. 14.01.2019, E.2016/4831, K.2019/12, E.T. 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜVENCE HESABINA BAŞVURU, GÜVENCE HESABI’NIN RÜCU ve ZAMANAŞIMI

I. GÜVENCE HESABI’NA BAŞVURU

A. BAŞVURU ŞARTLARI

Güvence Hesabı’nın sorumlu olduğu hallerin gerçekleşmesi durumunda; ZMSS’yi yaptırmamış olanlar, poliçe limitlerinin eksik olması, kazaya sebebiyet veren aracın bilinmemesi, sigortacının mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatının iptal edilmesi ya da iflası, çalınmış veya gasp edilmiş aracın sebep olduğu kazalar nedeniyle meydana gelen bedensel zararlardan dolayı Güvence Hesabı’na başvuru yapılabilir²³³. Zarar görenlerin uğradıkları zararın tazmininde Güvence Hesabı’nın sorumlu olması için belli şartların oluşması gerekmektedir. Güvence Hesabı’na ayrıca, SK. m. 14 ve Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9’da yer alan şartların da gerçekleşmesi halinde başvuru yapılabilir. SK m. 14/2 2. Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9/1’de Güvence Hesabı’na başvuru koşullarına yer verilmiştir. Güvence Hesabına başvuru koşulları çalışmamızın birinci bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

B. BAŞVURU USULÜ

Zararın tazmini sebebiyle, sigortanın tabi olduğu zamanaşımı süresi içinde yazılı olarak ya da Güvence hesabı internet sitesinde online olarak hesaba başvuru yapılmalıdır. Güvence hesabına başvuru yapılmaksızın doğrudan dava yoluna gidilmesi de mümkündür. Ancak, bu durumda zorunlu arabuluculuk kurumu ve kuruma başvuru yapılmadığı için dava şartı eksikliği karşımıza çıkmaktadır.

7445 Sayılı İcra İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30-31. Maddeleri ile 6102 sayılı TTK’nın 5. Maddesi değiştirilmiştir. Buna göre, “*Bu Kanunun 4’üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın*

²³³ TEPEDELEN, s. 183.

ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır...” denilmektedir.

Burada belirtmek gerekir ki, yargı yolu bakımından, sigorta hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda, Sigorta Tahkim Komisyonu’na başvurulması da mümkündür. Yargı yolu olarak tahkim tercih edilmiş ise arabuluculuk kurumuna başvurulması zorunlu değildir²³⁴. Arabuluculuk Kanunu m.18 A/18 uyarınca, “Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.”

Sk. m. 30/13 uyarınca, “Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşla gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren onbeş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir.

6704 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 5. Maddesi ile KTK m. 97’de zarar görenin yargıya başvurmadan önce ilgili sigorta kuruluşuna başvurma zorunluluğu getirilmiştir.

KTK m. 97 uyarınca, “Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.” Söz konusu madde ile zarar gören doğrudan yargı yoluna başvuramaz. Öncelikle sigorta kuruluşuna ve Güvence Hesabı’na başvuruda bulunmalıdır. Böylelikle başvuru şartı dava şartı haline gelmiştir.

²³⁴ DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklara Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırması”, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu, İstanbul 2020, s. 22-23; ERDEM, Ümit, Ticaret Mahkemeleri Kararlarında Dava Şartı Zorunlu Arabuluculuk, 1. Baskı, 2019 Ankara, s., 7.

Yapılan değişiklik ile, hak sahipleri sigorta kuruluşuna veya Güvence Hesabı'na karşı doğrudan dava açamayacaklardır. Trafik kazaları nedeniyle zarara uğrayan kişilere dava açmadan önce sigorta kuruluşuna veya Güvence Hesabı'na yazılı başvuruda bulunma zorunluluğu getirilmiştir.

KTk m. 99 uyarınca, “*Sigortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar.*” Başvuru sırasında ibraz edilmesi gereken belge ve bilgiler düzenlenmiştir.

Güvence Hesabı'na başvuru yapılırken kaza tespit tutanağı, savcılık soruşturması açılmış ise soruşturma evrakları, ifade tutanakları, olay mahkemeye intikal etmiş ise mahkeme evrakları, mahkeme kararı gibi belgeler kuruma iletilmelidir.

Ancak, motorlu araçların sebep olduğu trafik kazalarında kişilerde meydana gelen ölüm, maluliyet gibi zararlar için yukarıda sayılan belgelere ek olarak başka belgeler de iletilmelidir. Ölüm durumunda, ölüm raporu, ölenin mesleğini ve gelir durumunu gösteren belge, Sosyal Güvenlik Kurumlarından hak sahiplerine gelir bağlanmışsa bağlama kararı ve bu gelirin peşin değerini gösteren belge, aile nüfus kaydı ve veraset ilamı kuruma iletilmelidir. Sakatlık durumunda ise hastane raporu veya resmi onaylı kopyası ile maluliyet oranını gösteren hastane raporu veya resmi onaylı kopyası sunulmalıdır.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 15 uyarınca, “*Yönetim Komitesi Müsteşarlığın uygun görüşünü alarak başvurularda aranılacak belgeleri belirlemeye yetkilidir. İstenilecek belgeler, Hesabın internet sitesi kanalı ile kamuoyuna duyurulur. Hesap tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda tamamen veya kısmen reddedilen başvurular, ilgililere yazı ile bildirilir.*” Tazminat talep hakkı bulunanların Güvence Hesabı internet sitesinde yer alan belgelerle başvuruda bulunduklarında talepler deęerlendirilmektedir²³⁵.

Güvence Hesabına başvuru sırasında zarar türleri bakımında hangi belgelerin isteneceğini tek tek sıralayacak olursak;

²³⁵ NARTER, s. 356; şEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 80.

Ölüm halinde gereken belgeler:

- Kaza tespit tutanağı,
- Olayın mahkemeye intikal etmesi halinde mahkeme kararı,
- Ölüm raporu,
- Ölenin mesleği ile gelir durumunu ve desteklik ilişkisini gösterir belge,
- Hak sahiplerine SGK tarafından gelir bağlanmışsa bağlama kararları ve bağlanan gelirin peşin değerini gösteren belge,
- Nüfus kayıt örneği,
- Kaza ile ölüm arasındaki illiyet bağıını gösteren belge,

Sakatlık halinde gereken belgeler:

- Kaza tespit tutanağı,
- Hastane raporu aslı veya resmi onaylı örneği,
- Maluliyet var ise, maluliyet oranını gösterir hastane raporu aslı veya resmi onaylı örneği,
- Olayın mahkemeye intikali halinde mahkeme kararı,
- Kaza ile sakatlık arasındaki illiyet bağıını gösterir belgeler,

Sigorta şirketinin malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddi zararlar için belgeler:

- Sigorta poliçesi sureti,
- Eksper Raporu,
- Kaza tespit tutanağı resmi tasdikli sureti,
- Mahkeme kararı sureti,
- Zarar bedeli sigortalı tarafından ödenmiş ise ödeme ile belgeleri,
- Kaza ile illiyeti gösteren diğer belgeler.

Belgelerin eksik iletilmesi veya hiç iletilmemesi halinde, başvuru geçerli olmayacaktır. Bu durumda, Sigorta Tahkim Komisyonu'na yapılan başvuru ve mahkeme tarafından yapılan

yargılama da sigorta kuruluşuna ve Güvence Hesabı'na geçerli bir başvuru olmaması nedeniyle dava reddedilecektir²³⁶.

Uygulamada dava şartının tamamlanabilir olup, olmadığı hususunda ihtilaflar bulunmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 115 uyarınca, “*Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler. Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir.*” Dava şartı noksanlığının tamamlanması mümkün ise, tamamlamak için mahkeme tarafından davacıya kesin süre verilmektedir²³⁷. Bu süre içinde dava şartı eksikliği tamamlanmamış ise, dava, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddedilmektedir²³⁸.

BAM'ın tamamlanabilir dava şartına ilişkin bir kararı şu şekildedir;

“*Dava şartları, davanın esası hakkındaki yargılamanın devamı için gerekli olan şartlar olup, davanın açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için aranan kamu düzeni ile ilgili zorunlu koşullardır. HMK'nın 115/2 maddesi uyarınca mahkeme dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder. Mahkemece, dava açılmadan önce sigorta şirketine başvuru yapılmışsa da sağlık kurulu raporlarının sunulmadığı, bu anlamda genel şartlarda belirtilen tüm evrakların sigorta şirketine verilmemesi nedeniyle geçerli bir başvuru bulunmadığı kabul edilmiş ise de; davacı vekiline davalı ... şirketine eksik olduğu belirtilen bilgi ve belgeleri sunup başvurmak suretiyle bu eksikliği gidermesi için kesin süre verilmeli, sigorta şirketince 15 gün içinde cevap verilmemesi veya verilen cevabın talebi karşılamaması halinde bu yöndeki dava şartının yerine getirildiği kabul edilerek davanın esasına girip deliller toplanıp*

²³⁶ KARASU, s. 123; ÖZ, s. 143.; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 81.

²³⁷ ERDEM, Ümit, s., 7.

²³⁸ KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü 6. Baskı, C.I, 2001 İstanbul, s., 1026; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKEŞ, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 7. Baskı, 2019 İstanbul, s., 146; ALANGOYA, Yavuz/YILDIRIM, Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, Medeni Usul Hukuku 4. Baskı, 2018 Ankara, s., 253; ATICI, s., 41.

değerlendirilerek ortaya çıkacak sonuca göre bir karar verilmeli, kesin süre içinde başvuruya ilişkin dava şartının yerine getirilmemesi halinde ise bu kez dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmelidir. HMK'nın 115/2. maddesine aykırı şekilde tamamlanabilecek nitelikteki dava şartının tamamlanması için davacıya kesin süre verilmeksizin, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi isabetli olmamıştır²³⁹.”

Sigorta Tahkim Komisyonu'nun bir hakem kararı şu şekildedir;

“Kaza tarihinde yürürlükte bulunan KTK 99 maddesi ile aranan ön başvuru şartının sağlanmış olup olmadığına ilişkin yapılan incelemede,... Başvuran tarafça sigorta şirketine yapılan başvuru dilekçesi ekinde, kaza tutanağı, ölüm belgesi ve nüfus kaydı sunulduğu, kaza tutanağından kazaya karışan araçlar ve sürücüleri ile yaralandıkları hakkında ve kazanın oluşuna ilişkin bilgi temin edilebildiği halde, talebe dayanak xxx 'nun vefatına ilişkin bu evraklardan bilgi alınamadığı, Ölüm belgesinin kaza sonucu oluşan yaralanma ile illiyeti tesis eden veri içermediği, Nüfus kayıt tablosundan ise kişinin vefat tarihi hakkında bilgi alındığı ancak ölüm sebebi hakkında bilgi alınamadığı görülmektedir. Ölümün kaza ile illiyetini tesisi bakımından ölü muayene tutanağının sunulması gereği bulunmaktadır...Yine başvuran talep dilekçesi ekinde sunulan nüfus kayıt tablosu sadece ölenin eş ve çocuklarına ilişkin kaydı gösteren içeriğe haiz olduğundan, destek kaybı zararının hesaplanmasında dikkate alınacak destek payının belirlenmesinde ölenin anne baba eş ve çocuklarına ilişkin tam vukuatlı nüfus kayıt tablosunun dikkate alınması gerektiğinden, sunulu nüfus kaydında yer alan kayıtlar ile doğru bir zarar hesabı yapılması da olanaklı değildir... Bu nedenle, başvuran vekilinin sigorta şirketine yapmış olduğu başvuru dilekçesi ekinde yer alan belgelerin kapsamına göre ölüm ile kaza arası bağlantıyı gösteren ve zararın hesaplanmasına etkili kayıt noksanlığı mevcut olduğundan, aynı noksanlıklar komisyona başvuru dosyası içeriği evraklar durumu ile de devam ettiğinden, zarar tazmini talebine ilişkin ön şart mahiyetindeki başvurunun amacına uygun şekilde yapılmadığı değerlendirilmiştir²⁴⁰.”

²³⁹ İstanbul BAM 8. HD. T. 08.11.2018, E.2018/1600, K.2018/1252 E.T.02.02.2024 (www.legalbank.net)

²⁴⁰ Sigorta Tahkim Komisyonu, Hakem Karar Dergisi, S. 34, 2017 Ocak-Mart, s., 35, STK. T. 13.03.2017, K-2017/9139 E.T. 02.02.2024.

BAM bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“26.04.2016 tarih ve 29695 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6704 sayılı Kanun ile 2198 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 97’nci maddesinde yapılan değişiklikle; “Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yollarına gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması halinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.” hükmü getirilmiştir. Burada kanun koyucu, hak sahibinin gerekli belgeler ile sigorta şirketine başvurması durumunda sigortacı tarafından tazminatın ödenebileceği durumlarda gereksiz dava açılmasını önlemek istemiştir. Buna göre, hak sahibinin sigortacıya başvurusu, dava açılmadan önce yerine getirilmesi gereken bir dava şartı nitelięindedir²⁴¹.”

Görüldüğü üzere, zarar görenin dava ve tahkim yoluna başvurmadan önce Güvence Hesabı’na yazılı başvuruda bulunması gerekmektedir. Kanun koyucu tarafından başvuru şartının getirilmesindeki amaç, gereksiz dava açılmasını ve yargı mercilerinin gereksiz yere meşgul edilmesini önlemektir.

C. BAşVURABİLECEK KİşİLER

Motorlu bir aracın sebep olduğu trafik kazalardan zarar gören kişiler Güvence Hesabı’na başvuruda bulunabileceklerdir.

ZMMS bulunmayan aracın sebep olduğu trafik kazasında hayatını kaybeden kişilerin bakımla yükümlü olduğu yakınları eş,  ocuk, anne ve babası, evlatlığı Güvence Hesabı’na başvuruda bulunabilirler²⁴². ZMMS bulunmayan aracın sebep olduğu trafik kazalarında malul kalan kişiler ile araçta yolcu konumunda bulunan ve hatır için taşınan kişiler de Güvence Hesabı’na başvuruda bulunabilirler²⁴³.

²⁴¹ İstanbul BAM 8. HD. T. 22.08.2022, E.2018/385, K.2018/186 E.T 30.01.2024 (www.lexpera.com.tr)

²⁴² GÜNAY, Barış, Sigorta Hukuku, 4. Baskı, Ankara, s. 47;  Z, s. 145.

²⁴³ GÜNAY, Barış, s. 47;  Z, s. 146.

Ayrıca, sigorta şirketinin mali bünye zaafiyeti sebebiyle bütün branşlarda ruhsatının iptal edilmesi veya iflası halinde hem maddi hem de bedensel zarara uğrayan üçüncü kişiler Güvence Hesabı'na başvuru yapabileceklerdir. Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler nedeniyle de Güvence Hesabı'na başvuru yapılabilmektedir.

D. BAŞVURUNUN SONUÇLARI

Güvence Hesabı'na ibraz edilmesi gerekli belgelerle başvuru yapılması halinde kurum tarafından inceleme yapılmakta ve tazminat miktarı belirlendikten sonra hak sahiplerine ödeme yapılmaktadır. Hak sahipleri tarafından kuruma iletilen belgeler eksik ise, kurum tarafından SK m. 30/13, KTK m. 97 ve 99 hükümleri çerçevesinde 15 gün içinde hak sahiplerine eksik belgelerin tamamlanması için yazı yazılır. Belgeler tamamlandıktan sonra yeniden inceleme yapılır ve tazminat miktarı belirlendikten sonra hak sahiplerine ödeme yapılır. Hak sahipleri Güvence Hesabı Tarafından ödenen miktarın yetersiz olduğunu düşünürler ise dava ve tahkim yoluna başvurabilirler²⁴⁴.

Sigorta şirketinin, mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu maddi ve bedensel zararlarla ilgili olarak yapılacak ödemelerde, mahkeme kararı ile kesinleşmiş tazminat dosyalarına ilişkin tutarlar hak sahiplerine hemen ödenir. Bu dosyalar dışındaki talepler bakımından hesaba iletilen belgeler hasar bölümü tarafından incelenmekte ve eksik belgeler var ise, hak sahiplerine ek belge yazısı yazılmaktadır. Eksik belgeler tamamlandıktan sonra dosya tekrar incelenip hesap tarafından tazminat hesabı yaptırılır ve tazminat ödemesi hak sahiplerine ödenir²⁴⁵.

KTK m. 99/1 uyarınca, “*Sigortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar.*” G.Ş. m. B.2.1 uyarınca, sigortacı gerekli belgeleri eksiksiz olarak, ilettiği tarihten itibaren sekiz gün içinde talep edilen tazminat poliçedeki teminat limitleri dahilinde ödenir.

²⁴⁴ NARTER, s. 575; TEPEDELEN, s. 187.

²⁴⁵ NARTER, s. 575; TEPEDELEN, s. 187.

TTK m. 1427/1 uyarınca, “Sigorta tazminatı veya bedeli, rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her hâlde 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan kırkbeş gün sonra muaccel olur.”

Madde hükmünde ifade edilen ilgili zaman dilimlerinin başlayabilmesi için, anılan ihbarın gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Bu ihbarın yapılması, kanunun 1446. maddesinde atıfta bulunulan usule uygun olarak gerçekleşmelidir²⁴⁶. Dolayısıyla, sigorta yaptıran kişi riskin gerçekleştiğini öğrendiği anda, derhal sigortacıya bu durumu iletmekle yükümlüdür. Bu tarih itibariyle borç muaccel hale gelir ve doğrudan dava açma hakkı ortaya çıkar²⁴⁷.

KTk ve G.Ş. TTK m. 1427’den farklı süreler ön görmüş olup, kanun koyucu KTK 99. Maddesi ve G.Ş. B.2.1 maddesi ile zarar gören lehine süreyi kısaltmıştır. Bu durum, kanaatimizce hukuk devletinin bir gereği olarak ”hukuk zayıf olan tarafı korur” ilkesi ile bağdaşmaktadır.

Anayasa Mahkemesi’nin konuya ilişkin bir kararı şu şekildedir;

"Söz konusu fıkra, tazminat talep etme hakkına sahip olan kişinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında belirlenen belgeler ile sigorta şirketine başvurması halinde sigorta şirketini sekiz iş günü içinde ödeme yapmakla yükümlü kılmak suretiyle hak sahibinin tazminat alacağına bir an önce kavuşmasını amaçlamaktadır. Gerek bedensel zararın ve destekten yoksun kalma zararının gerekse eşya zararının belirlenebilmesi dolayısıyla tazminatın hesaplanabilmesi tazminat talebinde bulunan kişi tarafından ileri sürülen iddia, oldu ve belgelerin değerlendirilmesine bağlıdır. Sigorta şirket tarafından yapılacak olan tazminat ödemesinin hak sahibi tarafından zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ile

²⁴⁶ SEVEN, Vural, Türk Ticaret Kanunu’nun 1427. Maddesi 3. Fıkrası Kapsamında Sigortacıdan Talep Edilen Avans Ödemesinin Hukuki Niteliği, İzmir Barosu Dergisi, Ağustos 2022, S. 2, S.a 409-429, s. 412; ŞEKER & ÖĞÜZ, Sigorta Hukuku, s. 154.

²⁴⁷ ACAR, Serdar, Sorumluluk Sigortacısının Doğrudan Davada Dayanabileceği Savunmalar, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2012, S.a 733-748, s. 739. (www.dergipark.com)

belirlenecek belgelerin sigorta şirketine iletmesi koşuluna bağlanmış olmasının işin doğasının gereği olduğu anlaşılmaktadır²⁴⁸."

Belirtmek gerekir ki, Güvence Hesabı'na yapılan her başvuru ödeme ile sonuçlanmamaktadır. Güvence Hesabı'na başvuran kişiler evrakları eksiksiz ibraz etmiş olsalar dahi, kurum tarafından, zararın ve şartların Güvence Hesabı'nın sorumluluğunda olup olmadığı incelenmektedir. Yapılan inceleme sonucunda Güvence Hesabı hak sahiplerine ödeme yapmayabilmekte ve başvuru reddedilebilmektedir.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur.

"Diğer taraftan; Güvence Hesabına başvurulabilecek halleri düzenleyen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 14/2-b maddesi ve Güvence Hesabı Yönetmeliği'nin 9/1-b maddesi gereği, Güvence Hesabının sorumluluğu için, zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırmaya zorunluluğu bulunduğu halde, bu sigortası yapılmamış olan bir aracın, 3. kişinin zararına sebep olması gerekmektedir. Zorunlu olan trafik sigortasının yaptırılması bakımından da her şeyden önce, sigortası yapılacak aracın kanun kapsamında kalan tescilli bir araç olması gereklidir²⁴⁹."

Yine Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

"Davalı Güvence Hesabı'nın yargılamanın tüm aşamalarında, kazayı yapan motosikletin hurdaya ayrılmış motosiklet olduğu, bu tür araç için ZMSS poliçesi düzenlenmesi mümkün olmadığından, kendilerinin sorumluluğuna gidilemeyeceğini savunduğu da dikkate alındığında, kazayı yapan motosikletin ve hukuki statüsünün tespiti önem arz etmektedir²⁵⁰."

²⁴⁸ Anayasa Mahkemesi, T. 17.07.2020, E.2019/40, K.2020/40 E.T. 02.04.2024 (www.lexpera.com.tr)

²⁴⁹ Y. 17. HD. T. 03.06.2020, E.2019/887, K.2020/3157 E.T. 02.02.2024. (www.lexpera.com.tr)

²⁵⁰ Y. 17. HD. T. 06.02.2017, E.2016/12321., K.2017/1008 E.T. 02.02.2024. (www.lexpera.com.tr)

II. GÜVENCE HESABI'NIN RÜCU HAKKI

A. GENEL OLARAK

Rücu kelime olarak, geri alma, cayma, geri dönme anlamlarına gelmektedir²⁵¹. Hukuki anlamda rücu, kendisine ya da başkasına ait borcu yerine getirerek, yapılan ödemenin tamamının veya bir kısmının bir başka kişiden talep edilmesidir²⁵².

Kullanım alanları itibariyle rücu ile halefiyet ilişkisini kısaca anlatmak gerekmektedir. Halefiyet, kelime anlamı olarak, bir kimsenin yerine geçmek anlamına gelmektedir. Hukuki anlamda halefiyet ise, bir başkasının hakkına veya malvarlığına sahip olarak o kişinin yerine geçmektir²⁵³.

TBK m. 127 uyarınca, *“Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, aşağıdaki hâllerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olur: 1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir ayni hakkı bulunduğu takdirde. 2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde.”* Rücu hakkı alacaklılar ve borçlular arasındaki ilişki ne olursa olsun yukarıdaki madde hükmünde yer alan şartların gerçekleşmesi halinde, borcu ifa eden kişi alacaklının haklarına halef olabilir.

TBK m. 61 uyarınca, *“Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.”*

²⁵¹ www.tdk.gov.tr, E.T. 02.02.2024

²⁵² NOMER, Haluk, Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortalar arasındaki Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü, İHFM, C.LV, S. 3, 1997, s. 248, E.T. 03.02.2024.(www.dergipark.org.tr)

²⁵³ NOMER, Haluk, s. 243, E.T. 03.02.2024.(www.dergipark.org.tr); YAĞCIOĞLU, Ali Haydar Dr., Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla Kimsenin Sorumluluğu, Ankara 2014, s. 7; ALTAY, Sabah, Müteselsil Borçlunun Rücu Hakkının Doğumundan Önce Borçtan Kurtulma Talebi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi C. 17, sa. 393-411, s. 396.

TBK m. 62 uyarınca, *”Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur. Tazminatın kendi payına düşeninden fazlasını ödeyen kişi, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur.”* Yukarıda yer alan maddeler gereği, rücu hakkının bulunması, halefiyetin olduğu anlamına gelmez. Nitekim öğretide yer alan görüşe göre, rücu hakkı, halefiyet ile kuvvetlendirilmemiştir²⁵⁴.

Zarar sigortaları ile ilgili TTK m. 1472 ve pasif sigortalar ile ilgili KTK m. 95/2 ZMSS yönünden düzenlemeler mevcuttur²⁵⁵.

TTK m. 1472 uyarınca, *“Sigortacı, sigorta tazminatını ödediğinde, hukuken sigortalının yerine geçer. Sigortalının, gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel kadar, sigortacıya intikal eder. Sorumlulara karşı bir dava veya takip başlatılmışsa, sigortacı, mahkemenin veya diğer tarafın onayı gerekmeksizin, halefiyet kuralı uyarınca, sigortalısına yaptığı ödemeyi ispat ederek, dava veya takibi kaldığı yerden devam ettirebilir. (2) Sigortalı, birinci fıkraya göre sigortacıya geçen haklarını ihlal edici şekilde davranırsa, sigortacıya karşı sorumlu olur. Sigortacı zararı kısmen tazmin etmişse, sigortalı kalan kısımdan dolayı sorumlulara karşı sahip olduğu başvurma hakkını korur.”*

KTK m. 95/2 uyarınca, *“Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigorta ettirene başvurabilir.”*

TTK m. 1472 uyarınca, zararı tazmin eden sigortacı sorumluluğun doğmasına sebep olan üçüncü kişiye rücu edebilir. KTK m. 95/2 ise, sigortacının kendi sigortalısına rücu hakkını düzenlemektedir²⁵⁶. Çalışmamız itibarıyla TTK m. 1472 , TTK m. 1427, KTK m. 95 ayrıntılı

²⁵⁴ BAYSAL, Başak, Zarar Görenin Kusuru, İstanbul, 2012, s. 146; BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Süleyman, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Bursa 2010, s. 137; NOMER, Haluk, s. 249, E.T. 03.02.2024.(www.dergipark.org.tr); OMAĞ, Merih Kemal, Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti. İstanbul 2001, s. 2.

²⁵⁵ KAYIHAN, Şaban, Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti, Cevdet Yavuz’a Armağan, s. 1598.

²⁵⁶ KAYIHAN, Halefiyet, s. 1598.

olarak incelenmemiştir. Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16 çerçevesinde rücu hakkı incelenecektir.

KTK gereği zararı tazmin eden sigortacı sorumluluk sigortalarında sigorta kuruluşu, belli şartların oluşması halinde ödenen tazminat tutarını sigortalısına rücu edebilir. ZMSS kapsamında sigorta kuruluşunun ödediği tazminat tutarını, sigortalısından geri talep edebileceği durumlar G.Ş.'da belirlenmiştir²⁵⁷.

SK m. 14/7 uyarınca, *“Hesabın kuruluşuna, işleyişine, tanıtımına, idari masraflarına, fon varlıklarının nemalandırılmasına, Hesaptan yapılacak ödemelere gerek ilgililere gerekse Türkiye Motorlu Taşıt Bürosuna yapılacak rücular, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, Sigortacılık Eğitim Merkezi ve Komisyona yapılacak katkı payları ile, Hesap kapsamındaki zorunlu sigortaların denetimi ve takibinden kaynaklanan giderler ile diğer harcamalara ilişkin esaslar yönetmelikle düzenlenir.”*

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16 uyarınca, *“Hesaptan yapılan ödemeler nedeniyle; Zorunlu sigorta yaptırmayan veya geçerli teminat tutarları üzerinden zorunlu sigortaları yaptırmayan kişilere, Sorumlunun sonradan belli olması halinde bu kişilere veya yükümlü sigorta şirketine, Zarardan sorumlu kişilere veya yükümlü sigorta şirketine, 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendine göre yapılan ödemeler çerçevesinde yükümlü sigorta şirketine, 9 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre yapılan ödemeler nedeniyle Büroya, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde rücu edilir.”*

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 17/2 uyarınca, *“Hesap, ödediği tazminat miktarınca hukuken zarar gören kişi yerine geçer.”*

Yukarıdaki düzenlemeler gereği, Güvence Hesabı hak sahiplerine ödeme yaptıktan sonra hak sahiplerinin haklarına halef olmaktadır. Halefiyet gereği, Güvence Hesabı tazminat yönünden alacaklı konumunda bulunmaktadır. Söz konusu alacak hakkı sorumlulara karşı, dava/icra takibi açma hakkını vermektedir²⁵⁸. Öğretideki bir görüşe göre Güvence Hesabı'nın rücu hakkı kanundan doğan bir hak olup, halefiyet söz konusu değildir. Nitekim, kanunda

²⁵⁷ ATEŞ, Güvence Hesabı, s., 360; CİCİM ULUĞ, s., 115; KAYIHAN, Halefiyet, s. 1608; ULAŞ, “Sigortacılıkta Güvence Hesabı”, s., 90; ULAŞ, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2012, s. 1139.

²⁵⁸ CİCİM ULUĞ, s., 115.

açıkça bulunmadığı hallerde halefiyetin varlığından söz edilemez²⁵⁹. Öğretideki hakim görüşe göre, Güvence Hesabı'nın halefiyet ilişkisi bulunmakta ve sorumlulara karşı rücu ettiği yönündedir²⁶⁰. Kanaatimizce Güvence Hesabı'nın halefiyet hakkı kanundan doğmaktadır.

B. GÜVENCE HESABI'NIN RÜCU HAKKININ DURUMLARI

1. Motorlu Aracına ZMSS Yaptırmayan Kişilere Rücu Hakkı

ZMSS yaptırmak zorunda olan kişilerin sigorta yaptırmaması durumunda oluşan bedensel zararların tazmini için Güvence hesabı sorumlu olsa da, Güvence Hesabı zararı tazmin ettikten sonra ödediği miktarı sorumlulardan geri alabilmektedir.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-a uyarınca, “*Hesaptan yapılan ödemeler nedeniyle zorunlu sigorta yaptırmayan kişilere mevzuat gereği rücu edilir.*” Böylece, Güvence Hesabı'nın meydana gelen zarar nedeniyle ödeme yapması ile ZMSS sigortayı yaptırmayan kişilerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Nitekim, Yargıtay'ın rizikonun meydana geldiği tarihte sigorta yaptırmamış olan kişilerin sebep olduğu bedensel zararlar için Güvence Hesabı tarafından yapılan ödemelerin sorumlulara rücu edileceğine dair kararları mevcuttur.

Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

“Somut uyuşmazlıkta; davacı Güvence Hesabı Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası bulunmayan davalıların işleteni olduğu aracın neden olduğu kazada yaralanan dava dışı kişiye, sigorta teminatı dahilinde ödediği tazminatı zarardan sorumlu olan davalıdan rücu talep edilmesi uygun görülmüştür²⁶¹. ”

²⁵⁹ NOMER, Esra Yıldız, s., 89.

²⁶⁰ TEPEDELEN, s., 217.

²⁶¹ Y. 17. HD. T. 05.06.2014, E.2014/8852, K.2014/9180, E.T. 07.02.2024 (www.lexpera.com.tr); Diğer kararlar için Bkz. Y. 17. HD, T. 19.04.2011, E.2010/6849, K.2011/3710, E.T. 07.02.2024 (www.sinerjimevcuat.com.tr), Y. 17. HD, T. 25.03.2013, E.2013/776, K.2013/4122, E.T. 07.02.2024 (www.sinerjimevcuat.com.tr), Y. 17.HD, T. 19.02.2020, E.2018/5544, K.2020/1737, E.T. 07.02.2024 (www.sinerjimevcuat.com.tr).

Uygulamada, riziko tarihinde sigortanın olup olmadığı hususu ihtilaf konusu olmaktadır. Yargıtay kararları, geçerli poliçenin olup olmadığı hususunun mahkeme tarafından araştırılması ve buna göre hüküm kurulması gerektiği yönündedir.

Nitekim, Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

“...Ayrıca aynı maddenin 3'üncü fıkrası ile de; “Zarara sebep olan aracın bilinmemesi veya geçerli bir zorunlu mali sorumluluk sigortasının bulunmaması veya sigortacının iflas etmesi veya çalınan aracın işleteninin sorumlu tutulamaması hallerinde, birinci fıkra da belirtilen giderler, 108'inci maddede öngörülen Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı tarafından ödenir.” hükmü yer almaktadır. Ancak Trafik Garanti Sigortası (Güvence) Hesabı'nın sorumluluğu kaza anında geçerli zorunlu mali sorumluluk sigorta poliçe limitleri ile sınırlıdır. Bu nedenle; ... trafik kazasında zarar gören kişinin hak sahiplerine yaptığı ödeme ölçüsünde sorumluluktan kurtulacaktır. Mahkemece bozma sonrası yapılan araştırmanın eksik olduğu, kaza tarihi itibarıyla kazaya karışan aracın zorunlu mali mesuliyet sigortası araştırılıp, varlığı halinde güvence hesabının da sorumlu tutulamayacağı da gözetilerek elde edilecek sonuca göre bir karar verilmelidir²⁶².”

2. Teminat Limit Tutarı Üzerinden ZMSS Yaptırmayan Kişilere Rücu Hakkı

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-a uyarınca, geçerli teminat tutarları üzerinden zorunlu sigortaları yaptırmayan kişilere *mevzuat hükümleri çerçevesinde rücu edilir.*”

Kazanın meydana geldiği tarihte geçerli teminat miktarları üzerinden sigorta yaptırılmaması ve geçerli teminat miktarı ile poliçede yer alan limit arasında fark olması durumunda Güvence Hesabı meydana gelen zarardan sorumlu olmakta ve ödediği zarar miktarını sorumlulara rücu edebilmektedir²⁶³.

²⁶² Y. 17. HD. T. 08.05.2017, E.2017/1850, K.2017/3886, E.T.07.02.2024 (www.lexpera.com.tr)

²⁶³ ÖZ, s., 158.

3. Sorumlunun Sonradan Belli Olması Halinde Rücu Hakkı

Zarar sorumlusunun tespit edilememesi halinde meydana gelen bedensel zararlardan Güvence Hesabı sorumlu olmaktadır. Güvence Hesabı tarafından zarar gören hak sahiplerine tazminat ödemesi yapıldıktan sonra zarar sorumlusuna rücu edebilmektedir.

Çalınan veya gasp edilen aracın karıştığı bir kazada, aracı kullanan ve olaydan sorumlu tutulan kişiler, aracın çalınması veya gasp edilmesinde hiçbir kusurları olmadığını, gerekli tüm dikkat ve özeni gösterdiklerini kanıtladıkları takdirde sorumluluktan muaf tutulurlar.

Nitekim YHGK bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur.

“ ...Anılan maddenin düzenlenmesinden açıkça anlaşılacağı üzere, işletenin bu sorumluluktan kurtulabilmesi için sadece aracın çalınması eyleminin gerçekleşmesi ve kanıtlanması yeterli değildir; bunun yanında kendisinin ve eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin aracın çalınmasında ve gasp edilmesinde kusurlu olmadığını ve ayrıca aracın izinsiz kullanılmasını önlemek için gözetim bakımından gerekli bütün dikkat ve özenin gösterildiğinin de kanıtlanması gereklidir. Diğer bir ifade ile işleten, her an tehlikeli sonuçlar yaratabilecek bir aracın sorumsuz ellere geçmesinin, çalınmasının önlenmesi bakımından olağan, makul, uygulanabilir türden gerekli tüm önlemlerin yerine getirildiğini, aracın gözetimi yönünden gerekli tedbirleri aldığı halde, çalınmanın önüne geçilemediğini de kanıtlama yükümü altındadır. Nitekim, Genel Şartların anılan maddesinde çalınan araçların neden oldukları ve KTK'ya göre işletenin sorumlu olmadığı zararların teminatın dışı olduğu öngörülmüş; sadece çalınma olgusuna dayalı bir düzenleme getirilmemiştir. Yukarıda açıklanan kanıtlama yükümlülüğünün denetlenmesi açısından, aracın kapı ve camlarının kapatılmış olması, aracın kontak anahtarının başkaları tarafından ele geçirilmesini önleyecek gerekli tedbirlerin alınması, kontak anahtarının araç üzerinde veya kolayca elde edilebilecek bir yerde bırakılmaması, aracın park edildiği yerin nitelikleri, aracın park edilmesi sırasında alınan veya alınabilecek tedbirlerin neler olduğu, sürücü ve yardımcılarının seçiminde, talimat verme ve denetlemede gösterilen özen gibi hususlar etkili olacaktır²⁶⁴. ”

²⁶⁴ Y. HGK, T. 22.06.2011, E.2011/17-398, K.2011/434, E.T. 07.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-c uyarınca, “Zarardan sorumlu kişilere veya yükümlü sigorta şirketine, mevzuat hükümleri çerçevesinde rücu edilir.” Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-b uyarınca, “Sorumlunun sonradan belli olması halinde bu kişilere veya yükümlü sigorta şirketine, mevzuat hükümleri çerçevesinde rücu edilir.”

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“ Sigortacılık Kanunu ’nun 14/b maddesinde rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarının dahilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için zorunlu sigortalara ilişkin koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların geçerli teminat limitleri içinde Güvence Hesabı oluşturacağı Kanunun geçici 2. Maddesi gereği Güvence Hesabı Yönetmeliği ’nin 16/c maddesine zararlardan sorumlu olan kişilere veya yükümlü sigorta şirketine hesaptan yapılan ödemeler sebebiyle rücu hakkı kullanılacaktır²⁶⁵. ”

Ayrıca, Güvence Hesabı zarar görenlere hak sahiplerine yaptığı tazminat ödemelerini aracı çalan veya gasp eden sorumlu kişilerin tespiti halinde rücu edebilmektedir²⁶⁶.

Yargıtay aracı çalan ve gasp eden sorumlulara rücu edilmesi hususunda şu şekilde hüküm kurmuştur;

“....Çalınan veya Gasbedilen Araçlarda Sorumluluğu düzenleyen KTK 107.maddesi "Bir motorlu aracı çalan veya gasp eden kimse işleten gibi sorumlu tutulur. Aracın çalınmış veya gasbedilmiş olduğunu bilen veya gereken özen gösterildiği takdirde öğrenebilecek durumda olan aracın sürücüsü de onunla birlikte müteselsilen sorumludur. İşleten, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerden birinin, aracın çalınmasında veya gasbedilmesinde kusurlu olmadığını ispat ederse, sorumlu tutulamaz. İşleten, sorumlu olduğu durumlarda diğer sorumlulara rücu edebilir." şeklindedir. Genel Şartlarının A.6-h maddesinde; çalınan veya gasp edilen araçların sebep oldukları ve Karayolları Trafik Kanununa göre sigortalının sorumlu olmadığı zararların, aracın çalındığını veya gasp edildiğini bilerek binen kişilerin zarara uğramaları nedeniyle ileri sürülecek talepler ile çalan ve gasp eden kişilerin taleplerinin teminat dışında kaldığı düzenlenmiştir. Desteğin sürücüsü olduğu aracın trafik kaydının incelenmesinde; 07.05.2011 tarihinden itibaren aracın kayıp olduğu tespit edilmiştir. Bu

²⁶⁵ Y. 17. HD. T. 05.06.2014, E.2014/8852 E., K.2018/9180, E.T. 07.02.2024 (www.lexpera.com.tr).

²⁶⁶ TEPEDELEN, s., 222.

durumda, mahkemece, yukarıda Açıklanan maddi ve hukuksal olgulara göre; davaya konu motosikletin desteğin elinde ne sebeple bulunduğu, desteğin hırsızlık/gasp suçunun faili olup olmadığının, desteğin kazaya neden olan/sürücüsü olduğu motosikletin hırsızlandığını/gasp edildiğini bilip bilmediğinin veya bilebilecek durumda olup olmadığının araştırılarak sonucuna göre yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler çerçevesinde bir karar verilmek üzere hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir²⁶⁷. ”

4. Sigorta Şirketinin Mali Bünye Zaafiyeti Nedeniyle Sürekli Olarak Bütün Branşlarda Ruhsatının İptali veya İflası Halinde Rücu Hakkı

Sigorta şirketinin mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatının iptal edilmesi veya iflas etmesi halinde meydana gelen bedensel ve maddi zararları Güvence Hesabı tazmin etmektedir.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-ç ve m. 9/1-ç’ye göre, sigorta şirketinin mali bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatının iptali halinde Güvence Hesabı tarafından zarar gören hak sahiplerine yapılan ödemeler, ruhsatı iptal edilen veya iflas eden sigorta şirketinden rücu edilebilmektedir.

Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“Dava, Güvence Hesabı tarafından ödenen tazminatın rücuen tahsili istemine ilişkindir. Kaza tarihinde yürürlükte olan Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliği'nin 16. maddesi uyarınca rücu koşulları ve kimlere rücu edilebileceği düzenlenmiş olup, kaza tarihinde geçerli sigorta poliçesi yaptırılmamış aracın neden olduğu zarar kapsamında ödenen tazminatın araç işleteninden, sigorta poliçesi olmasına rağmen sigorta şirketinin faaliyetinin durdurulması ya da iflası hallerinde ödenen tazminatın sigorta şirketinden rücuen tahsil edilebileceği belirtilmiştir... Bu durumda Güvence Hesabı tarafından ödenen tazminatın rücu koşulları ve rücuen ödeme isteminin kime yöneltilebileceğinin öncelikle çözümlenmesi gerekir²⁶⁸. ”

²⁶⁷ Y. 17. HD. T.14.02.2019, E.2016/6298, K.2019/2467, E.T. 07.02.2024 (www.lexpera.com.tr).

²⁶⁸ Y. 17. HD, T. 27.06.2013, E.2013/10432, K.2013/10167, E.T.07.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

BAM'ın konu hakkındaki bir kararı şu şekildedir;

“Dava konusu olayda davalıya ait aracın usulüne uygun sigorta poliçesi mevcuttur. Ancak sigorta şirketi iflas ettiğinden Güvence Hesabı Yönetmeliğinin 9. maddesine göre sorumluluğu bulunduğundan ödeme yapılmıştır. Güvence Hesabı'nın rücu hakkı ise Güvence Hesabı Yönetmeliğinin 16. Maddesinde düzenlenmiş olup, 16/1-ç fıkrasına göre Güvence Hesabı Yönetmeliğinin 9/1. Maddesi gereğince iflas eden sigorta şirketleri yerine yapılan ödemeler için, yükümlü sigorta şirketine rücu edilebileceği düzenlenmiştir. Bu durumda araç malikine husumet yöneltilemez²⁶⁹.”

5. Yeşil Kart Sigortası Kapsamında Hesap Tarafından Yapılacak Ödemeler Nedeniyle Büroya Rücu Hakkı

Yeşil Kart Sigortası kapsamında meydana gelen zararlar Güvence Hesabı tarafından karşılanmaktadır.

Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 16/1-d atfı ile Güvence Hesabı Yönetmeliği m. 9/2 uyarınca, Yeşil Kart Sigortası kapsamında oluşturulan dosyaların Büro tarafından tamamlanması durumunda, Güvence Hesabı tarafından yapılan ödemeler sorumlu olan büroya rücu edilebilecektir²⁷⁰.

6. Kazaya Sebep Olan Diğer Motorlu Araçların İşleteni ile Sürücü ve İşletenin Eylemlerinden Sorumlu Olduğu Yardımcı Kişilere Karşı Rücu Hakkı

Birden fazla aracın karıştığı bir kazada kazaya sebebiyet veren araç sürücüleri de kusurlu bulunuyorsa, araçların işleteni de zarar ve ziyandan müşterek ve müteselsilen sorumlu olacaktır. Bu durumda, Güvence Hesabı tarafından müşterek ve müteselsil sorumluluk ilkesine uygun olarak hak sahiplerine ödenen zararın tamamı, zarar görenlere karşı tazmin edilmiş kabul edilir.

²⁶⁹ Adana BAM 3. HD.T. 13.03.2019, E.2018/1751, K.2019/401, E.T. 07.02.2024 (www.lexpera.com.tr)

²⁷⁰ ULAŞ, Uygulamalı Zarar Sigortaları, s.,1141; ÖZ, s.,162.

Dolayısıyla, hesap, ödediği bu zararı diğer taşıt işletenine rücu ederek geri talep etme yetkisine sahiptir²⁷¹.

Kazaya sebebiyet veren kişiler, sürücü ve taşıt işleteninin fiillerinden sorumlu olan kişiler de zarar ve ziyandan müşterek ve müteselsilen sorumlu olacaktır. Bu durumda Güvence Hesabı hesap hak sahiplerine zarar dolayısıyla ödediği miktarı sürücü ve taşıt işleteninin fiillerinden sorumlu olan kişilere rücu hakkı bulunmaktadır²⁷².

7. İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortacısına Karşı Rücu Hakkı

Kaza sonucu oluşan zarar miktarının yüksek olması durumunda, zorunlu sigorta limitlerinin aşılmasıyla ortaya çıkan ek maliyetleri karşılamak adına hesap, belirlenen İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası'nın sigortacısına başvurarak rücu hakkını kullanabilir. Öte yandan, zorunlu sigorta bulunmamasına rağmen İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası poliçesinin geçerli olduğu durumlarda hesap, ödediği zararı, İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası poliçesinin belirlediği teminat limitleri dahilinde faizi ve yargılama giderleri ile birlikte talep etme yetkisine sahiptir²⁷³.

8. İşletenin Bağlı Bulunduğu Teşebbüs Sahibine Karşı Rücu Hakkı

Ticari araçların işletenleri, taşıtlarını kiralayan teşebbüs sahipleri gibi sorumluluk taşımaktadır. Eğer böyle bir kaza meydana gelirse, işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahipleri de aracın işletilmesinden kaynaklanan zarar ve ziyandan sorumlu tutulabilirler. Bu durumda, hesap tarafından karşılanan zararlar için işletenin bağlı olduğu teşebbüs sahibine karşı rücu hakkı kullanılabilir²⁷⁴.

²⁷¹ TEPEDELEN, s., 192.

²⁷² TEPEDELEN, s., 193.

²⁷³ TEPEDELEN, s., 225.

²⁷⁴ TEPEDELEN, s., 226.

9. Motorlu Araçlarla İlgili Mesleki Faaliyette Bulunan Teşebbüs Sahipleri ve Onların Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortacısına Karşı Rücu Hakkı

Garaj, otopark gibi yerlerde motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyetlerde bulunan işletmelerin, bu faaliyetleri kapsayan ayrı bir sorumluluk sigortası yaptırmaları gerekmektedir. Eğer bu sigorta yapılmamışsa ve bu durum zarara neden olmuşsa, işletmeyi yöneten teşebbüs sahipleri ile varsa ZMSS poliçesini düzenleyen sigortacılara, hesap tarafından ödenen zararlar için rücu hakkı kullanılabilir²⁷⁵.

III. ZAMANAŞIMI

A. Genel Olarak İlgili Zamanaşımı Süreleri

Zamanaşımı, temelde bir hakkın kazanılmasında ya da kaybedilmesinde, yasal mevzuatın belirlediği sürenin tamamlanması anlamına gelmektedir. Öğretide, Zamanaşımı, genellikle bir alacak hakkının belirli bir süre içinde kullanılmaması sonucunda dava edilebilir niteliğini yitirmesi veya yasal mevzuatta öngörülen sürenin aşılmasıyla bir hakkın dava yoluyla elde edilebilme olasılığının azalması olarak ifade edilmektedir²⁷⁶.

Nitekim Yargıtay bir kararında zamanaşımı tanımını şu şekilde yapmıştır;

“Zamanaşımı, en basit anlatımla, yasanın öngördüğü belli bir sürenin geçmesiyle, bir hakkın kazanılmasına veya bir borçtan kurtulunmasına olanak veren bir hukuki müessesedir²⁷⁷.”

TBK m. 72 uyarınca, *“Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve herhalde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı*

²⁷⁵ TEPEDELEN, s., 226.

²⁷⁶ ÇELİK, Zamanaşımı, s. 3; NARTER, Sami, “Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı”, Terazı Dergisi, S. 109, S.a., 21-37, s. 21; OĞUZMAN/Öz, s. 464; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1382; TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 6. Baskı, İstanbul 1976, s. 1232.

²⁷⁷ YHGK. T. 22.10.2003, E.2003/4-603, K.2003/594, E.T.08.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır. Haksız fiil dolayısıyla zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa zarar gören, haksız fiilden doğan tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.”

Sigorta sözleşmeleri bakımından zamanaşımı TTK’da düzenlenmiştir. TTK m. 1420 uyarınca, “*Sigorta sözleşmesinden doğan bütün istemler, alacağın muaccel olduğu tarihten başlayarak iki yıl ve 1482nci madde hükmü saklı kalmak üzere, sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemler her hâlde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.”*

TTK m. 1482 uyarınca, “*Sigortacıya yöneltilecek tazminat istemleri, sigorta konusu olaydan itibaren on yılda zamanaşımına uğrar.”*

KTK m. 109 uyarınca, “*Motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrar. Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir.”*

Yukarıdaki düzenlemelerden görüleceği üzere, TTK m. 1420 Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan taleplere karşı zamanaşımı süresini belirler, TBK m. 72 ve KTK m. 109 ise haksız fiillere karşı zamanaşımı süresini belirlemektedir. Bu nedenle hükümlerin kapsadığı alan bakımından birbirinden tamamen farklıdır²⁷⁸.

Borçlar Hukuku’nun esas ilkelerinden biri olan zamanaşımı süresi alacağın muaccel olması ile başlayacaktır²⁷⁹.

Güvence Hesabı’na ilişkin uyuşmazlıklardan kaynaklanan taleplere dair, SK ve Güvence Hesabı Yönetmeliğinde belirli bir zamanaşımı süresi hakkında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, başlangıçta özel kanunlardaki hükümlere başvurulmalıdır; eğer bu kanunlarda bir düzenleme yoksa, TTK’da bulunan hükümler incelenmeli ve hatta bu hususta

²⁷⁸ NARTER, Zamanaşımı, s. 25; MEMİŞ, Tekin, Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımına İlişkin Eleştiriler Ve Değerlendirmeler, Cevdet Yavuz’a Armağan, Dergipark, S.a. 1931-1943, E.T. 08.02.2024 (www.dergipark.org.tr); ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 79.

²⁷⁹ KENDER, s. 339; TEPEDELEN, s. 227.

bir hüküm yer almıyorsa, genel olarak TBK’da belirlenen zamanaşımı süreleri üzerinden değerlendirme yapılmalıdır²⁸⁰.

Ancak, burada mevcut şartlara bağlı olarak uzamış zamanaşımı hükümleri uygulanacaktır. Eğer zarar, cezayı gerektiren bir eylemden kaynaklanıyorsa ve Türk Ceza Kanunu bu eylem için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüşse, tazminat davasında da bu özel zamanaşımı süresi dikkate alınır. KTK ve G.Ş’deki düzenlemelere göre, zamanaşımı süreleri şu şekildedir: Yalnızca tedavi giderleri ve maddi zarar açısından, öğrenme gününden başlayarak 2 yıl, her halükârda ise 10 yıl; bedensel zararlar ve ölüm açısından ise, TCK m. 66. maddesinde belirtilen sürelerle göre, bir ölü veya bir yaralı durumunda 8 yıl, birden fazla ölü veya bir ölü ile bir veya birden fazla yaralı durumunda ise 15 yıldır²⁸¹.

Nitekim Yargıtay bir kararında şu şekilde hüküm kurmuştur;

“Sigorta sözleşmesinden doğan her türlü tazminat davası, hak sahibinin zararı ve tazminat yükümlülerini öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl ve her halde olaydan itibaren 10 yıl sonra zamanaşımına uğrar. Olay cezayı gerektirir ise ceza zamanaşımı süresi dikkate alınır”²⁸².

B. Güvence Hesabı’na Karşı açılan Davalarda

KTK m. 109 uyarınca, *“Trafik kazası sonucunda meydana gelen zararların tazmini sebebiyle sigorta şirketine başvurma süresi zararın öğrenilmesinden itibaren 2 yıl ve her halde kaza gününden başlayarak 10 yıldır. Ancak, ölüm ve yaralanmalarda uzamış ceza zamanaşımı süreleri dikkate alınmaktadır.”* Sigorta şirketi ve diğer sorumlular için uygulanan zamanaşımı süreleri Güvence Hesabı için de geçerlidir²⁸³.

²⁸⁰ ULAŞ, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, s. 92; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 80.

²⁸¹ TEPEDELEN, s. 228; ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku Sempozyumu, Güvence Hesabı, s. 80.

²⁸² Y. 11.HD., T. 27.11.2006, E.2005/12191, K.2006/12351 E.T. 09.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

²⁸³ TEPEDELEN, s. 228.

Nitekim Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

“Dava destekten yoksun kalma tazminat istemine ilişkindir. 2918 Sayılı KTK. ’nın 108. madde hükmünde, davalı Garanti Sigortası Hesabı’na hangi durumlarda başvurulacağı düzenlenmiş olup, esas itibariyle bu davanın sorumluluğunun, işletenin sorumlu tutulabileceği haller ile sınırlı olduğu da öngörülmüştür. Dava, kazayı yapan aracın tespit edilememesi nedeniyle, davalıya karşı bu madde hükmü uyarınca açılmıştır. 2918 S. KTK. ’nin ortak hükümler başlığı altında yer alan ve 109/2. maddesinde düzenlenen uzamış ceza zamanaşımı süresinin, işleten ve bunun hukuki sorumluluğunu üstlenen Zorunlu Trafik Sigortası ’nın sigortacısı hakkında da uygulanması gerektiğine göre, Zorunlu Trafik Sigortası bulunmayan bir araç için, husumet yöneltilen Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı hakkında da uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Nitekim, ne bu Kanun ’da, ne de Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliği ’nde de bu hususun aksinin kabulünü gerektirecek herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda, olay tarihi ile ıslah tarihi arasında geçen süre itibariyle ceza zamanaşımı süresinin, ıslah dilekçesi ile artırılan maddi tazminat miktarı bakımından dolmadığı gözetilerek esasa girilmesi, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, bu bölüm istemin (2) yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle reddine karar verilmesi doğru olmamıştır²⁸⁴.”

Bir kişi sevk ve idaresinde bulunan aracı ile kendisinin tam kusur ve eylemlerinden dolayı vefat etmiş ve birden fazla kişinin ölümü ve yaralanmasına sebebiyet vermiş ise bu durum TCK m. 85/2 ‘ye göre taksirle öldürme suçunu oluşturmaktadır. Sürücü vefatı durumunda da uzamış zamanaşımı uygulanması uygulamada ihtilaf konusu olmaktadır.

Nitekim, YHGK tarafından bu hususa açıklık getirilmiştir.

“Somut olayda, TCK 85. madde kapsamında taksirle öldürme suçunun varlığının sabit olduğundan, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ’nun 109/2. maddesi uyarınca ceza zamanaşımının uygulanması gerekmektedir ve kazaya neden olan kişi hakkında ölümü nedeniyle bir ceza davasının açılmamış olması, yukarıda açıklanan ilkeler ışığında uzamış ceza zamanaşımının uygulanmasına engel değildir. Buna göre davacının desteğinin tam kusuru ile neden olduğu ve kendisinin ölümü ile sonuçlanan trafik kazasının aynı zamanda TCK’nun 85/2 maddesinde düzenlenen ve taksirle öldürme suçuyla ilgili ceza davasının TCK’nun 66/1-d

²⁸⁴ Y. 11. HD. T. 11.07.2005, E.2004/10777, K.2005/7464, E.T. 10.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

maddesi uyarınca onbeş yıllık zamanaşımı süresine tabi olması; 2918 sayılı KTK'nun 109/2 maddesi uyarınca bu sürenin görülmekte olan maddi tazminat davası için de geçerli olması; davanın olay tarihi üzerinden onbeş yıl geçmeden açılmış olması karşısında, somut olayda zamanaşımı gerçekleştirmediği açıktır²⁸⁵.”

Zamanaşımı süresinin bir taraf için kesilmesi diğer tarafı da etkilemektedir. Diğer bir deyişle, uzamış zamanaşımına ilişkin hükümler sigorta şirketi ve dolayısıyla Güvence Hesabına karşı da geçerlidir.

Yargıtay'ın bu husustaki bir hükmü şu şekildedir;

“Davalı sigorta şirketi yönünden ceza davası olmadığı gerekçesiyle ceza zamanaşımının uygulanmayacağı görüşü yanlış olup, KTK. 109/2.maddesi gereği davalı trafik sigortacısı hakkında da uzamış ceza zamanaşımının uygulanması gerekir²⁸⁶.”

C. Güvence Hesabı'nın Açacağı Rücu Davalarında

G.Ş. m. 8 uyarınca, *Motorlu araç kazalarında tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.*” Buna göre, tazminat sorumluluklarının birbirlerine rücu hakları, tüm sorumluluklarını yerine getirdikleri ve rücu edilecek kişiyi öğrendikleri günden itibaren iki yılda zamanaşımına uğramaktadır²⁸⁷.

Nitekim Yargıtay bir kararından şu şekilde hüküm kurmuştur;

“Olayda davacı ve davalılar üçüncü kişiye karşı müteselsilen sorumlu olup zamanaşımı davacının üçüncü kişinin zararını tam olarak ödediği tarihten itibaren başlayacağından mahkemece, davacı tarafından üçüncü kişiye yapılan ödemenin tarihi belirlenerek rücu

²⁸⁵ YHGK. T. 29.05.2015, E.2015/437, K.2015/1471, E.T. 10.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

²⁸⁶ Y. 11.HD. T. 05.02.2007, E.2005/14665, K.2007/1286 E.T. 09.02.2024 (www.sinerjimevzuat.com.tr).

²⁸⁷ TEPEDELEN, s. 229.

koşullarının oluşup oluşmadığı değerlendirilip sonuca göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir²⁸⁸.”

²⁸⁸ Y. 17. HD. T. 02.03.2010, E.2009/5627, K.2010/1768, E.T.10.02.2024 (www.sinergimevzuat.com.tr).

SONUÇ

Karayollarında meydana gelen trafik kazaları, mağdurların zararlarının karşılanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'deki motorlu araç işletenler üzerine konulan ZMSS yaptırma yükümlülüğü, sigortalılar ve sigortacılar arasında bir güvenlik ağı oluşturur. Bu zorunluluk, karayolu kullanıcılarının potansiyel riskler karşısında korunmasını sağlamakta ve trafik kazalarının yol açtığı maddi zararların hızlı ve etkin bir şekilde giderilmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, sigorta poliçelerinin yüksek maliyeti ve ekonomik koşullar, bazı araç sahiplerinin bu yükümlülüğü yerine getirmemesine yol açabilmektedir. Bu durum, trafik güvenliğini tehdit eden unsurlar arasında yer almakta ve mağdurların zararlarının karşılanmasında aksamalara neden olabilmektedir.

Güvence Hesabı'nın kurulma amacı, sigortasız araçlar, aracın tespit edilememesi nedeniyle mağdur olan kişilere mali destek sağlamaktır. Bu fon, sigortacıların iflası ya da poliçe limitlerinin yetersiz kalması gibi durumlar karşısında da mağdurların yanında yer alarak, devletin sosyal güvenlik prensipleri çerçevesinde önemli bir işlev görmektedir. Bu bağlamda, Güvence Hesabı'nın varlığı, sigorta sistemine olan güveni artırmakta ve sigortasız araçlarla ilgili olası mağduriyetlerin önüne geçmektedir.

Ancak, Güvence Hesabı'nın daha etkin bir şekilde işlev görebilmesi ve sigorta sektöründe yaşanan sorunlara kalıcı çözümler getirebilmesi için sigorta primlerinin ekonomik koşullar gözetilerek makul seviyelere çekilmesi gerekmektedir. Sigorta şirketleri, devlet ve ilgili diğer tarafların bu yönde ortak çalışmalar yapması, sigortaların yaygınlaşmasına ve vatandaşların bu önemli güvenceden faydalanmasına olanak tanıyacaktır.

Tez çalışmamızda ele aldığımız gibi, Güvence Hesabı'nın kuruluş amacı ve işleyişi, ülkemizdeki sigorta sisteminin sağlıklı bir şekilde işlemesine katkı sağlamakta ve trafik kazaları sonucunda mağdur olan vatandaşların haklarının korunmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, Güvence Hesabı'nın daha da güçlendirilmesi, sigorta primlerinin makul seviyelere indirilmesi ve sigortasız araç sorununa kalıcı çözümler getirilmesi, hem sigorta sektörünün sağlıklı bir şekilde gelişimine katkı sağlayacak hem de toplumsal refahın artırılmasında önemli adımlar olacaktır.

Güvence Hesabı'nın rücu hakkı, sigorta sektöründe ve trafik güvenliği mekanizmalarında önemli bir yer tutar. Bu hakkın varlığı, Güvence Hesabı'nın, sigorta yaptırmakla yükümlü olup bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen motorlu araç işletenlerinden, mağdurlara yaptığı ödemeleri geri alma yetkisini ifade eder. Başka bir deyişle, sigortasız bir aracın neden olduğu trafik kazası sonucunda, mağdur olan üçüncü kişilere yapılan ödemeler, daha sonra ilgili araç işletenine veya sürücüsüne rücu edilerek geri alınabilir. Bu mekanizma, temel olarak, sigorta yaptırmamanın zorunlu olduğu durumlarda, bu yükümlülüğün ihmal edilmesinin önüne geçmeyi ve araç sahiplerini sorumlu davranmaya teşvik etmeyi amaçlar.

Güvence Hesabı'nın rücu hakkı, sigorta sisteminin işlerliği ve adil bir tazminat sürecinin sağlanması açısından büyük önem taşır. Bu hak sayesinde, sigortasız araçlar nedeniyle Güvence Hesabı'nın üzerine düşen mali yük hafifletilir ve bu da sistem içindeki kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlar. Rücu hakkının uygulanması, sigortasız araç işletenlere karşı bir caydırıcılık unsuru olarak işlev görür ve sigorta yaptırmamanın önemini vurgular.

Kanaatimize göre, karayolu kullanımının kaçınılmaz bir sonucu olarak karşılaşılan riskler ve potansiyel mağduriyetler, ZMSS ve Güvence Hesabı'nın önemini gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu iki mekanizma, trafik kazaları sonucu oluşabilecek zararların tazmininde hayati bir rol oynar. Ancak, sistemin daha etkin işleyebilmesi ve sigorta sektörünün sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için, sigorta bilincinin artırılması, sigorta sisteminin güçlendirilmesi ve tüm ilgili tarafların iş birliği içinde hareket etmesi büyük önem taşımaktadır.

Sigorta bilincinin artırılması, vatandaşların ZMSS ve Güvence Hesabı'nın önemini kavramaları ve sigortanın sadece yasal bir yükümlülük değil, aynı zamanda bir toplumsal sorumluluk olduğunu anlamaları açısından büyük önem taşır. Sigorta sektörünün güçlendirilmesi, daha kapsamlı ve erişilebilir sigorta çözümleri sunarak, daha fazla vatandaşın bu korumadan yararlanabilmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda, sigorta şirketleri, devlet kurumları, sivil toplum örgütleri ve medya gibi tüm ilgili tarafların iş birliği içinde çalışması, sigorta bilincini artırma ve sigorta sisteminin iyileştirilmesi yönünde atılacak adımların koordinasyonu açısından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle eğitim programları, kampanyalar ve medya aracılığıyla sigorta konusunda farkındalığın artırılması, vatandaşların sigortanın önemini anlamaları ve sigorta yaptırma konusunda teşvik edilmeleri hedeflenmelidir. Ayrıca, sigorta ürünlerinin ve süreçlerinin basitleştirilmesi, sigorta primlerinin daha erişilebilir seviyelere çekilmesi ve sigorta şirketleri

tarafından sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, sigorta sektörünün güçlendirilmesine yönelik önemli adımlardır.

KAYNAKÇA

ACAR, Serdar, Sorumluluk Sigortacısının Doğrudan Davada Dayanabileceği Savunmalar, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2012, S.a 733-748.

AKIN, Serbay, Türk Borçlar Hukuku Kapsamında Sürekli İş Göremezlik Zararı ve Tazmini, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

AKÜNAL, Teoman, Türk Medenî Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995.

ALADAĞLI, N. Ayşe & PITIRLI, Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 155, Temmuz 2017, Sayfa aralığı 115-163.

ALANGOYA, Yavuz/YILDIRIM, Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, Medeni Usul Hukuku 4. Baskı, Ankara 2018.

ALKAN, O. Nuri, Trafik Sigortalarında Sigortacıların Sorumluluğu, 1. Baskı, Ankara, 2021.

ALSANCAK, İ. Muhammed, Trafik Kazası Sonucu Oluşan Bedensel Zararlar, 2. Baskı, Ankara 2022.

ALTAY, Sabah, Müteselsil Borçlunun Rücu Hakkının Doğumundan Önce Borçtan Kurtulma Talebi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi C. 17, S.a. 393-411.

ANIK, Elif, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortacısının Bedensel Zararları Tazmin Borcu, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,2, 2. Baskı, Ankara 2019.

ARAS, Bahattin, “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre İşletenin Kusur Sorumluluğu”, Yargıtay Dergisi, S. 4, Ekim 2008, s.a, 527-578.

ARAZ, Adem, Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğunun Trafik Sigortası Kapsamında Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

ARKAN, Sabih, “Yeni Karayolları Trafik Kanununun Sigorta ve Garanti Fonuna İlişkin Hükümleri Üzerine Bir İnceleme”, Sigorta Hukuku Dergisi, Ağustos 1982.

ARSLAN, A. Serkan, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Doğan Rücu Davaları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt 23, Sayı: 88, Mayıs 2010, S.a, 195-224.

AŞÇIOĞLU, Çetin, Trafik Kazalarından Doğan Hukuk Ve Ceza Sorumlulukları, 3. Bası, Ankara 2012.

ATAMER, Yeşim, Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları, 1996.

ATAMER, Yeşim, Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini, Yargıtay Dergisi, S. 1, 1996. (Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini)

ATEŞ, Hüseyin, Güvence Hesabı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 26, S. 108, Eylül 2013, S.a. 349-362. (Güvence Hesabı)

ATEŞ, Hüseyin, Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması, TBB Dergisi 2012, S.a 343-361.(Motorlu Araç İşletenin Sorumluluktan Kurtulması)

ATEŞ, Hüseyin, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası, Terazî Hukuk Dergisi, C. 8, S. 87, Kasım 2013, S.a., 50-68. (Trafik Sigortası)

ATICI, Cansu, Medeni Usul Hukukunda Dava Ehliyeti, 1. Baskı, Ankara 2021.

AVCI, Gökhan, İdarenin Neden Olduğu Bedensel Zararlardan Doğan Tazminat Sorumluluğu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.

AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 11. Baskı, Ekim 2016.

BAĞRIAÇIK, S. Nur, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, S.a, 255-275.

BAYSAL, Başak, Zarar Görenin Kusuru, İstanbul, 2012.

BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Süleyman, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Bursa 2010.

BOZER, Ali. Sigorta Hukuku, Genel Hükümler - Bazı Sigorta Türleri. Ankara: 2004. (Sigorta Türleri)

BULGUR, M. Hayat, Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Tehlike Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

CEBE, Memet Sinan, Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı, 2. Baskı, Ankara 2020.

CİCİM, ULUĞ, İlknur, Sigorta Hukukunda Güvence Hesabı Kavramı, Akdeniz üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Aralık 2011, S.a. 105-117.

ÇAKIRCA, Seda İrem, Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı Vedat Kitapçılık İstanbul 2012.

ÇAĞLAYAN, Ramazan, Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı Ve Kısıtları, S.a. 373-398.

ÇEKER, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 26. Baskı, Adana 2023.

ÇELİK, Ahmet Çelik, Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı, 3. Baskı, Ankara 2018. (Zamanaşımı)

ÇELİK, Ahmet, Çelik, “Tüm Zorunlu Sigortalar için Yeni Bir Düzenleme Güvence Hesabı”, Legal Hukuk Dergisi, S. 58, 01.10.2007.

ÇELİK, Ahmet, ÇELİK, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, 3. Baskı, Ankara 2021. (Destek)

ÇELİK, Çelik, Ahmet, Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Uygulanması Etkileri ve Sonuçları, Ankara 2023. (Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Etkileri ve Sonuçları)

ÇELİK, Çelik, Ahmet, Bedensel Zararlar, 2. Baskı, Mayıs 2021. (Bedensel Zararlar)

ÇELİK, Çelik, Ahmet, Karayolu Yolcu Taşıma Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu, İstanbul 2008.(Taşımacının ve Sigortanın Sorumluluğu)

ÇELİK, Çelik, Ahmet, Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu, Ankara 2017. (Trafik Kazalarında Tazminat)

ÇETİN, Münevver, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Sigorta Şirketinin Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklara Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırması”, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu, İstanbul 2020, s. 22-23.

DURAK, YASEMİN, Hatır İçin Taşıma, İUFM C. LXX, S.a., 339-362.

DÜNGÜN, A. Ülgen, Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları İle Getirilen Yenilikler ve Değişiklikler, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 7, S. 14, Aralık 2019, S.a 153-193.

DÜZGÜN, A. Ülgen, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı, Eylül 2013.

ER, Ömer, Karayolları Trafik Kanunu’nda Kusur, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Baskı 18, Ankara 2015. (Borçlar Hukuku).

EREN, Fikret, Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 39, S. 1, Ocak 1987, S.a, 159-212. (Akit Dışı Sorumluluk)

Eren, Fikret, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyet Teorisi, Ankara 1975. (İlliyet)

ERİŞKİN, Nuri, Tehlike Sorumluluğunda Kıyas, Batider, 2000, C.XX, S. 3.

ERMENEK, İbrahim, Sigorta Hukuku, Ankara 2020.

GÖKCAN, H. Tahsin, Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları, 9. Baskı, Ankara 2018. (Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları)

GÖKCAN, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016. (Haksız Fiil)

GÖKDEMİR, Sedat, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Güvence Hesabı'na Devredildi, Bursa Barosu Dergisi, C. 32, S. 84, Eylül 2008, S.a. 92-92.

GÖKYAYLA, Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara 2004.

GÜLTEKİN, Fatih, İşletilen Motorlu Aracın Sebep Olduğu Zarardan Sorumluluk, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 2, Temmuz 2021, S.a, 399-441

GÜNAY, Barış, Sigorta Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2022.

GÜNAY, Erhan, Trafik Kazalarında Hatır Taşınması ve Ortak Kusur, 1. Baskı, Ankara 2021

GÜRSOY, T. Kemal, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, Mart 1972, S.a. 143-197.

GÜVEN, Tuba, Destekten Yoksun Kalma Tazminatında İşletenin Kusurunun Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğuna Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

HATEMİ, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, İstanbul 1994.

HAVUTÇU, Ayşe/ GÖKYAYLA, K. Emre, Uygulamada 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Ankara 1999.

İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 1984.

İYİMAYA, Ahmet, “Hatır Taşınması”, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, Ankara 1990.

KABA, Gizem, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, 1. Baskı, Kasım 2017.

KABUKÇUOĞLU, ÖZER/Fatma, Dilek, Sigortacılık Kanunu Şerhi, On İki Levha Yayıncılık, Ankara 2012.

KARACAN, ÇETİN, Hatice, Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk (Türk, İsviçre ve Alman Hukukları Karşılaştırmalı), 1. Baskı, Ankara 2016.

KARAHASAN, Mustafa Reşit, Sorumluluk Hukuku: Kusura Dayanan Sözleşme Dışı Sorumluluk-Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk, 6. Baskı İstanbul 2003.

KARASU, Rauf, Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, 1. Baskı, Ankara 2016.

KAYIHAN, Şaban, “Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında (ZMMS = Trafik Sigortası) Sigorta Ettirenin Kendi Tam Kusuru İle Vefatı Halinde Mirasçıların Üçüncü Kişi Sıfatıyla Müteveffanın Sigortacısına Başvurmaları Durumuna İlişkin Hukuki Düşünceler”.

KAYIHAN, Şaban, Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti, Cevdet Yavuz’a Armağan, (Halefiyet).

KENDER, Rayegan, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, 17. Baskı, İstanbul 2021.

KESER, Yıldırım, Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Desteğin Tam Kusurlu Olması Halinde Destek Görenlerin Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Talep Edebilmesi Sorunu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 1, Ocak 2021, S.a 170-192.

KESER, Yıldırım, Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Geçici İş Göremezlik Tazminatı, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, Ocak 2021, S.a 1037-1054.

KESKİN, Fikri Tunç, Uygulamada Sigorta Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2017.

KILIÇOĞLU, Mustafa, Tazminat Hukuku Legal Yayınları 2.Baskı 2006.

KOCABAŞ, Gediz, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Unsurları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 3, s.a. 273-302.

KORKUSUZ, Halit, “Tehlike Sorumluluğunun Hukukumuzdaki Yeri”. (dergipark.org.tr)

KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukukta Tüzel Kişiler, İstanbul 1967.

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü 6. Baskı, C.I, İstanbul 2001.

MEMİŞ, Tekin, Güvence Hesabının Taşımanın 100 Km. Altında Olması Nedeniyle Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Kapsamında Ödeme Yapmayı Reddetmesi Hukuka Uygun Mudur?, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, 2012.

MEMİŞ, Tekin, Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımına İlişkin Eleştiriler Ve Değerlendirmeler, Cevdet Yavuz’a Armağan, Dergipark, S.a. 1931-1943. (www.dergipark.org.tr)

NARTER, Sami, “Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı”, Terazi Dergisi, S. 109, S.a., 21-37.

NARTER, Sami, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları, 3. Basım., Ankara 2018. (Destek)

NARTER, Sami, Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 5. Bası, 2017. (Trafik)

NOMER, Esra Yıldız, Trafik Sigortasında Garanti Fonu, 1. Baskı, İstanbul 2000.

NOMER, Haluk, Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortalar arasındaki Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü, İHFM, C.LV, S. 3, 1997 E.T.03.02.2024.(www.dergipark.org.tr)

OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 14. Basım, İstanbul 2018.

OMAĞ, Merih Kemal, Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti. İstanbul 2001.

ÖZ, Büşra, Türk Hukukunda Güvence Hesabı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

ÖZDAMAR, Mehmet & DOĞAN, Burak, Sigorta Hukuku, Ankara 2020.

PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKEŞ, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 7. Baskı, İstanbul 2019.

REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Beta, İstanbul 2014.

RUHİ, Ahmet Cemal & RUHİ, Canan, Trafik Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluk, 1. Baskı, Ankara 2021.

SERTKAYA, Şahabettin & AKSOY, KARAKAYA, Dilem, “İçtihatlarla Sigorta Hukuku Ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları”, 1. Baskı, Ankara 2022.

SEVEN, Vural, Sigorta Güvence Hesabı’nın Kapsamı ve Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 157, Eylül 2017, S.a. 31-62.

SEVEN, Vural, Türk Ticaret Kanunu'nun 1427. Maddesi 3. Fıkrası Kapsamında Sigortacıdan Talep Edilen Avans Ödemesinin Hukuki Niteliği, İzmir Barosu Dergisi, Ağustos 2022, S. 2, S.a 409-429.

Sigorta Tahkim Komisyonu, Hakem Karar Dergisi, S. 34, 2017 Ocak-Mart.

Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2019.

SOYTÜRK, Merve, Zorunlu Trafik Sigortasında Bedensel Zararlar Yönünden Zenginleşme Yasağı İlkesi ve Gerçek Zararın Belirlenmesi, 1. Baskı, Temmuz 2022.

SÖNMEZ, M. Furkan, Karayolları Motorlu Taşıtlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Teminatın Kapsamı Dışında Kalan Haller, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

ŞEKER, ÖĞÜZ, Zehra, Sorumluluk Hukuku Sempozyumu Bildiri Kitabı, Güvence Hesabı, 27-28 Nisan 2023 Antalya, S.a. 65-95.

ŞENGÜL, Nezahat, Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

ŞENOCAK, Kemal, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara 2000.

ŞENYÜZ, Doğan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Bursa, 2011.

TAKAR, Saide Beyza, Trafik Kazalarında Bedensel Zararlar Nedeniyle Oluşan Maddi Tazminat Davası, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

TAN, Fahri, Destekten Yoksun Kalma Tazminat Hesaplamalarında Aktüaryel Yöntem, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 3, Mayıs 2016, S.a 106-110.

TANDOĞAN, Haluk, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk, Ankara 1981. (Sözleşme Dışı)

TANDOĞAN, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010. (mesuliyet)

TEKİNAY, Selahattin Sulhi / Akman, Sermet /Burcuoğlu, Haluk /Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş, 7. Baskı, İstanbul 1993.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebi ile Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul 1963. .(Destek)

TİFTİK, Mustafa, Tehlike Sorumluluklarının Genel kuralları ile Düzenlenmesi sorunu, 12. Bası, Ankara, 2005. (Tehlike Sorumluluğu)

TOPALOĞLU, Mustafa, Sigorta Davaları, 3. Baskı, Ankara 2022.

TUFAN, Yasemin, Uluslararası Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası ve Yeşil Kart Sistemi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 6. Baskı, İstanbul 1976.

UÇAKHAN GÜLEÇ, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplaması, En Son Gelişmeler ve İctihatlarla Birlikte, 7. Baskı, Ankara 2014.

ULAŞ Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2012.

ULAŞ, Işıl, Sigortacılıkta Güvence Hesabı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 2, Haziran 2009, S.a. 75-94. (Sigortacılıkta Güvence Hesabı)

ULAŞ, Işıl, Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri Ve Özellikle Destek Teminatı, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 2, Haziran 2015. (Teminat Türleri ve Destek tazminatı)

ULUBAY, Gülşah, Bedensel Zararların Tazmininde Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Yüksek Lisans Tezi, 2018

ÜNAN, Samim, Karayolları Trafik Kanunu'ndaki Trafik Sorumluluğu Sigortasına İlişkin Düzenleme Hakkında Bazı Düşünceler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, Ocak 2005, s.a: 177-201.

ÜNAN, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku, Zarar Sigortaları, C. 2, Kasım 2016.

YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla Kimsenin Sorumluluğu, Ankara 2014.

YAŞAR, Halis, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

YAVUZ, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası.

YAZIOĞLU, Emine & ÖĞÜZ, ŞEKER, Zehra, Sigorta Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2022.

YEŞİLOVA, Aras, Ecehan, “Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı”, Ankara 2013.

YILDIRIM, H. Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s. 29.

YILMAZ, Hamdi, Karayolları Trafik Kanununda Zararın Paylaştırılması, 1. Bası, Ankara 1995.(Zararın Paylaştırılması)

YILMAZ, Hamdi, Karayolu Trafik Kanununda İşletme Kavramı, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 5, Temmuz, 2005.

YILMAZ, Zekeriya, 3/6/2007 Tarihli ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller, Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 13, Eylül 2007, S.a. 31-44. (Sigortacılık Kanununa Göre Güvence Hesabı ve Hesabın Sorumlu Olduğu Hâller)

YILMAZ, Zekeriya, Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları, 3. Bası, Ankara 2014.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.dergipark.org.tr.

www.guvencehesabi.org.tr.

www.jurix.com.tr.

www.kazancihukuk.com.

www.legalbank.net.

www.lexpera.com.tr.

www.resmigazete.gov.tr.

www.sigortatahkim.org.

www.sinerjimevzuat.com.

www.tdk.gov.tr.

www.yargitay.gov.tr.